

Õpetajate Leht

ILMUB 1930. AASTA SEPTEMBRIST

NR 10

Reede,
11. märts 2005

8 krooni

Uus kooslus: lasteaed-põhikool

SIRJE TOHVER

ÕPL

1. septembrist suletavate ja reorganiseeritavate koolide nimed on nüüd teada (vt lk 3).

Suletakse Tondiraba Keskkool, Tallinna Katleri Põhikool, Venevere Algkool, Põdruse Lasteaed-Algkool, Kärva Algkool ja Rasina Algkool. Lehmja Põhikool liitub Jüri Gümnaasiumiga, Raikküla ja Järvakandi põhikoolil kaob kolmas kooliaste. Kümnekond põhikooli alustavad sügisest lasteaia-põhikoolina. Kuigi siin-seal praktiseeriti seda koolitüüpi varemgi, seadustati see alles eelmisel aastal.

Algatus tuli Ridalast

Ridala vallas on lasteaed juba 13 aastat põhikooli alluvuses. Vallavanem Toomas Schmidt sõnul on see rahaliselt optimaalne variant. "Tänu Ridala le seadust muudetigi, tehti uus üksus – lasteaed-põhikool," tunneb vallavanem uhkust. "Meie kool töötab edasi nii, nagu on aastaid töötanud, ainult et nüüd legaalselt."

Ridala valla kultuuri- ja haridusnõunik Maire Vilbas on uue koolitüübi seadustamisega rahul. "See on end väga õigustanud. Lasteaed ja kool on aastatega tihedalt läbi põimunud. Üritused ühised, esimene klass käib ruumipuudusel lasteaiamajas. Tugipersonal – psühholoog, logopeed, sotsiaalpedagoog – on samad. Me ei suudaks lasteaiale muidu iialgi tugipersonali tagada." Riikliku järelevalve korraldus lasteaiarühmad koolist laiku viia tegi Maire Vilbase sõnul neile tõstis muret. "Õnneks tõstatasid haridusosakonna inimesed Tartus haridusfoorumil selle probleemi ja asjad hakkasid liikuma."

Ridala kooli direktor Lea Tuusov ütleb, et nii väikeses vallas ja nii lähedastikus asudes on lasteaed-põhikool ainus võimalik kooslus. "Ma ei kujutakski enam kooli lasteaiata, oleme nii kokku sulanud. Eelarve on ühine, õppenõukogu üks, töö lapsevanematega käib koos, kooli lapsevanemate üldkoosolekul arutatakse ka lasteaiat kuisimusi, hoolekokku kuuluvad lasteaiarühmade esindajad. Põhimäärus on ammu ühine, seda tuli ainult natuke täiendada. Õppekavadki on koos välja töötatud. Lasteaia vanema rühma õppekava lähtub kooli spetsiifikast, lapsed valmistatakse ette meie kooli nõudmisi ja tavadis arvestades," nimetab Lea Tuusov ridamisi plusse.

Ka Pala Põhikoolil ja lasteaiad on juba kümnekond aastat olnud üks juht. Pala vallavanem Kalev Kurs ütleb, et nad legaliseerisid juba toimiva süsteemi, erilisi muudatusi teha polnud vaja. Pala Põhikooli direktori Malve Weinrauchi sõnul võimaldab selline töökorraldus kokku hoida – juhataja, logopeed ja osa õpetajaid on ühised – ning ruume paremini kasutada. Vabariigi algusaastatel jäi lasteaiaruumi üle, siis olid algklassilapsed seal. Kui lasteaiast arv kasvama hakkas ja koolis pärast internadi kaotamist vabu ruume tekkis, toodi nad tagasi.

Raikküla valla kolm põhikooli on lasteaiaga ühe katuse all. 1. septembrist muutub kõigi nende staatus. Raikküla ja Järvakandi põhikoolist saab kummastki lasteaed-alkkool, Kabala Põhikoolist lasteaed-põhikool. Vallava-



Mõniste Põhikool on üks neist, kes alustab 1. septembrist lasteaia-põhikoolina.

KRISTO HAINSOO foto

nem Jaak Pregel selle lahendusega päris rahul ei ole. "Vallavalitsus tegi ettepaneku Raikküla kool sulgeda, sest laste arvu vähenedes ei suuda me kolme kooli pidada. Volikogu arvas teisiti."

Kabala Põhikooli direktori kt Jaanika Voometsa sõnul tervitavad kõik õpetajad liitumist. "Ei ole enam topelet asjaajamist. Kui kõik toimub ühes majas, küte ja köök on ühine, pole ju mõtet ühel asutusel teise käest teenust osta," põhjendab ta. Juba 1990. aastail ühiselt juhitud kool ja lasteaed olid vahepeal sunnitud lahku minema, sest seadus ei näinud niisugust koolitüüpi ette. Vallavanem Jaak Pregel ei mõista riigi jäika suhtumist. "Uuris 5–6 aastat tagasi, kui palju on Eestis koole, kes sooviksid lasteaeda ja põhikooli koos majandada, ning sain teada, et tervenisti 40. Miks pidime tegema ülearuseid kulutusi, hoidma palgal kahte juhatajat?" Siit ka tema võitlus uude koolitüübi eest, kirjad õiguskantslerile ja ministeeriumile.

Mõniste kool ootaks veel

Uut koolitüüpi rakendavad ka need koolid, kel sellealane varasem kogemus puudub. Mustjala Põhikooli direktor Malve Kolli ütleb, et otsuse lasteaed kooli tuua tingis vajadus laste arvu vähenedes kooli säilitada. "Meie ilusas remonditud majas õpib 76, lasteaias käib 20 last. Kohe kerkib uus spordihoone. Kui tuleval aastal on vaid 60 õpilast, kellele me siis seda ehitame?" Malve Kolli sõnul näeb koolikollektiiv liitumises pigem plusse kui miinuseid. "Väike, 800 inimesega vald ei saagi mitut haridusasutust pidada." Kõigepealt ühendatakse juhtimine, lasteaialapsed tulevad majja pärast ühe hoonetiiva nende tarbeks kohandamist.

Tänavu avati Simuna Põhikoolis 20 lapsega lasteaiarühm. Varem lasteaia-teenust osutanud FIE-d ei suutnud Avanduse vallavanema Piret Lüki sõnul kõiki nõuetekohaseks muuta. "Suuri ümberkorraldusi teha ei tulnud. Kunagi 0- ja 1. klassile ettenähtud kooliosa ainult remonditi natuke. Väikesed on suhteliselt omaette ega sega kedagi. Neil on oma riietusruum, sisse tulevad teisest uksest. Selline lahendus on küll vallale kulukam, aga lastele parem. Nüüd on kõik töötajad vajaliku haridusega. Mul on tagasisidet, et lapsevanemad on väga rahul. Juba on tekkinud lasteaiajärjekord."

Vaimastveres ei olnud üldse lasteaeda, lapsi veeti Kuristale. Jõgeva vallavanem Saima Kalev ütleb, et väikesed pidid lasteaeda jõudmiseks sõitma õpilasingiga üle 10 kilomeetri. "Koolis lasteaiarühma avamine on mõistlik ja hea otsus. Lapsi jätkub ja nad ei pea enam sõitma." Ka Vaimastveres ei tulnud laste vastuvõtuks teha suuri ümberkorraldusi. Põhikooli direktori Väino Lingi sõnul suhtub koolirahvas uuendusse positiivselt. "Lasteaed pole meile probleem, vastupidi, nii mõndki asja on nüüd parem lahendada, näiteks laste ettevalmistamist kooliks, et 1. klassi tulijate tase oleks ühtlasem."

Põdrala vallas polnud seni vajadust oma lasteaiat järele, kümnekond last käisid kas Helmes või Tõrvas. Nüüd, mil laste arv on kasvanud, avatakse Riidaja Põhikoolis lasteaiarühm. Vallavanem Aivar Uibu sõnul on see kulukas ettevõtmine, koolimaja esimene korrus tuleb ümber ehitada. Kulutused õigustavad end, sest vajadusel saab avada teisegi rühma.

Mõniste vallavanem Tõnu Lindeberg on uue koosluse veendunud pooldaja. "Lasteaed on praegu korterelamu

3- ja 4-toalises korteris, kus pole korralikku ventilatsioonigi, koolis on neil palju paremad tingimused. 2000. aastal 180 lapsele ehitatud koolimajas käib praegu 121 last, see arv väheneb lähiaastatel veelgi, võime lasteaiale pakuda terve eraldi tiiva," ütleb vallavanem, kes käis enne otsuse tegemist Pärsti vallas uue koolitüübiga tutvumas.

Mõniste kooli õppealajuhataja Rein Kirch näeb plusside kõrval ka miinuseid. "Koolile see otsus ei meeldi. Kuigi õpetajad pole otseselt vastu – ühendamise poolt oli seitse, vastu üks –, leiab 14 õpetajat, et ühendamisega tuleks oodata, kuni on selge, mida kumbki asutus sellest võidab. Ka lasteaiarahulolu pole nii kõrge, nagu algul loodeti. Nad isegi kaotavad pinda – tahtsid nelja ruumi, said kolm. Kolmest jääb neile aga väheks. Õpetajad tahaksid suuremat selgust, konkreetseid kalkulasioone. Mitte nii, et tahaks uisapäisa ära ja pärast pole kellegi kasu. Meil lähivad ruumid kaotasi, lasteaed ei võida ka pinda. Kuigi neile jääb eraldi tiib, on jalutusruumid ühised. Küsitav on ka pikapeavarühma ruumi kasutamine mängutoana, sest väikeste kisa-kära hakkab tunde häirima. Ma ei kujuta ette, kuidas need probleemid lahendatakse," on Rein Kirch nõutu.

Martna kõhkleb, Rae ehitab ja renoveerib

Martna vallavanem Valeri Ruuse kõhkleb, kas ühinemisotsus on ikka õige. "Tegime selle kartuses, et põhikool kaob, kui õpilaste arv langeb alla 90. Nüüd käivad hoopis teistsugused jutud. Me peame kogu aeg hüppama ühest äärmusest teise, vastavalt sellele, kuidas haridusministeerium asjad paika paneb. Kõik oleneb sellest, milli-

seks kujuneb koolireform. Kui otsustatakse, et väikekoolid hakkavad suuremat baasraha saama, me hoopis kaotame oma kohaliku reformiga. Sel juhul on kasulik jätta lasteaed ja kool eraldi. Ega me neid ühe katuse alla toonud olekski – milleks väikesed lapsed valla ühest otsast teise vedada –, ainult juhtimine oleks ühe mütsi alla läinud," selgitab Valeri Ruuse.

Martna Põhikooli direktor Aare Tamm on vallavanemaga ühte meelt. "Väikesi lapsi Rõudest Martnasse vedada ei oleks tark tegu. Ühendamine tooks vallale ainult lisakulu kaela ja kasu ei midagi." Aare Tamme sõnul on lasteaed-alkkool Rõude ainus asutus. Kui maja enam koolina ei kasutataks, jääks see lihtsalt lagunema. Direktor leiab, et lasteaiat liitmisel asemel tuleks hoopis teha tööd selle nimel, et valla kõik lapsed oma kodukooli tuleksid. "Kunagi käisidki teatud koolid kodusid läbi ja meelitasid lapsi endale," teab direktor. "Need koolid ei kannata aga Martnaga konkurentsi välja."

Ääremaadel jääb lapsi vähemaks, Tallinna lähivaldadesse tuleb neid juurde. Miks otsustas Rae vald, kus käib vilgas elamuehitus, Lehmja Põhikooli Jüri Gümnaasiumiga liita? Rae abivallavanem Enn Mänd selgitab, et Lehmja oli juba eelmisest aastast Jüri Gümnaasiumiga ühtse juhtimise all, sügisest liidetakse koolid formaaljuridiliselt, õpilased jäävad veel üheks õppeaastaks oma majja. 2006. a sügisel, pärast Jüri Gümnaasiumi renoveerimist ja uue, Peetri Põhikooli valmimist, on Lehmja õpilastel valida, kummas koolis käima hakata. "Nii 80 miljoni krooni eest renoveeritud Jüri Gümnaasiumis kui ka uhiuues Peetri koolis on Lehmjast võrreldamatult paremad tingimused," kinnab Enn Mänd. Akadeemiline Raamatukogu

TÄNA LEHES



► Vaidlusõhtu
Õpetajate Majas Lk 2



► Larissa Vassiltšenko
tänapäevastab eesti
haridust Lk 6-7



► Koolilood:
Pärnu-Jaagupi Lk 12-13

NÄDALAKOMMENTAAR



KARL KELLO

ÕPL

Maaailmameres toimub midagi. Golfi hoovus aeglustub, kogu aeg. Meie aga õpime/õpetame elus läbilöögioskusi – vahendustegevust ja maaletoomist, äri-eetikat ja arvutit, demokraatia ja interneti kasutusvõimalusi. Kuid võib-olla tuleks keskenduda hoopis elementaarsetele toimetulekuoskustele? Vahest peaks juba hakkama vaikselt märku andma, et ei tasu panustada ainult internetile ja infoühiskonnale, sest need osutuvad tõenäoliselt ajutiseks nähtuseks? Et pigem tuleks väga tõsiselt suhtuda talupojatarkestesse kui ellujäämisõpetusse.

Elame otsekui üks päev korraga, justkui kestaksid praegused olud igavesti. Sotsiaalse aja lineaarse käsitluse kohaselt näib ju areng toimuvat nagu iseene-
sest, pidevalt ja paremuse poole. Oleme oma info-süsteemi üles ehitanud interneti varale, ühiskonna struktuurid ja igapäevaelu sõltuvad elektrist. Teinekord tärkab meis siiski ohutunne, et äkki kukub internet kellegi pahatahtlikkuse tõttu kokku. Ent kui näiteks väljas on kuude kaupa kaks-kolmkümmend kraadi külma, süüa ei ole ja elektrit ka mitte, kaob interneti tähendus nagu iseenesest.

Väga võimalik, et tuleb ette niisuguseid aegu, mille elavad üle üksnes need, kes oskavad kasutada pärandkultuuriväärtusi. Mis ei pruugi väga kauge tulevik ollagi. Ookeaniuurijad on näiteks täheldanud, et Golfi hoovus aeglustub, põhjus määramata – johtuvalt üleilmsest soojenemisest sulab Gröönimaa jääkate. Viimase paarikümne aastaga on hoovus nõrgenenud väidetavasti viiendiku võrra. Nii tohutu konveier seiskub lõplikult ilmselt väga äkiliselt. Järgnev kliimakatastroof puudutaks kogu maailma. Norra

mattub jäässe ja lumme, Inglismaal valitseb Alaska kliima, infrastruktuurid kukuvad kokku, vihmametsad hävivad ja haritavad maad kaotavad viljakuse – vihmadeareaal vahetab kohta.

Et Golfi pluss Põhja-Atlandi hoovus ajutiselt seiskub, on ennegi juhtunud. Soome TV näitas hiljuti dokumendi “Külm hingus”. Kuigi seal ajaskaalat ei esitatud, käib väljapakutud tulevikukuvandiga hästi kokku olukord 8. sajandi lõpukümnendil, kui hävis maajade kõrgkultuur ja algas viikingiaeg. Nagu praegugi, oli siis tegu globaalse soojenemisega, mis tookord kestis viissada aastat, nn väikesest jääajast.

Kesk-Ameerikas valitses pahim kuivus 7000 aasta jooksul, maajad jätsid oma linnad maha, hukkus arvata 10 miljonit maajade impeeriumi asukat. Lõuna-Ameerikas hävis Andide kultuure, Vaiksel ookeanil algas suur ümberasumine kanuude ja parvedega Indoneesiast ja ilmselt ka Peruust Polüneesia saartele. Põhjapoolkeral oli samal ajal haruldane külmus ja kuivus. Üle Euroopa pühkisid viikingite retked: Norra viikingid ründasid Soti-, Inglis- ja Iirimaa, Taani viikingid tungisid Frangi riiki, Rootsi viikingid suundusid Baltikumi kaudu Bütsantsi ja löid kohapeal uusi riike. Viikingiajale polegi, muide, õiget seletust leitud, põhjuseks peetakse seiklusjahu ja viljaka maa puudust kodukandis – korraga kasvanud justkui kogu Skandinaavias peale palju noori mehi, kellele ei jätkunud haritavat maad. Liikvele läksid muu seas ka idaslaavlased, alistades balti hõimude keskse levikupiirkonna Dnepri ülemjooksul.

Ükskõik, kas meid ootab ees üleüldine soojenemine või välgkiire külmenemine, kriitiliseks läheb, eriti toiduga. Näljahäda oleks tänapäeval võrreldamatult hullem neist, mis olnud, sest sõjajaid suid miljardeid rohkem kui kas või viiskümmend aastat tagasi. Kui ilm läheb külmaks, hoolitseb igaüks enda eest. Iga riik mõtleb ainult oma rahva toitmisele.

Sest olgu järjekindel postmodernist või mitte, süüa tahab igaüks.

Meil saab ilmselt kergem olema kui norrakatel, iirlastel, inglastel, kes seni elanud Golfi hoovuse kaitsvas varjus kui vanajumala selja taga. Need, kes ei asu just paneelmajades või moodsates elektri/gaasi/naftaküttega pappkastides, peaksid karmistuvais ilmastikutingimustes suhteliselt valutult vastu pida-
ma – kui vaid toitu jätkuks. Kas pärandkultuur päästaks? Pärast viimast Suurt Nälga 1695–1697 läks aasta mööda, ja juba andsid Balti provintsid ligi viiendiku Rootsi riigi korralistest tuludest. Kui kaua võtaks toiduvarjatoodangu taastamine aega nüüd?

Siit küsimus: kus on meie riigi seemneviljavaru – ega seegi ole äkki usaldatud müügimeeste ja vahendajate valve alla? Kuidas on lood kohalike karastunud viljasortide ja loomatõugudega? Nagu kogemus õpetab, saab toiduainetootmise hävitada paari aasta-
ga, taastamine võib võtta aastakümneid. Aeg panustada põllumajandusse. Keegi ei tea, millal Golfi hoovus seekord taaskäivituks. Kõige raskem saab igatahes olema esimesel paaril-kolmel põlvkonnal.

“Vanemast Eddast” on lugeda, et tõusevad vendad vendade vastu, ükski hing teist enam ei säästa – on tuuleaeg, hundiaeg, kuni maailm hakkub. Siiski välgatab lootusekiir: maa tõuseb uueks teist korda rohelisena vete rüpest, kaljudelt kukuvad joad, kotkas piirab kõrgest ja karjabat kalu, põldudel külvitakse kasvab vilja. Kasutatakse väljendeid “koletu talvede talv” ja “igipikk talv” (Rein Sepa tõlge). Neid olnud kokku kolm ega ühtki suve nende vahel. Igipika talve elab maailmapuu kaitsvas varjus üle paar inimest, neist algab taas inimilm. Ehk andis Skandinaavia asukatele niisuguste ehatoloogiliste kujutelmade kinnistumiseks põhjust ka vastüleelatud koletu talvede talv – “Vanema Edda” laulud arvatakse pärinevat 9.–12. sajandist.

Vaidlusõhtu Õpetajate Majas

VIRVE LIIVANÕMM

ÕPL

Eesti hariduses on kolm karjuvat probleemi: õppekavad, õpetajate palgad, üleminek eesti-keelsele õppele vene koolides. Kui minister Maimets poolteistki neist lahendaks, võiks õpetaja Leesi tema erakonnale “5+” panna. Kõik need kolm asja on tuntud koolimehe meelest läbi kukkunud, sama ütleb ta hariduspoliitika kohta tervikuna.

See jutt siin tulebki valitsusevastane, sest Res Publica haridusideoloogiks peetav riigikogu liige Indrek Raudne ei suutnud või ehk ei soovinudki talitseda seda tormi ja tungi, mis Tallinna Prantsuse Lütseumi direktorist Lauri Leesist Õpetajate Maja saali tulvas. Eesti Väitlusseltsi korraldatud kahetunnisel kõnekoosolekul eelmisel reedel pidid nad vaidlema selle üle, mida teha eliitkoolidega, kuid Leesil ütles kohe alguses, et see on ülepea seitsmenda-
või kaheksandajärguline probleem. Meil vaieldakse ikka selle üle, kui raske tohib olla ranits, kui pikk peaks olema kooliaasta, aga seda, mida vaja, kas ei räägita või rääkides ei lahendata.

Kõik on kõige taga kinni

Õppekavadest, õpetajate palkadest ja vene koolidest peaks minister õpetaja Leesil sõnul rääkima nii ööd kui ka päevad. Õppekavadest sellepärast, et selle taga ootavad õpikuautorid, nende taga omakorda aineõpetajad ja siis muidugi lapsed. Juba oma valitsemisaja algul ütles Res Publica õpetajatele, et need peaksid oma näod laste poole pöörama. Just nagu oleksid nad seni-
maani õpilaste poole seljaga seisnud.

Palgaolud lähevad üha hullemaks, vahe keskmise palga ja nooremõpetaja palga vahel muudkui kasvab. Esimene oli mullu 9565 kr (Leesi viitas Postimehele, kus oli juttu riigiametnike keskmisest palgast, mis on erafirmades makstavale järele jõudnud), nooremõpetajale makstakse Tallinnas 6240 kr. Vahe on juba üle 3000 krooni. “Sellist asja ei olnud isegi siis, kui õpetajad vii-



Lauri Leesi ja Indrek Raudne, nende vahel väitluse moderaator Reimo Sildvee.

RAIVO JUURAKU foto

mati tänavale tulid,” nentis kõneleja.

Veel kinnitas Leesil, et riik on ülikoolidelt tellinud nii niru arvu õpetajaid, et tema küll ei tea, kes hakkab aastast 2007 andma vene koolides osaliselt eestikeelset haridust. Ka näinud ta paar kuud tagasi telerist haridus-
ametnikku, kes tunnistanud, et see asi on neil tõesti tegemata jäänud. “Millega selle asemel tegeldi?”

Kas kool kihistab või mitte?

Indrek Raudne rääkis koolide kunstlikust kihistamisest koolikatsete kaudu, sellest, et käis ise koolis, kus kõigi laste vanemad olid kõrgharidusega, kõigil olid kodus raamatukogud. Õppurid, keda oli lausa lust õpetada, leidsid teistest samasugustest koolidest juba gümnaasiumipäevil sõpru, kes poliitika-
kasse jõudes panid endale nimeks “äraostmatud”. (Indrek Raudne on lõpetanud Kadrioru Saksa Gümnaasiumi, Urmas Reinsalu Tallinna 37. Keskkooli, Taavi Veskimägi Rapla Ühisgümnaasiumi ja Ken-Marti Vahter Tallinna 7. Keskkooli – toim).

“Mida ma oma koolile ette saan heita, on liigse enesuse, ülbuse, teiste

halvustamise külvamine. Meil oli kombeks mõelda, et oleme ikka paremad, et mis need äärelinna kutid ära ei ole,” loetles Raudne ja lisas, et elu on teda ümber õpetanud. Tema sõnul ongi parlamenti jõudnud seadusemuudatuste eesmärk laiendada koolide konkurentsi ja tõsta sellega ühiskonna sotsiaalset mobiilsust ehk siis see, et ka tulevikus saaksid ajalehepoisid meil miljonäreks. Vanemaid ei saa laps valida, pere ei pruugi tahta või osata last kooliks nii ette valmistada, et ta katsetel läbi saaks, aga šanss heas koolis õppida peab ka temal olema. Raudse meelest võiks iga teine laps saada sellisesse kooli näiteks loosiga või järjekorras nagu lasteaeda.

Läti, kus on Eestiga suuresti sarnane koolisüsteem, sai rahvusvahelise PISA uuringu järgi õpitulemuste eest kiita, aga samas heideti Lätile ette, et sealgi soodustab kool kihistumist, teadis Raudne rääkida.

“Et kui mina 1992. aastal oma kooli taastasin, sünnitasin ma ebavõrdsuse Eestis ja kihutan kihistumisele?” kordab Leesil küsimust. “See rong oli siis juba läinud, kihistumine käis. Kui õpe-

taja elu on vilets, saab paremate õpetajate koondumist kooli soodustada vaid kooli metropolne asend. Tallinnas on selliseid koole rohkem, sest Tallinnas on inimesi rohkem. Ja nii nagu Flaubert kirjutas “Madame Bovary” näitamaks, et sügav provints võib olla ka Pariisi keskel, nii võib ka Koplis olla eliitkool. Kui õpetajal on auras ja võimet, koondab ta enda ümber õpilasi. Kui me taastame oma lütseumi, ei olnud meil mingit konkurssi.”

Leesi rääkis veel, et meil ollakse ülemäära mures sellepärast, et ei tea, kas koolis saadud teadmised elus ikka rakenduvad. “Kuidas saab humanitaarias üldse arutleda, mil viisil Claude Monet’ “Tõusvat päikest” rakendada? Aga see on kultuursus ja haritus, mida ei tohi meilt ära võtta. Meie reformikestel ei ole ju mingit sisu ja sellepärast räägime kogu aeg valedest asjadest.”

Riigimeestel jagub rahamõtteid

Õpetajad hakkavad niikuinii rohkem teenima, sest neid jääb mitme tuhande võrra vähemaks. Kes püsima jäävad, saavad lahkunute palga endale. Indrek Raudne kordab numbreid: sajandi keskel on meid 750 000, lapsi alla 100 000.

Enamikku neist, kes praegu Õpetajate Lehte loevad, siis enam ei ole, Raudnegi on 75 aastat vana. Raha oleks varem vaja. Lauri Leesil on kuulnud ministrit rääkimas, et kui maksta õpetajatele nii palju, nagu nemad tahavad, peaks hariduse ja teaduse osakaalu SKP-s tõstma 6,5% pealt 12%-le. Leesil meelest ei ole see professionaalne jutt. Tõstetagu 0,5% ja kirjutatagu juurde, et see on palkadeks ja mitte millekski muuks.

Hääl saalist: “Aga miks ikka ei või lapsi lütseumi loosida?” – “Võib-olla õllesummeril võiks parimaid joojaid teiste tublide hulgast loosida või muud sellist. See toimimisviis lihtsalt ei kuulu pedagoogikasse,” selgitab Leesil.

Eile sai 20 aastat keeltekoollis õpetanud, 13 aastat kooli juhtinud ja 30 õpikut kirjutanud õpetaja Leesi 60 aastat vanaks. Palju õnne!

REPLIIK

Dialogist eesti moodi

Üha enam tundub, et on põhjust uue ajakirjandusžanri sünniks, mille esialgseks nimeks pakun *üleseletus*. Sest leidub väsimatuid, kel on küllalt aega, et võtta ühe või teise rääkija ja kirjutaja tekstidest suvalisi lõike ning ütleja vaateid avalikkuse ees manada. Samas on neil jälle aega liiga vähe, et süveneda ning mõista, mida tegelikult öeldi ja mõeldi.

4. märtsi Õpetajate Lehes on Urve Läänemets tabanud teol need haridus-
uudendajad ning väärdemokraatia viljelejad, kelle tõttu eesti kool peatselt täiesti kokku kukub. Ühe “Aktuaalse kaamera” nähtud teleklipi ajal olen minagi kahtlaste avantüristide sekka arvatud. Kusjuures nimetatud konverentsil, mille järelkaja näib olevat U. L. kirjatöö, polnud teda ennast füüsilisel kujul näha (konverentsi materjalid ja ettekanded leiab huviline internetist www.laps.ee).

Mina ei ole haridusuudendaja, küll aga olen püüdnud toimuvat analüüsida, esindades vaatenurka, mis võiks olla inimesele ja ta arengule hea, ning teisalt, mida toimiv tegelikkus inimesega teeb. Haridusuudendaja on see, kes loob kontseptsiooni, võtab vastu määruse ja viib seda ellu. Taolistes protsessides pole minul olnud au osaleda.

Postmodernism on teinud nähtavaks mustvalge mõtlemise küündimatuse ja pakub teineteist välistavate vaatenurkade kõrval nii-see-kui-teine-mõtlemist. Urve Läänemets, traditsioonilise haridus-
mudeli eestkõneleja, viibib paraku oma mõtlemises kõikumatul see-või-teine- ehk välistavate vaatenurkade positsioonil. Kes ei poolda päheõppimist, on hariduse vastane. Mulle omistab ta võitleva hoiaku teadmiste ja õppimise, faktiteadmiste, süvakoolide vastu.

Olen jätkuvalt seda meelt, et teadmisteta pole haridust, ent ükski teadmisest ei ole haridus; et faktiteadmisteta pole võimalik arutleda ega mõelda, ent need ei korva tunnetust ega mõtlemist; et inimene on individuaalsus, kes vajab ja väärib süvaõpet valdkondades, mis talle sobivad. Olen süvakoolide austaja, ent seisuslikkust produtseerivate eliitkoolide vastu, olles teadlik, mis F. Eise-
ni kunagisest väärtuslikust algatusest tänaseks on saanud. Kui varakapitalismis leidsid mitmed rahvuskassalased õigustele ja võimalusele haarata ärastamiste teel endale parim osa rahva materiaalsest ressurssidest, leidis osa koolirahvast samalaadse õigustuse haarata enesele (oletatav) parim osa eesti lastest, ise tihti neile parimat pakkumata. Liiga paljudel olen kuulnud, kuidas meie “parimate” koolide maine põhineb võimekatel õppivatel lastel, ent mitte innovaatselisel nüüdisaegsel heal õpetusel. Taas – kuidas on tegelikult, seda ma ei tea: uurin-
gute asemel on Eestis praegu kuulujutud, arvamused ja oletused, sest riiklikult pole teaduslikku teadmist kogu ise-
seisvusajal oluliseks loetud.

Liikuvaks pearahaks pole õpilast nimetanud mina (väide U. L. artiklist), vaid nii on nimetanud õpilased ennast ise. Küsimusele “Kes oled sina kooli jaoks?” on õpilased vastanud üldse väga huvitavatel viisidel, millel siin pikemalt ei peatu, ent mis sugugi ei toeta U. L. vaateid traditsioonilise koolitunnimudeli ainuõigsusest. Taoline koolitunnimudel, “kus õpilased peavad õpetajat ühel ja samal viisil kuulama ja fakte pähe tuupima” (U. L. artiklist), on sünnitanud olukorra, kus õpilaste väljalangus koolist on enneolematu ning masenduse ja koolimeeldivuse puudumise näitajad katastroofilised.

Soosivad tööviisid ei ole anarhia, vaid vastupidi, tagavad teadlikuma distsipliini. Mõistagi siis, kui seda kõike professionaalselt tehakse. Tuleb vaid kahetseda, et U. L. võtab agaralt sõna, tundmata huvi ning otsimata võimalusi veenduda, kuidas niisugused õppimis-
viisid praktikas toimivad.

TIHU KUURME

Emakeelepäevaks 2005



JUHAN PARTS

Esmaspäeval tähistame emakeelepäeva. See on päev, mis on leidnud kohta Eesti kalendrites, et meil ei läheks kunagi meelest eesti keel kui meie isolemise tähtsaim alus. Et me oskaksime ja tahaksime seda keelt harida ja selles keeles luua, ennast väljendada, eesti keelt lakkamata ja iga-

külselt arendada. Seda teeb eesti keele rääkijana ju igaüks meist märkamatu iga päev. Igapäevaselt tarvitava keele rikkus on üldiselt otsesõltuvuses haridustasemest.

Tõstan selles eesti keele arendamise töös iseäranis esile meie emakeeleõpetajate panuse. Armsad emakeeleõpetajad, teie olete kõikide meie koolijätside õpinguteel, kõikides eesti koolides saatjaks ja juhendajaks esimesest klassist viimaseeni. Teie töö algab A-st ja B-st esimeses klassis ja kestab kuni küpsuskirjandini abituuriumis. Teie

töö tulemustest sõltub paljus, kas keskharidus tähendab ühtlasi inimese kirjalikku eneseväljendusoskust. See väide polegi nii elementaarne, kui ta paistab – ka meie jaoks, kes me kultuurrahvana oleme kirjaoskaja rahvas juba sajandeid, Forseliuse kooliõpetajate seminari aegadest. Nimetatud elementaarne tõdemus – mis “moodsamasse keelde” ümber sõnastades ei tähenda muud kui hariduse kvaliteeti – on aga üks Eesti edu aluseid.

Soovin kõikidele eesti keele õpetajatele edu teie vastutusrohkes töös! Neid

ridu kirjutades on mul silme ees kõigepealt mu omad õpetajad Tallinna 1. Keskkooli, praeguse Gustav Adolphi Gümnaasiumi päevilt, keda siin lehe kaudu tervitan ja tänan. Siis mu laste õpetajad. Ning need kümned ja juba sajadki tublid emakeeleõpetajad, kellega olen kokku puutunud praeguses ametis. Soovin teile kõigile jõudu tööle!

Kuid tegelikult on saabuv emakeelepäev paslik, et sel päeval tänusmeeles pidada ühtlasi neid mitte-eestlastest keeleõpetajaid, kes Eesti haridus- ja teadus- ja kultuuri arendamises on teinud oma emakeelt.

Sellega avavad nad tee oma kultuuri juurde. Alles emakeele kõrval teisi keeli ja kultuure tundes saame rääkida haritud inimesest, hariduse kvaliteedist ja lõpuks Eesti edust.

Jätkakem üheskoos oma töid ja tegemisi – nii kooliõpetajateni sadades koolides üle Eesti õpetust andes kui ka poliitikutena riiklikku hariduspoliitikat kujundades ja haridusele jätkusuutlikku arengut tagades. Vähemalt selles – kuid loodan, et palju-palju enamas – langevad minu juhitava valitsuse poliitika ja emakeeleõpetajate huvid kokku.

Iga pesa vajab kaitset

ÜLLE SÄRG,

TÜ avatud ülikooli koolikorralduse eriala kutsemagistrant

Riigikogu menetluses on haridusküsimusi reguleeriv seaduseelnõu. Vaatlen selle mõningaid punkte väikekoolide mätta otsast. Sõnades on HTM asunud väikekooli kaitsema ja propageerima alghariduse saamise võimalusi kodu ligil. Kuidas on lood tegelikult?

Maakoolide konverentsile sõites meenus mulle mullu suvel leitud katkine pesa. Seda oli punutud hoolikalt, et poegadel oleks soe ja nad oleksid kaitstud. Ometi oli keegi oma teravate küünte ja hammastega jaole saanud, pesa lõhkunud ja selle asukatega kõhtu täitnud. Pesa, olgu kui tahes hästi ehitatud, üksi ei kaitse. Vaja on ka varjulist pesapuud ja metsa selle ümber.

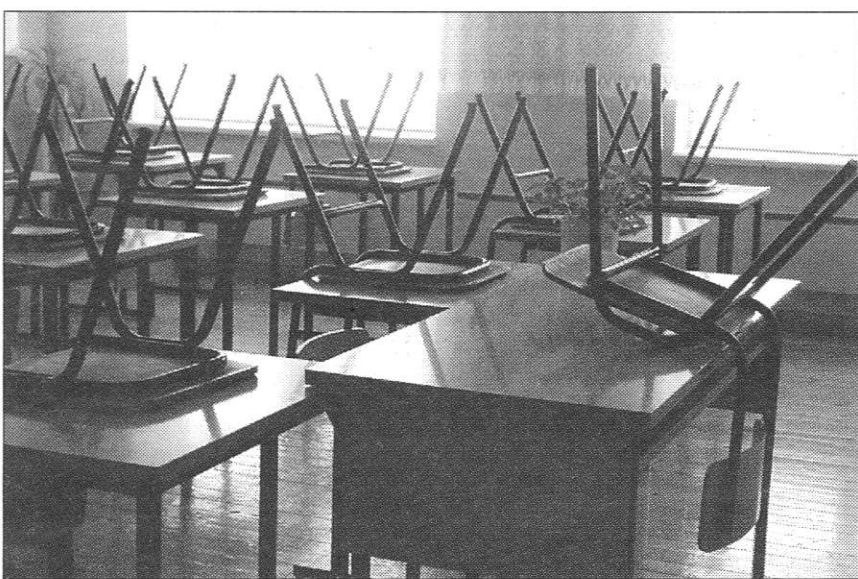
Kui võrrelda väikest kooli pesaga, ei piisa sellest, et ta on mõnus ja lapsesõbralik, et lapsevanemad ja kogukond tema eest seisavad. Vaja on hea tahte kaitset: poliitilist, majanduslikku ja seadusandlikku.

Konksuga lubadused

Kavas on tunnistada kehtetuks PGS § 11. Meeldib, et kooli moodustamisele enam laste arvuga piiranguid ei seata. Kuid kui sisestada Res Publica koduleheküljel koolide rahastamiskeskmi lünkadesse erinevaid arve, selgub, et rõõmustamiseks pole põhjust. Nimelt on määratud minimaalne õpilaste arv esimeses ja teises kooliastmes, mille puhul on võimalik baasraha saada. Esitatud skeem praktiliselt välistab uute väikekoolide asutamise lasteade baasil klasshaaval (kui KOV või sponsorid appi ei tule). Ohus on olemasolevadki koolid. On ju ka 4-klassilisi algkooli, kuid kui seal näiteks 1–3. klassini on 29 õpilast või alla selle, jääb kool baasrahast ilma isegi siis, kui 4. klassis on õpilasi üle kümne. Samuti on küsitav, kas iga 6-klassilise algkooli 4.–6. klassis on kokku 50 õpilast. Õpilaste arv muutub aastate lõikes ja nimetatud piiridest allapoole jäämine kas või mõnel aastal seab ohu kooli püsimise ning tekitab ebastabiilsust nii õpetajate kui laste peredes.

Praegu kehtiva seaduse kohaselt saab liitklassi moodustada, kui õpilasi on kooliastmes 20 või vähem. Muudatuse järgi võib liitklassis olla kuni 16 õpilast. Mõte on hea, aga... Reaalselt võib siingi osutuda mõjusamaks regulaatoriks rahastamiskeem ning on oht, et kool, kus tuleb kaaluda liitklassi moodustamist, suletakse hoopis.

Uute väikekoolide asutamist piiravad ka koolide projekteerimistingimused. Kui tervisekaitsealuste arv on kirjas, et klassis peab põrandapinda olema vähemalt 1,7 m² õpilase kohta, siis projekteerimistingimuste kohaselt ei tohi klassiruum olla alla 45 m². Praegu, kui on suund õpilaste arvu vähendamisele klassis, on see piirang ilmselt liialdatud. Leian, et mis tahes minis-



Head taotlused jäävad üksnes paberile, kui reaalselt osutub kõige mõjusamaks regulaatoriks rahastamiskeem.

ANU MÖTTUSE foto

teeriumid peaksid oma haridus- ja teadus- ja kultuuri arendamises olema mõjusamaks regulaatoriks rahastamiskeem.

Multifunktsionaalne kool

PGS § 16 uus sõnastus piirab maakoolide kasutusvõimalusi, lubades kooli juures tegutseda ringidel ja teha muus vormis noorsootööd. Miks ainult noorsootööd? Miks ei võiks samades ruumides tegutseda vanemaalsed või päevakeskused? Eriti maakohtades ja väiksemates asulates oleks mõistlik igasugune huvitegevus ja elukestev õpe ühe katuse alla koondada ning rajada koolide baasil multifunktsionaalseid keskusi.

Hariduslike erivajadustega laste arv võib kasvada nii linna- kui ka maakoolides. Äsja sel haridusfoorumil oli juttu, et individuaalse õppeplaani koostamine ja järgimine on õpetajale suur lisakoormus ning eeldab tasustamist. Pakun lahendusvariandina võimalust, et kui (tava)klassis on haridusliku erivajadusega õpilasi, võiks (analooogia põhjal lasteaias sobitusrühmaga) klassi täitumuse ülemine piirnorm olla iga erivajadusega õpilase kohta kolme võrra väiksem. Sellest täiendusest võiks olla kasu just maakoolidel.

Elukohajärgne kool

Õppekorraldusega seotud peatükki lugedes tekkis küsimus, mida tähendavad mõisted “elukohajärgne kool” ja “õppekorraldusega sobiv”. Kirjas on, et “elukohajärgse kooli määramise tingimused ja korra kehtestab valla- või linnavalitsus määrusega”. Mis saab siis, kui elukohale lähim kool asub teise omavalitsuse territooriumil? Mitme omavalitsuse piirialadel asuvad koolid on sageli ekellegimaal. Kuidas tagada omavalitsusametnike lapsesõbralik koostöö? § 32 täiendatakse lõigetega 5 ja 6 järgmises sõnastuses: “Kui koolikohustusliku õpilase jalgsikäimise koolitee pikkus elukohajärgsesse kooli ületab rahvatervise seaduse alusel

kooli päevakavale ja õppekorraldusele kehtestatud nõuetega lubatud jalgsikäimise koolitee pikkuse ning kooli ja õpilase kodu vahel puudub regulaarne või kooli õppekorraldusega sobiv bussiliin, korraldab õpilase elukohajärgne vald või linn õpilase transpordi elukohajärgsesse kooli.” Kui pikk võib olla aeg, mis kulub kodunt lahkumisest tundide alguseni ja tundide lõpust koju jõudmiseni (huvitegevust arvestamata)? “Elukohajärgne vald või linn hüvitab osaliselt või täielikult õpilase sõidu kooli ja tagasi ühistranspordiga elukohajärgse valla- või linnavalikogu kehtestatud tingimustel ja korras.” Kas siis, kui laps ei käi elukohajärgses (sama KOV) koolis, ei hüvitata midagi? See tingimus on sisuliselt vastuolus sättega, mis lubab lapsevanemal kooli vabalt valida. Võiks olla: hüvitab sõidu lähimasse elukohajärgsesse kooli ja tagasi või sellega võrdses osas lapsevanema valitud kooli ja tagasi.

Kaudselt haakub eelnenuga ka toiduraha kompenseerimise mehhanism. Praegu on mõni omavalitsus leidnud vahendeid, et tasuda kõigi oma territooriumil elavate laste toiduraha, sõltumata koolist, kus nad õpivad. Naaberomavalitsus omakorda võib leida, et õigem on kompenseerida kõigi oma territooriumil paikneva kooli õpilaste toidu maksumus. Nii võivad mõne lapse eest olla valmis tasuma mõlemad omavalitsused, teise eest mitte kumbki. Üksikute laste nimel ei pea kumbki omavalitsus ka vajalikuks tehtud otsuseid ümber vaadata.

Need on vaid mõned punktid, millele pean vajalikuks tähelepanu juhtida. Koolilastega peredel maal peaks olema rohkem kindlust. Nii nagu vääril kaitset iga elusolend, looma- ja taimeliik, tuleb tunnustada ka koolide mitmekesisust ning anda suurkoolide kõrval eluõigus eestlaste kultuuriloos aastasadade jooksul olulist osa mänginud väikekoolidele. Kaitstes lõhkumise eest väikekooli, kaitseme lapsi ja peresid, looduslähedast elulaadi ja iseloomuliku kultuurikeskkonda.

HARIDUSTEAVE

■ 7. märtsil tõmbas haridus- ja teadusminister Toivo Maimets selga kimono, et anda Tartu Tähtvere lasteaiale pidulikult üle judo-matid. Ühtlasi õppis minister ka ise mõningaid võtteid ning vaatas, mida väikesed judokad oskavad.

“Tahtsime, et oleks midagi sellist, mis laste terviseedendamisele kaasa aitaks ja mida saaksid paljud korrata ja mitme ala tarbeks kasutada. Lapsed saavad mattide peal lisaks judo tegemisele võimelda, mürada, samuti aitavad matid läbi viia igapäevaseid kehalise kasvatusetunde,” ütles minister Maimets.

Judo-matid saavad ka Narva lasteade

Tareke, Kohtla-Järve lasteade Karuke ja Tallinna lasteade Pääsusilm.

■ 10. märtsil anti üle stipendiumid kõrgharidust omandavatele tippsportlastele.

■ 10. märtsil toimus Väike-Maarja vabariiklik kutsevoistlus kaubanduse valdkonnas müüja erialal.

■ 10. ja 11. märtsil võtab haridus- ja teadusminister Toivo Maimets vastu Pihkva oblasti administratsiooni delegatsiooni. Kohtumise teema on Petseri 2. Keskkooli tulevik.

■ 11. märtsil algab Tartu HTM-i majas konverents “Kõrgharidusstrateegia alused lähikümneks”. Avaettekande teeb minister Toivo Maimets.

Koolide ümberkorraldamine ja sulgemine

Valla- ja linnavalitsused on teatanud haridus- ja teadusministeriule koolivõrgu järgmisest muudatusest.

■ Anna Haava nim Pala Põhikool (Jõgeva, Pala) – Anna Haava nim Pala Kool (lasteade-põhikool).

■ Simuna Põhikool + Simuna Lasteade (Lääne-Viru, Avanduse) – Simuna Lasteade-Põhikool.

■ Männimäe Lasteade-Algkool (Viljandi) – lasteade Mängupesa.

■ Ridala Põhikool (Lääne, Ridala) – Ridala Lasteade-Põhikool.

■ Riidaja Põhikool (Valgamaa, Põdrala) – Riidaja Lasteade-Põhikool.

■ Lasteade-alkool Tõruke (Põltsamaa) – lasteade Tõruke.

■ Vasta Põhikool + Viru-Nigula Lasteade (Viru-Nigula) – Vasta Kool.

■ Vaimastvere Põhikool + lasteade Karukell (Jõgeva) – Vaimastvere Lasteade-Põhikool.

■ Mõniste Põhikool + Mõniste Lasteade (Mõniste vald) – Mõniste Kool (lasteade-põhikool).

■ Venevere Algkool (Laekvere vald) – lõpetab tegevuse.

■ Põdruse Lasteade-Algkool Haljala vald) – lõpetab tegevuse.

■ Laatre Lasteade-Algkool (Tõlliste vald) – tegevust jätkab Laatre Lasteade.

■ Kärva Algkool (Avanduse vald) – lõpetab tegevuse.

■ Torgu Põhikool (Torgu vald) – Torgu Lasteade-Põhikool.

■ Raikküla Põhikool (Raikküla vald) – Raikküla Lasteade-Algkool.

■ Järvakandi Põhikool (Raikküla vald) – Järvakandi Lasteade-Algkool.

■ Kabala Põhikool + Kabala Lasteade (Raikküla vald) – Kabala Lasteade-Põhikool.

■ Põlgaste Põhikool (Kanepi vald) – Põlgaste Lasteade-Algkool.

■ Kajamaa Lasteade-Algkool + Kurtina Lasteade-Algkool (Saku vald) – Kurtina Lasteade-Algkool.

■ Jüri Gümnaasium + Lehmja Põhikool (Rae vald) – Jüri Gümnaasium.

■ Mustjala Põhikool + Mustjala Lasteade (Mustjala vald) – Mustjala Lasteade-Põhikool.

■ Pihlta Algkool + Sandla Lasteade (Pihlta vald) – Pihlta Lasteade-Algkool.

■ Tallinna Tondiraba Keskkool (Tallinn) – lõpetab tegevuse.

■ Tallinna Katleri Põhikool (Tallinn) – lõpetab tegevuse.

■ Rakvere Linna Algkool (Rakvere) – Rakvere Linna Lasteade-Algkool.

■ Rasina Algkool (Mooste vald) – lõpetab tegevuse.

■ Lustivere Põhikool (Põltsamaa vald) – Lustivere Lasteade-Põhikool.

■ Vambola Lasteade-Algkool (Tarvastu vald) – Vambola Lasteade.

■ Kergu Põhikool (Kaisma vald) – Kergu Põhikool-Lasteade.

Allikas:

EV Haridus- ja Teadusministeri

Fotokonkursi peauhind läks Pärnusse

2. märtsil autasustas haridus- ja teadusminister Toivo Maimets fotokonkursi “Hea kool” võitjaid.

Peauhinna ja ühtlasi keskmise vanuserühma esikoha pälvis 13-aastane pärnaskas Kärt Raud Pärnu Sütevaka Gümnaasiumist fotoga “Väike rõõmuspikker... Sellised on meie koolis lubatud”.

Tõid hinnati kolmes vanuserühmas.

6–10-aastased. 1. Kevin Pärnaste, Õismäe HG, foto “Päikesejätkud”; 2. Ants Adamson, Nõo PK, “Valgusesõõr”; 3. Johanna-Silvia Mänd, Paikuse PK, “TSAUUUU!!!”. Vaatajaauhind – Johanna-Silvia Mänd, Paikuse PK, “Koolile pai”.

11–15-aastased. 1. Kärt Raud; 2. Kristel Koidu, Saue G, foto “Piimahambaid 20, jäävambaid 32, millest lõikehambaid 8, silmhambaid 4 ja purihambaid 20”; 3. Maret Loopalu, Kärda Ühisg, “Esimene hinne”. Vaatajaauhind – Irina Smirnova,

Narva HG, “Kõik oma teadmised pole võimalik mu portfelli panna...”

16–19-aastased. 1. Aivar Paist, Tallinna Saksa G, foto “Kordan”; 2. Marika Niiduviir, Tartu Descartes'i L, “Raamatutest leiab alati midagi huvitavat ja põnevat, mis paneb meid naeratama”; 3. Paul Klõšeiko, Tallinna Järveotsa G, “Luule, see ei tule tuulest... (meie ja õpetaja Pille)”. Vaatajaauhind – Kaspar Pokk, Paide G, “Naeratusena kooliteel!”.

Võistlusele laekus 1544 fotot üle Eesti. Kõige aktiivsemad koolid olid Lüganeuse Keskkool, Narva Humanitaargümnaasium ja Ahtme Gümnaasium. Fotokonkurss on neljas konkurss õpilaskultuuri arendamiseks. “Vaatan ja imestan, märkan ja õpin”. Võitjaid saab vaadata internetiaadressil <http://foto.eenet.ee/heakool/>.

PIHEL KUTSAR
AIRE KOIK

AINULT ÜKS KÜSIMUS

Eelmisel nädalal tekitas ajakirjanduses poleemikat sotsioloogiaprofessor Ülo Vooglaia ettepanek õpetada poisse ja tüdrukuid eraldi klassides. Haridus- ja teadusministeerium omakorda pooldab segaklasse kui läbilõiget ühiskonnast.

Kuidas suhtute poiste ja tüdrukute eraldi õpetamisse?



REIN REBANE,
Tallinna Rocca al Mare Kooli direktor:

"Tõden oma koolipraktikast, et poiste ja tüdrukute areng on erinev. Aga ma ei pea koolitöös praegu kõige olulise maks poiste ja tüdrukute õpetamist eraldi klassides, sest meie hariduselus on paigast ära tähtsamaid asju. Poiste ja tüdrukute eraldi õpetamiseks peaksid olema täidetud vajalikud tingimused. Näiteks on selleks vaja võrdselt mees- ja naisõpetajaid. Pole kuigi hea, kui poisteklassis on valdavalt naisõpetajad. Lapsed õpivad paljuskki eeskuju kaudu ja poistele on koolis vaja mehe eeskuju.

Iga muudatuse puhul tuleks enne selle oletatav mõju põhjalikult selgeks teha. Mina saaksin rohkem aru eraldi koolidest poistele ja tüdrukutele, mitte eraldi klassidest ühes koolis. Need tunduvad pooliku lahendusena.

Eesti haridusajaloos on olnud väga mõjukaid poiste- ja tütarlastekoole. Võib ju mõelda nende taasloomisele, aga lihtsalt niisama tehtavad muudatused on ennatlikud. Esmalt on vaja, et kõikides Eesti koolides oleksid head ja tublid õpetajad ning õpetajakohtadele toimiks sisuline konkurss. Õpetajakutset tuleb väärtustada, et kooli tuleks rohkem meesõpetajaid.

Kui Rocca al Mare Kool oli alles asutamisel, konsulteeris meid teadjamees Gunnar Aarma, kes oli samuti seisukohal, et poisse ja tüdrukuid tuleb õpetada eraldi koolides. Tõdesime, et selline mudel võib tänapäevalgi koolis hästi toimida. Kui oleksime toona loonud kaks kooli, oleksime ehk Aarma soovitusel ka lähtunud, kuid ühe kooli loomisest oli rohkem argumente segaklasside kasuks."



MATTI MARTINSON,
Rahumäe Põhikooli direktor:

"Minu arvates ei peaks poisid ja tüdrukud õppima põhikoolis eraldi klassides. Eelmisel nädalal rääkisime sellest ka Ülo Vooglaia ja jõudsime ühisele seisukohale, et tegemist on eelkõige kohtlemise probleemiga. Poiss on tüdrukutega võrreldes natuke arengust maas. Õpetaja peaks teadvustama, et poiss vajab kiitust. Ja kiita tuleks just mehelike funktsioonide eest, mis poistele ajalooliselt omased: kaitse, karja juhtimine jne. Paraku on tüdrukud selles vanuses füüsiliselt arenenumad kui poisid ning kui õpetaja kiidab tüdrukut, siis poiss kiita ei saa, nagu oleks ta mingi äbarik. Eraldi klasse teha pole mõtet. Ühiskonnas elame koos. Kooselamise kunsti tuleb õppida lapsest peale. Aga just kohtlemine peaks olema erinev.

Oma koolis kutsun Eesti Vabariigi aastapäeval direktori vastuvõtule igast klassist ühe poisi ja ühe tüdruku. Mõni õpetaja on öelnud: mul poissi pole, aga on kaks tublit tüdrukut. See ei lähe läbi, sest mina kutsun mõlemad ja mõni poiss on ikka teistest tublim.

Segaklassid on ka koht, kus õppida viisakust. Veel võin näiteks seda öelda, et meie kooli 9. klassi poisid õpivad meelsasti kodundust – meestelegi vajalikke oskusi, nagu särgitriikimine jms. Neile meeldib see väga.

Ühiskonna jaoks on parem mitmekesisus, kuigi ma ei välista, et eraldi klasside moodustamine võib tulla kõne alla erakoolides."

TIIT LEEMETS,

Tamsalu Gümnaasiumi poisteklassi õpetaja:

"Mina ei rõhutaks teemat "poisid eraldi klassi", vaid seda, et ka probleemipoistega on võimalik tööd teha. Ma pole tavaklasside tingimustes asja uurinud, kuid ei välista, et paljud probleemid jääksid olemata, kui poisse õpetatakse tüdrukutest eraldi. Küll aga on uurimusest selgunud, et poisse (eriti probleempoisse) peaksid õpetama enamasti mehed (vähemalt peaks õpetajate soolised proportsioonid olema tasakaalus).

Õpetan seitsmendat aastat "poisteklassi". Nii nimetatakse meil käitumis- ja kasvatusraskustega õpilaste klassi. Ma ei ütle, et nendega lihtne on, sest poisid on juba 15–17-aastased ja nendega alustamine on hiljaks jäänud. Piike tuleb kõvasti murda ja õpetajal peab vastupidamiseks hea tervis olema, aga poisid ütleavad, et kui selles klassis karistuse saab, on see selge asja eest. Kui karistus käes ja kantud, on asi lõppenud. Lihtne ja arusaadav.

Pealegi saab poistele eraldi õpetada seda, kuidas mees peaks mõnes olukorras käituma. Ka pole neil häbi halva oskuse korral vähemalt püüda vastata, sest pole vaja kellegi ees esineda (tüdrukud ju ei vaata).

Kodune olukord pole neil enamasti kiita ja umbes kahel kolmandikul ei ole isa. Kuna olen isaküsimust uurinud, selgus, et suurem osa isata poisse tunneb isa traditsiooniliste funktsioonide järele teravat vajadust. Huvitav on seejuures, et suurem osa isata poisse (eriti probleempoisid) tundis vajadust isa piirava ja korda loova funktsiooni järele. Koolis pole piisavalt meesõpetajaid ja siit pole suurt abi loota. Kuidas neist siis mehi kasvatada?

Mulle naised meeldivad. Au nende töökusele, kuid selles osas ei saa nad küll kuidagi aidata. Ühes tuntud operetis on, küll veidi teises tähenduses, sobivad sõnad: "Miks pole naine nii loodud kui mees..." Poistele on, eriti kui asi hakkab kiiva kiskuma, mehist distsipliini vaja. Naiste kehtestatud distsipliin pole päris sama. Ja poisid ei pahanda eriti selle distsipliini üle või kui, siis hetkeks. Muide, sellesse rangema distsipliiniga klassi on tahtmas rohkem poisse, kui sinna mahub."

KIRJAKAST

Voorimehe 9, 10146 Tallinn. Tel 683 3110. Faks 683 3111. E-post artikkel@opleht.ee

Eestlaste saatus otsustatakse koolis

Intelligents, kelle hulka kuuluvad ka õpetajad, on saatuslikel aegadel olnud meie ühiskonna suunaja. Praegu on eesti rahva eluloos kriitiline ajajärk. Kas tahame, oskame ning suudame edasi elada või mandume, suutmata raputada end lahti negatiivse võõrõõnusest?

Kas rahvuse enesetappu saab veel ära hoida, võib küsida pärast Juhan Partsi valitsuse uue poliitika elluviimist. Sündimus on suurenenud, oluliselt on vähenenud tööpuudus, konjunktuuriinstituudi hinnangud majanduse senisele arengule on vägagi positiivsed. Tekkinud on enneolematu seis pärast rohkem kui kuuekümnepäevast aastat möödumist: nii president Arnold Rüütel kui ka peaminister on kuulutanud demograafilise kriisi vastu võitlemise riiklikult tähtsaimaks ülesandeks. Seda peaksid tegema ka hariduspoliitika suunajad. Demograafilist kriisi on tänini püütud leevendada majanduslike meetmetega, nagu vanemapalk. Kuid sellest ei piisa.

Rahva elukvaliteeti toodetakse koolis. Kes kujundab meie lastest perekonnapõlvkondi, hüperindividualiste ja küünlid? Kas mitte eetilise hariduse andmisel üsna võimatu Eesti kool ning vägivalla, meelemürke, pornot, homoseksuaalsust, ropendamist ja manduvat eluviisi reklaamiv Lääne ajaviitetus? Viimane on noortele ülimalt ohtlik. Lapsevanematel ja koolil puudub aga tõhus ideoloogia kaitsmaks järeltuleva põlve moraali ja elutervet vaimu. Perekonnaõpetus on koolides käest ära, paljudes puudub hoopis. Perekonnaõpetuse raamkava kubitse kantseliitlikust mõistuskõnast, liiga pealetükkivalt kordub seal sõna "sallivus". Enamjaolt on tegemist kurikuulsas "uue sallivusega". EELK peapiiskop Jaan Kiivit on kirjutanud: "Uus sallivus esindab totaalset relativismi. Ja häda sulle, kui sa ei võta samasugust hoiakut ja sellest lähtuvat käitumist omaks. Sest siis sa oled süüdi selle uue moraalikodeksi kõige hullemas pahes – sallimatuses. Kes peab näiteks homoseksuaalsust vääraks, selle vastu tuleb võidelda. Tegelikult on uus sallivus agressiivne ideoloogia, mis võitleb kristluse vastu. Ma peatun sellel vähikaskvajal üksnes lühidalt, kuigi see vääraks

suuremat tähelepanu, et me mõistaksime, mis meie ümber toimub" (EPL, 13.03.01).

Kümme aastat tagasi asutati Eestis mittetulundusühing Pereplaneerimise Liit (PL). Ent organisatsiooni aktivistid pole õpetanud meie lastele ja noortele, kuidas planeerida ja ehitada üles õnnelikku, jätkusuutlikku, püsivat ja elutervet perekonda. Ja kui nad väidavad, et on seda teinud, pole nad olnud edukad. Ühiskond on kaldumas üha perekonnavõimetuma elu- ja mõttelaadi suunas. Noorte teavitamisel keskendub Pereplaneerimise Liit rasestumisvastaste vahendite propageerimisele. Et perekonnakeskne alusinfo puudub või pole heal tasemel, annab selline poolik teave lastele perekonda ja järglasi tõrjuva sõnumi. Kuuldavasti koostab Pereplaneerimise Liit perekonna- ja seksuaalõpetuse raamkava koolidele. Tuli hingelised seksuaalrevolutsionärid ja nende eluteketõrjeline propaganda tuleks meie laste perekonnaõpetusest ja maailmapildi kujundamisest eemal hoida. Ajalugu tunneb liiga palju miljonid inimesi lollitanud revolutsioonilisi ideoloogiaid. Pereplaneerimise Liit peaks muutuma vähemalt laste maailmanägemust kujundades oma hoiakuid oluliselt perekonnakesksemaks.

Kui soovime läbimurret rahvatervise ja rahvuse elujõu taastamisel, peame koolides suurendama perekonnaõpetuse osatähtsust ja parandama õpetuse kvaliteeti. Lastele tuleb selgeks teha, miks on parim perekond see, kus on isa, ema ja lapsed. On vaja selgitada, et olemusvõitluses on emake loodus kinkinud inimesele kolm kaitsekihti: perekonna, sugulaskonna ja rahvuse. Ja nende kolme kilbi tugevus sõltub meie suutlikkusest kokku hoida.

Kodaniku- ja perekonnaõpetuse ning seksuaalkasvatuse teoreetilisi aluseid pole vaja Läänest kopeerida. On ju sealgi asjad hullud. Peaksime kasvatama lapsi ja arendama rahvusluse, nii, nagu teevad seda perekondlikke traditsioone pühaks pidavad juudid. Maailma ainuke väikerahvas, keda kõrgest arengutasemest hoolimata ei ohusta väljasuremine.

Ükski õpetaja, kes soovib oma tööd hästi teha, ei tohiks hiilida mööda lastes perekonnakeskse mõtte- ja eluviisi kujundamisest.

EERO LAIDRE,
ühendus Eesti Elujõud

Meie laps

Mind ajendas kirjutama Ave Alavainu artikkel "Valmis lapsed?" (ÕPL, 4.02.), kus autor kirjutab: "Ei, õelge mis tahes, aga minu meelest antakse nad meile kätte valmis kujul. Ja me ei saa kunagi teada, kui palju põlvkondi inimesi enne selle arusaamise tekkimist tuksi on keeratud..."

Mul tekkis kohe mitu küsimust. Kes annab need valmis lapsed meile kätte? Kes on see tuksikeeraja? Mis osa on selles vanematel, lastealal, koolil, õpetajal?

University of Tennessee pediaatria- ja psühhiaatriaprofessor Ross Campell kirjutab raamatus "Meie laps", et rohkem kui toitu, riideid, mänguasju ja õpetamist vajab laps turvalisust ja armastust. Teos aitab elust võetud näidetega tulla vanemate toime murdeikka jõudnud laste kasvatusraskustega. "Kui tahame, et meie laps käitaks õigesti, anname talle oma soovi esmalt palvena edasi. Laps kogeb seejuures, et ta ise vastutab oma käitumise eest. Ta võib valida, kuidas käituda. Ta tunneb, et teda usaldatakse," kirjutab professor Campell. Autor rõhutab, et laps peab seejuures vanemaid liitlasteks, kes aitavad kujundada ta käitumist. Käsud korral võib laps olla küll sõnakuulelik, ent ei näe vanemates liitlast ja tajub, et vanemad nõuavad head käitumist enda huvides.

Last tuleb õpetada eeskujuga. Õpetada tuleb nii andeksandmist kui ka andekspalust. Raamatus juhatakse tähelepanu, et see üks olulisi hea vaimse tervise märke.

Meenub seik Tartu–Valga rongis, kus kuulsin tahtmatult pealt, kuidas üks proua oma tütar noomis. Külas olles oli tüdruk teinud haiget endast väiksemale ja ema selgitas, et nii ei või teha – taevaisa näeb.

Raamatus "Meie laps" kirjutatakse, et hea kasvatus peab olema tasakaalus. Laps vajab silmsidet, puudutust, jagamatut tähelepanu, distsipliini, palveid, rangust, paindlikkust, käsku ja andeksandmist, nõuandeid ja suunamist ning eeskuju – kõike seda õiges vahekorras.

Kauaaegse õpetajana soovitan vanematele võtta aeg maha ja analüüsida oma suhteid lapsega; õpetajatel õpilaste, kodu ja lapsevanematega. Analüüsida oma tööstiili ja kasvatusmeetodeid. Kindlasti annab midagi paremuse poole muuta.

LIIDIA PETTAI

VANASÕNU

POISTEST JA TÜDRUKUTEST

■ Kui poiss käe otsas koorma teibaid ära teritab ja tüdruk seasoolikad ära harib, siis arvatakse nad inimeste kirja.

Tarvastu

■ Mida isa ees vilistab, seda pojad taga tantsivad.

Karja

■ Hea tütar, veel parem ema, kuri tütar, veel kurjem ema.

Rõuge

■ Tüdrukut vaadatakse töö juures, poissi pannakse poe juures tähele.

Põide

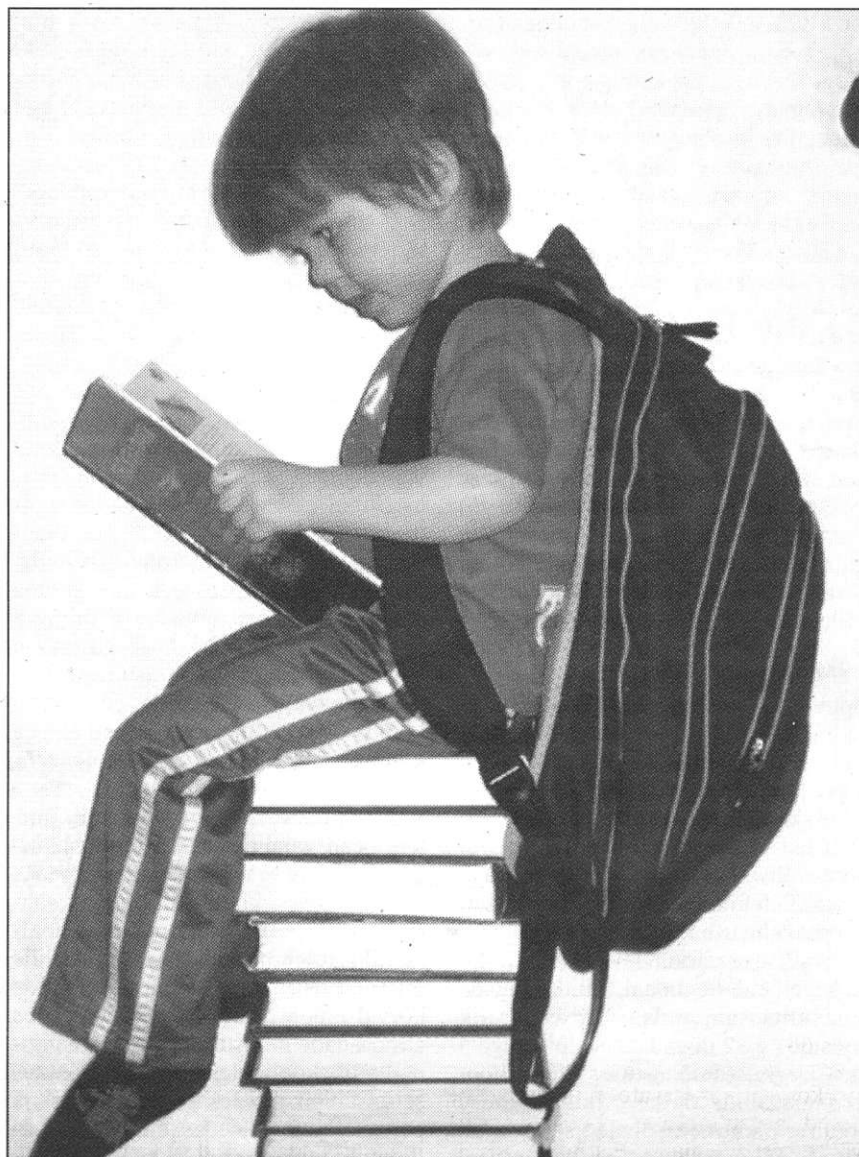
■ Poiss on kui tammetüvi, tüdruk niikui lepalado.

Viljandi

■ Üks tüdruk elab kümne poisi seas ära, aga kümne tüdruku seas ei saa üks poiss ära elada.

Saarde

Narva Humanitaargümnaasiumi õpilase Irina Smirnova foto "Kõik mu teadmised ei mahu koolikotti..." sai fotokonkursi "Hea kool" vaatajaauhinna 11–15-aastaste vanuseklassis.



Pole vaja ÕS-i pähe õppida



JÜRI VALGE

Keel, ka emakeel, on üks paljudest keskkondadest, milles me elame. Igas keskkonnas viibimiseks on oma reeglid, mida seal viibijad peavad järgima ning mille kujunemist nad oma tegevusega paratamatult mõjutavad. Selleks, et olla edukas ning mitte kahjustada keskkonda, tuleb viimast tunda, st tunda õppida. Lapsena see õppimine algab, lõpuni ei jõua tege-likult keegi.

ÕS-i, kus piltlikult öeldes on peidus kogu meie kirjakeel, ei jaksa ükski pähe õppida ning seda pole ka vaja. Nii nagu looduse puhul, kus sinilille tolmukate arvust, liblikatiiva paksusest või kuuseokka pikkusest hoopis olulisem on kõige koosmõju, on keelegi puhul tähtsam süsteem, mitte testilõksudeks otsitavad erandid.

Ilmselt on palju neid, kes on püüdnud ÕS-ist vastust mõnele väga konkreetsele küsimusele; mõnikord selle leidnud, mõnikord mitte. Olen veendunud, et enamik ÕS-i juhikasutajaist pole lugenud läbi selle alguses olevat 11 kasutusõpetusega lehekülge. Tagajärg see, et raamatus olevad rikkused jäävad kättesaamatuks ja vastused küsimustele leidmata.

ÕS-i süsteemi omandamine peaks kindlasti kuuluma emakeeleõpetuse põhitegevuste hulka. Samuti nagu õpetamine kahtlema, ÕS-i poole pöörduma. Siis ei kirjutaks kõrgharitud emakeeleõpetaja klassitahvlile "Süürija". Üpris tuliselt on arutatud elektroonilise keeleabi arendamist, soovitud ÕS-i emakeelekabineti igale lauale. Kahtlemata on pakutud häid ideid, kuid iga arengu puhul on mõtet püüelda järgmise taseme poole alles siis, kui eelmise võimalused on kasutatud.

Ka olemasolevate teadmiste, k.a keeleteadmiste kasutamist tuleb õppida. Filoloogina arvan, et kõik, mida me oma emakeelse või selle kohta teame, on hea. Mida rohkem, seda parem. Teine asi on oma teadmiste kasutamise-ega. Puritaanlik ja elukauge keeleteadus, kus tolmulapile viisakamat sünonüümi otsiti, ei tule ilmselt enam kunagi tagasi; see ei tähenda aga kaugelgi seda, et peaksime ameerikaliku massikultuuri roppuste laviinile (mis ka neid endid häirima on haka-

nud) kaasa aitama. Ajalehtede kirjanurkade hädaldused keelekasutuse viletsuse üle jäävad igavesti ja kasutult kestma, kui keeleinimesed ise – õpetajad, ajakirjanikud, teadlased – oma vaidluskultuuri ei paranda. Kollase kirjanuduse madalstiili, kõrgintellektuaalsete paralleelide ja vägivaldsete keelekujundite kokteili asemel eeldab probleemide lahendusest viiv keskustelu mõõdukust, partneri austamist, isikliku eksimisvõimalusega arvestamist.

Seniilse teemakaotusega sarnanev olukord, kus pisikestele väidetele leitakse ülilaiad põhjendused, suunab arutelu sageli sellistele radadele, millel ei pruugi esialgse probleemiga palju ühist olla. Kuidas muidu oleks võimalik paari sammuga jõuda keelekümbluse probleemidest nii Eesti Vabariigi karistusseadustiku kui ka Hiltleri, selle ema ning juudivihkamise juurde (vt mõttevahetust org.ehf.haridusfoorum@lists.ut.ee listis: "Kuul pähe raiepele, mis maksab padrun ja täideviimine"?). Mis kasu on konkreetsust ja asjalikkust propageerivast kirjandiõpetusest, kui iseenda kirjaпруuk õpetussõnu ei kinnita?

Õppida tuleb nendegi põhitõdede õpetamist, mis enesele on iseenesestmõistetavad. Eelmise põlvkonna vajadust oma emakeele eest loosungitega tänavale minna praegustel noortel õnneks ei ole. Mis ei tähenda, et oht meie väikese kasutajaskonnaga emakeelele kadunud oleks. See on ainult varjatud ning sageli meie eneste poolt vabatahtlikult esile kutsutud. Muu-

EMAKEELEPÄEVA EEL

keelsele eestimaalasele muus keeles vastates võime küll võita veidi aega, ent võtame talt motivatsiooni eesti keelt õppida. Venekeelsele pressile antav venekeelne intervjuu võib tuua mõne hääle järgmistel valimistel, ent vahendab kuulajaile/lugejaile sageli piinlikult vigase keelekasutuse kõrval ka abitult lapselikku, kohati eksitavat sisu ning tekitab segadust küsimuses, mis riigis me dieti elame.

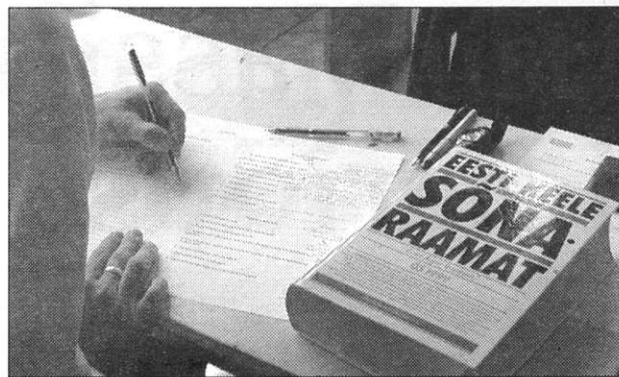
See, kuidas 70-aastaste sünnipäevaseeltskond, kus keegi inglise keelt ei oska, juubilarile "Happy birthday!" laulab, on kurb ja halenaljakas. Soov kadakasakslane, pajuvenelane või võsainglane olla on jätkuvalt olemas, *Nachtigall*'id pole kuhugi kadunud ning et neid ülearu palju juurde ei teki, tuleb nii emakeele- kui teiste ainete õpetuse kaudu kõigisse õppijaisse sisendada väga lihtne tõde: emakeel on parim. See sisaldab sallivust teiste keelte suhtes, annab aga ka tagatise eesti keele arengule ja eesti keele kasutaja konkurentsivõimele.

Emakeele eest pole võimalik jalga lasta – ka mitte üle lahe või mägede parematele jahimaadele putkates. See ning selle toel arenenud mõtlemis- oskus jääb inimesesse ka siis, kui emakeele keskkond võõrkeelse vastu on vahetatud. Mõelgem muu hulgas ka sellele, õppigem emakeelt ja selle kasutamist ning pangem oma lastele ilusaid eesti nimesid!



Emakeele eest pole võimalik jalga lasta – ka mitte üle lahe või mägede parematele jahimaadele putkates.

RAIVO JUURAKU foto



Oma ja enda vahel vahe tegemist ei nõua enam ka õigekirjareeglid, nii nagu *dieti* ja *õigesti* vahelgi. Nagu vanas Roomas: see, mille suhtes seadus oli jõuetu, muudeti normiks.

Minu tööriist

AVE ALAVAINU

Olen väikese rahva kirjanik. Mu töövahenditeks on pliiats ja paber, minu tööriistaks aga emakeel.

Nüüd on lisandunud arvuti, millega mul on keerulised suhted, nii et pahatihti läheb meie alluvusvahekord päris segi: ei saa aru, kumb alluv, kumb üle-mus. Olen oma arvuti-Tiidule vahel öelnud, et minu meelest töötab see masin biovooludel... Ja loomulikult keeldub arvuti mind teenimast just nädalavahetustel, kui Tiitu tülitada ei taha, või siis, kui on väga kiire töö käsil. Viimati sõbrapäeval oli ekraan pime mis pime. Helistasin Tiidule ja ütlesin, et minu meelest läks pirn läbi. See tegi asjatundjale kõvasti nalja.

Hea töömees ei luba oma hästi sisse töötatud ja käepärast tööriista kellegi kasutada, pilli ja pillimehe suhetest rääkimata. Vanasti tuuris isegi ütlemine, et oma naist, pilli ja kirjutusmasinat ei tohi teistele kasutada anda. Viimase väljalaenutamisega on minulgi olnud kurb kogemus: võttis tükk aega, enne kui masin taas minu tööviisiga harjus.

Mu armas emakeel on aga kõigi piltsida. Igaüks kasutab teda, nagu ise heaks arvab. Eriti tubli on sellel alal ajakirjandus. Uusi sõnu ja mõisteid tuleb iga päev juurde, pahatihti tuleb puurida konteksti või haarata sõnaraamat, et uue lapsukese genealoogiat tabada. Mõni päev tagasi pakkus Postimees mõiste *ülepiirilised töölised* – alles lugu lugedes sain teada, et need on eestlased, kes välismaal tööl käivad, ja võõrtöölised, kes meil Eestis töötavad. Tõnis Palts rääkis teleskas *Tallinna linnaelanikest*, nagu oleksid olemas ka Tallinna maaelanikud. Olavi Pihlamägi küsis süüdimatult, *mida siin toimub*. Ilmateates tuldi välja uue terminoloogiaga: *nähtavus on mõõdukast heani*. Juhan Partsi kuulates tundub mulle alati, nagu tõlgiks ta oma juttu mingist mulle tundmatust keelest. *Kuulma ja kuulama* vahel ei tehta vahet ning *välja kannatamine* ja *kan-*

natlikkus on ammu muutunud *kannatamiseks* üldse. Imelik rahvas, kes nõnda palju kannatada suudab! Ta lausa varub kannatust ühe või teise olukorra muutumist oodates. *Oma ja enda* vahel vahe tegemist ei nõua enam ka õigekirjareeglid, nii nagu *dieti* ja *õigesti* vahelgi. Nagu vanas Roomas: see, mille suhtes seadus oli jõuetu, muudeti normiks.

Toodud näited on vaid väikesed täkked minu tööriistal, kuigi luuletajana olen ka nende suhtes tundlik. Teggin omal käel gümnaasiumiõpilaste seas nn tänavaküsitlust sõnaga *vidus*. Lugesin kümmekonnale noorele inimesele reakesse oma ballaadist "Nõia tütar": *aga vahel vastu vidust, /õhtu asendumist õõga* ja küsisin sõna *vidus* tähendust. Kusjuures tähendus on ju kontekstis. Uskuge või mitte, aga kümnest seitsme ei teadnud ega suutnud ka tuletada. See tegi mind kurvaks: kes loeb ja mõistab mu luulet kümne aasta pärast, kui keel nii kiirelt eest ära kappab ja koolis antakse sõnavaraõpetust vähe või ei anta üldse? Kooliteatris, millega ka aastaid tegelen, tuleb teksti esimestel lugemistel ette, et noored ei tea väga lihtsaid sõnu – huvitav, kuidas nad raamatuid lugeda saavad? Libisevad keerukamatest mõistetest üle? Aga õpetajad ei oska kahtlustadagi, mida nad ei tea. Arvan, et õpilasi tuleb julgustada küsima, kui mingi mõiste üle mõistuse käib. Need kümme, kellega oma "eksperimenti" tegin, igatahes lubasid küsima hakata.

Iga tööriist kestab kauem, kui seda hästi hoida ja vahetevahel puhastada. Minu omal on kahjuks küll rohkem sodijaid kui puhastajaid. Õnneks on kohe-kohe ilmumas mu esimene korralik ja kõvakalaeline luulekogu "Minikulaulud": ehk jagub sellele praegu veel sõnast lugupidavaid lugejaid.

Oleks minu olemine, teiseks minu tegemine, küll mina teeksin iga aasta kõik 365 päeva emakeelepäevadeks. Et iga inimene iga päev ennast kas suuliselt või kirjalikult väljendades mõtleks – see, millega ma praegu tegelen, on kirjaniku, tõlkija, uudistetoimetaja, diktori, näitleja armas tööriist.

Veel kord õppekavast

ANNE RIBELUS, õpetaja

Mind ajendasid kirjutama Õpetajate Lehes 11. veebruaril ilmunud arutlused õppekavast.

Olen 1992. aastast alates õpetanud Helsingis eesti lapsi ning saanud kümme viimast aastat Roihuvuori kooli õpetajana osa Soome haridus-elust. Soome üldharidus on maailmas tippasemel. Eestis on seda märgatud, eduka haridussüsteemi võtmeks peetakse õnnestunud õppekava.

Olen osalenud kaks korda Helsingi Roihuvuori kooli (kuueklassiline kool, põhikooli esimene aste) õppekava ja ainekavade sisu läbivaatamisel. Mõlemal korral on see olnud üliriiklik paariaastane protsess, millest on võtnud osa kõik kooliõpetajad. Riigi tasandil on õppekavatööd koordineerinud Koo-

livalitsus, andes õpetajatele orientiiriks ette põhikooli arusaadavalt sõnastatud üldesmärgid ning klassiastmete põhiesmärgide kirjeldused. Õpetajate ülesanne on olnud etteantud tingimusi silmas pidades ning oma teadmiste, oskustele, kogemustele ja õpetamistraditsioonile toetudes leida otstarbekas ja toimiv lahendus, st panna paika konkreetsed teemad. Lähtutud on põhimõttest, et õiges kontekstis õppekava suudavad luua inimesed, kes on päevast päeva asja sees, st õpetajad. Toimiva õppekava looja on riiklikku tellimust täitev iseseisev õpetaja, kelle tööd ja oskusi hinnatakse.

Meie koolis on õpetajad saanud vabalt valida, missuguse õppeaine ainekava tööriühmas keegi soovib osaleda. Eri koolide ainekavatöörühmade esindused saavad regulaarselt kokku Koolivalitsuses, kus nad tehtut analüüsivad

ja edasi arendavad. Töörühmade tehtu vaadatakse koolis ühiselt läbi, tehakse vajadusel korrekture ja saadetakse pärast kinnitamist kooli juhtkonna poolt Koolivalitsusse lõpliku kinnituse saamiseks. Nii sünnibki kooli õppekava, mille elluviija on selle looja, õpetaja, kes võib, tahab, oskab ja suudab eesmärgile jõudmiseks oludest ja vajadusest lähtuvalt sobivaid lahendusi luua.

Teatud määral vastutab õpetaja hariduse eest. Sealjuures aitavad teda kõik temast kõrgemal positsioonil seisvad haridustegelased ning tema tegevust toetavad majandus- ja sotsiaalpoliitilised otsused, millel on hariduselu arengus tohutu roll. Lisaks õnnestunud õppekavale aitavad heade tulemusteni jõuda ka teatud hoiakud, tahe teha midagi kõigi laste heaks.

Igasuguseid hariduselu muudatusi puudutavaid otsuseid vastu võttes peaks

pidama eelkõige silmas õpilase vajadusi ja heaolu, üldisi inimlikke väärtusi. Pürgima selle poole, et ehitada üles ühiskond, kus väärtustatakse kõiki ühiskonnakihte ning luuakse kõigile inimlikud elutingimused. Haridusele sisu andes võiks mõelda ka sellele, milliseid humanistlikke väärtusi me hindame, milliseks soovime kujundada oma ühiskonda ning missugusel kohal on selles materiaalsed väärtused. Ja kas lasteaiast vanemast rühmast algav selekteerimine ning võidujooks hea hariduse ning helgema tuleviku nimel viib ikka taotletud eesmärgini.

Hea haridus peaks tähendama haritust. Haritus on oskus näha enda ümber erinevaid inimesi, neid sellistena hinnata ja püüda luua kõigile enesestostuse võimalus, jagada kõigiga olemasolevat. Kõrgesti haritud inimene võib ju olla omaette väärtus, aga me

peame oskama väärtustada ka looduse poolt piiratud võimekusega inimesi. Kõrgharidust tõendav dokument ei tee veel kedagi õnnelikuks. Hea haridus on üks võimalus hea elu saavutamiseks. Et kõik inimesed ei ole võimelised kõrgharidust omandama, ei tohiks luua ühiskonda, kus on hea elada vaid käputäiel edukatel.

Soome on võtnud hariduselu korraldades eespool mainitu arvesse. Tulemuseks on ihaldusväärne ühtlaselt kõrge tasemega haridus. Selle saavutamiseks on olnud vaja palju head tahet ja paindlikku mõtlemist, omakasupüüdmata ja julgust proovida, aega ning raha.

Enne riikliku õppekava koostamist tuleks riiklikud põhiväärtused paika panna, sest edu haridusvaldkonnas sõltub paljust muustki kui õppekavast. Ja siin võiks muu hulgas ka Soomest eeskuju võtta.

Larissa Vassiltšenko tänapäevastab eesti haridust

MARTIN KRÕLOV

ÕPL

Rohkem kui kakskümmend viis aastat Tartu Ülikoolis pedagoogikaosakonna õpejõuna töötanud Larissa Vassiltšenkot teavad paljud hariduseluga seotud. Seda, kui suure panuse on ta andnud eesti hariduselu edendamiseks, tasub tutvustada ka laiemale ringkonnale.

Larissa Vassiltšenko sündis 1939. a detsembris Velikije Luki linnas algkooliõpetaja ja meteoroloogi perekonnas. Kuigi pereisa oli rahvuselt eestlane, oli kodune keel vene keel. Sõja eest, mille rinne jõudis üsna pea Velikije Lukini, põgenes perekond Tatarimaale. Tatarimaal alustas Larissa Vassiltšenko ka kooliteed.

Eesti – armastus kogu eluks

“1948. aastal nägin esimest korda oma esivanemate kodumaad,” meenutab Larissa Vassiltšenko. Vanaemaga kohuti Tartu lähedal. Eriti köitis väikest tüdrukut Kurepalu männimetsa ilu. Maja aknast võis korraga näha küpsevad vaarikaid, mustikaid, sinikaid, pohli – kõike, mis metsas kasvab. “Ma nägin seda metsa hiljem pidevalt unes ja unistasin sinna tagasi saamisest. Esimesest kohtumisest Eestimaaga sai armastus kogu eluks.”

Unistus sai reaalsuseks juba järgmisel, 1949. aastal. Eestisse tõi perekonna isa soov. Talle pakuti tööd Eesti Hüdro meteoroloogia valitsuse juures Tallinnas. Elukohaks sai korter tuntuks “Bekkeri majas”. Koduseks keeleks jäi vene keel. Seda soodustasid õpingud kodumaja juures asuvas vene koolis ja koduümbruse keelekeskkond. Isaga oleks saanud eesti keeles rääkida, kuid tema viibis alatasa komanderingutes. “Eesti keeles sain suhelda suviti Kurepalus. Kooli lõpetades oskasin siiski eesti keelt vaid olmejuttude tasandil,” ütleb Larissa Vassiltšenko.

Ei ole juhus, et Larissa Vassiltšenko esimeseks töökohaks pärast kooli sai Tallinna Ilmajaam. “Isa, kes oli kogu elu meteoroloogina fänn, tahtis oma eriala perekonnas edasi anda ja väljavali tuks osutusin mina. Isa püüdis mulle selgeks teha, et maailma kõige huvitavam valdkond on atmosfäärifüüsika, ja tõi mulle lugeda tollaseid kõige paremaid füüsikaõpikuid. Noorema õega tal selliseid plaane ei olnud. Saatuse tahtel sai aga just õest sünoptik, kes töötas senini Riia ilmajaamas,” naerab Vassiltšenko. Vanem tütar unistas esimesest klassist alates hoopis algkooliõpetaja või lasteaedniku ametist, ehkki ema püüdis selgitada, et pedagoogiamet on vaearikas ja piirab isiklikku elu.

Paberitöö asemel inimene

Alguses tundus tehniku-sünoptiku amet huvitav: “Oli uhke tunne pärast õist vahetust esimese trammiga koju sõites mõelda, et Türgis sajab parasjagu äikesevihma, aga keegi kaassõitjatest peale minu seda ei tea. Varsti aga sain aru, et see amet ei sobi mulle. Mind ei köida paberitöö, inimene on palju huvitavam.”

Nii sündis lõplik otsus omandada õpetajakutse. 1959. a astus Larissa Vassiltšenko Tartu Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonda, et õppida füüsikaõpetajaks. Erialavaliku tegi lihtsamaks töik, et teaduskonna juures oli hiljuti avatud pedagoogiline osakond. Kuid just 1959. a ei moodustatud venekeelset rühma, mida varem ja hiljem tehti. “Saatuse,” ütleb Vassiltšenko. Tollane dekaan Anatoli Mitt lubas siis-

ki sooritada sisseastumiseksamid vene keeles.

“Esimene õppeaasta ülikoolis kujunes tõsiselt proovikiviks. Polnud kerge kuulata kaheksa tundi päevas tiheda teadusinformatsiooniga eestikeelseid loenguid nii väheste eesti keele oskusega. Õnneks olid kõrval väga heatahtlikud tulevased pedagoogid. Loengutel püüdsin istuda oma kursusekaaslase Jaan Miku läheduses, sest ta oskas vene keelt, kiusasin teda oma küsimustega kogu aeg. Eksamite eel lubas ta mul kasutada oma korralikke konspekte. Oléme Jaan Mikuga sõbrad tänini. Meie kursust oli väga kokkuhoidev ja abivalmis, suhtleme praegugi,” jutustab Vassiltšenko.

Töö ilmajaamas ja teises keeles õppimise kogemus osutusid hiljem elus väga vajalikuks nii pedagoogi- kui ka uurimistöös. “Minu loenguid kuulavad nii eesti kui ka vene üliõpilased, sageli otsustab auditoorium, kummas keeles ma loengu pean. Vaatamata sellele, et viimati oli vene tudengeid rohkem, pidin lugema eesti keeles, sest eesti üliõpilased enam vene keelt ei oska. Vene üliõpilased aga valdavad eesti keelt juba küllalt hästi. Mul on tudengitega kokkulepe – kui räägin vene keeles, illustreerin loengut eestikeelsete kildedega, ja vastupidi,” räägib Vassiltšenko.

Neljandal kursusel sai Larissa Vassiltšenkost vene õppekeele Tartu 2. Tööliskoorte Keskkooli matemaatikaõpetaja. Hiljem õpetas ta seal peamiselt füüsikat, töötas kokku 15 aastat. Otsus õpingute kõrvalt tööle asuda oli tingitud vajadusest jääda Tartusse, sest abikaasa oli ülikooli aspirantuuris. Tartus oli tollal õpetajakohta väga raske leida, pakutud võimalusest tuli kinni haarata. “Matemaatika õpetamine kuigi suurt rõõmu ei pakkunud: ma pole raamatupidaja tüüp. Füüsikas on mängumaa palju avaram ja neid tunde ma nautisin. Kakskeelne erialaharidus ei saanud füüsika õpetamisel takistuseks. 1977. aastal autasustati mind isegi “Haridustöö eesrindlase” märgiga.”

Andekad õpilased

Tol ajal olid koolis töökogemustega inimeste jaoks nn meistrikklassid, kus õpiti kiirendatud programmi järgi. Mõnes valdkonnas olid õpilaste teadmised õpetaja omadest paremad. Näiteks lennujaama mehhaanikud olid väga head abilised aerodünaamika, mootorite või elektrivaldkonna õpetamisel. Enamikul õpilastest oli haridustee katkenud sõja tõttu. Probleemseid õpilasi oli vähe.

“Matemaatikas oli loomulik, et teadmiste põhihallikad olid õpetaja selletused ja õpik, midagi muud polnudki pakkuda. Venekeelne füüsikakirjandus ja -perioodika aga olid 1960. ja 1970. aastatel väga mitmekesised, ometi piirdusid õpilased enamasti õpikuga. Soov leida vastused tekkinud küsimustele ja suunata õpilasi teiste infoallikate juurde viis mind ülikooli kaugõppeaspirantuuri, kus minu juhendajaks sai väga huvitav pedagoog, füüsika metoodika tuntud spetsialist professor Gunnar Karu. Sellest ajast sai minu uurimisteamaks “Õpilane muutuvast õpiinfokeskkonnas.”

Meteoroloogia andis metoodika

Esimesed õpilaste küsitlused õpiinfokeskkonna kohta viidi läbi 1970-ndate lõpus. Hiljem, kui uurimismetoodika oli läbi proovitud ja täiendatud, kaardistati olukord eesti ja vene koolide 5.–12. klassides. 1985., 1993., 1998., ja 2003. a osalesid küsitlustes tuhan-



Larissa Vassiltšenko on pannud nii mõnegi tudengi nägema maailma varasemast hoopis teise pilguga.

Autori foto

ded õpilased. Uurimismaterjal võimaldas võrrelda eri regioonide õpilaste keelteoskust, jälgida infotarbimise muutusi õppeainete lõikes ning hinnata õpiinfokeskkonna uuendamise tulemusi.

“Ilmajaamas töötades imestasin tihti, kui palju infot võib meteoroloogiliste märkide süsteemi kasutades edastada ühe väikese joonise abil. Ilmakaarte koostades pidime ühe sentimeetri suurusele pinnale mahutama andmed temperatuuri, tuule suuna ja tugevuse, õhurõhku, pilvkatte, niiskuse jms kohta. Nii õppisin edastama mahukat infot kompaktsel kujul, sõnagi kasutamata. See kogemus võimaldas hiljem töötada välja väga ökonoomse graafilise variandi õpilaste küsitlemiseks, näiteks “Huvide kaart”, “Infoallikate pilt”, “Ajakasutuse värviagramm”, selgitab Vassiltšenko. Uurimismetoodika kirjeldus on “Pedagoogilise praktika abimaterjalides” ning toodud koos uurimistulemustega ära teadustööde kogumikes “Vene kool Eestis: õpiinfokeskkond XXI sajandi lävel õpilaste ja õpetajate hinnangutes” ning “Õpilane ja muutuv õpiinfokeskkond. 1993–2003”.

Väljatöötatud metoodika osutus mugavaks nii õpilastele kui ka uurijatele, sest andmete kogumine läheb ruttu. Tulemuste töötlus samuti. Samas saab ühe koolitunni jooksul iga õpilase kohta väga palju infot. Tulevikus võib see olla kasulik uusimmigrantide laste õpetamisel, kui soovime saada kiiresti infot nende huvidest ja eelteadmiste kohta. Seda uurimismetoodikat on kasutatud paljudes üliõpilastöödes ja magistrantide uurimustes nii Eestis kui ka välismaal. Saadud materjalist kasvab välja Larissa Vassiltšenko uus loengukursus “Meedia ja isiksus”.

Töö Tartu Ülikoolis algas 1978. a. Aspirantuuri lõpus, kandidaaditöö kir-

jutamise ajal helistas Jaan Mikk ja pakkus võimalust hakata lugema vene üliõpilastele pedagoogikakursust. Loengud tuli poole õppeaasta pealt Aleksander Elangolt üle võtta. Esimene semester oli vaearikas, kuid appi tulid nii Aleksander Elango kui ka teised kogenud kolleegid. Pedagoogika õpetamine erines oluliselt reaal- ja loodusainete õpetamisest. Pedagoogikas on küsimuste ring tohutult laiem ja vastuseid piirist piirini. Selle aja pedagoogikakirjandus aga sisaldas palju riigijuhtide tsitaate.

Tartu Ülikooli vaba õhkkond

Õnneks oli Tartu Ülikoolis loengukursuste materjali valikul teiste NSVL-i kõrgkoolidega võrreldes küllalt palju vabadust. Ka oli pedagoogikakateedris hea õhkkond, pidevalt toimusid huvitavad diskussioonid kõige erinevamate teemadel. “Inge Unt oli fantastiline kateedrijuhataja, kelle emotsionaalsed sõnavõtted ärgitasid vaidlema ja arutlema. Ta õhutas olema küsimuste lahendamisel loov ja avameelne. Tundsin niisuguses kohas töötamise üle rõõmu ja uhkust,” meenutab Vassiltšenko.

Kandidaaditöö kaitses Vassiltšenko 1981. a Leningradis. Dissertatsioon käsitles füüsika õpetamise metoodikat. Vassiltšenkot huvitas didaktika. Tihe koostöö professor Jaan Mikuga õppekirjanduse uurimisel ja osalemine üliõpilases füüsikaõpikute pedagoogilises ekspertiisis oli asjade loomulik käik. Alates 1984. a sai Larissa Vassiltšenkost Tartu Ülikooli pedagoogikaosakonna dotsent.

Õppekirjanduse uurimused olid andnud palju vajalikke teadmisi, millele toetudes oli võimalik tõsta õpikute kvaliteeti. “Eri aastate võrdlemisel selgub, et näiteks eesti keele õpikud vene koolidele on viimastel aastatel muutu-

nud paremaks, õpilaste hinnangul on need atraktiivsemad,” toob Larissa Vassiltšenko näite õppekirjanduse uurimise resultatiivsusest. Õppekirjandust puudutavate uurimuste tulemused on kajastatud tema teaduspublikatsioonides – kokku 104 artiklis.

Multikultuurilisus

Vassiltšenko teine uurimissuund sai alguse 1990. aastate algul ning on seotud integratsiooni ja multikultuurilise ühiskonna hariduskoostõraldusega. “Eesti taasiseseisvuses oli selge, et muukeelses hariduses on vaja suuri muutusi. Kogemus eri keeltes õppimisel ei lubanud mul jääda pealtvaatajaks,” ütleb Vassiltšenko.

Sarnaselt esimese uurimisvaldkonnaga sündis uus küsimuste-lahenduste ring koolis, kuhu Vassiltšenko üliõpilaste pedagoogilist praktikat juhendas tihti sattus. Tartu Annelinna Gümnaasium rakendas ainsana linna vene koolidest eesti keele süvaõpet. See oli Vassiltšenko sõnul parim mudel muukeelse hariduse uuendamiseks. Annelinna gümnaasiumis, kus töötas 15 eesti keele õpetajat, sai 1991/92. õa alguse kakskeelse kooli pedagoogiline eksperiment – projekt *Estica*. Uue mudeli väljatöötamisel aitasid aktiivselt kaasa Annelinna Gümnaasiumi õppealajuhataja Hiie Asser ning kooli eesti keele õpetajad.

“Pedagoogikaosakond on vist ainuke, kus ühe katuse all töötavad nii erinevate erialade esindajad. *Estica* käivitamise seisukohalt oli see väga soodne. Oli võimalik toetuda minu matemaatika ja füüsika õpetamise kogemusele ja teises keeles õppimise raskuste tundmisele. Eesti õppekeele kooli lõpetanud Karmen Trasberg oli saanud oma ajaloohariduse Moskva Ülikoolis. *Estica* arendamise

seisukohalt oli eriti oluline Tiia Pedastsaare kogemus bioloogia-, geograafia- ja keemiaõpetajana," iseloomustab Vassiltšenko meeskonda.

Estica-tsükli eesmärgiks sai õpilaste selline kompetentsus ja keeleoskus, mis võimaldaks eesti keeles suhelda ning edasi õppida. Et kõik *Estica*-tsükli osad on omavahel seotud, peaks põhikoolilõpetajal tekkima Eestist ja eesti kultuuriruumist terviklik pilt. Õppematerjalid valmisid peamiselt fondide toetusel, materjalide koostamine, trükkimine ja illustreerimine jäi uurijate ja õpetajate mureks.

"Kõik tegime ise. Illustatsioonid koduloopikutes on minu tehtud. Selge, et neid ei saa võrrelda professionaalide tööga, kuid nad täitsid eesmärgi: rohked pildid õppevahendites illustreerisid teksti, muutes selle arusaadavamaks," jutustab Vassiltšenko.

Paljud *Estica* ideed kajastuvad uues õppekavas, õppematerjalides ja koolide tunniplaanides. Taoline integreeritud lähenemine võib Vassiltšenko sõnul olla mudeliks vähemuste keele ja kultuuri õpetamisel multikultuurilises koolis. See sobib ka immigrandide ja põgenike adaptatsioonikeskustele, kus eluks Eesti ühiskonnas valmistatakse väga lühikese aja jooksul.

Estica-tsükli materjalide valimisele avaldasid tugevat mõju nii õpikute sagedussõnastike hea tundmine kui ka informatsioon teksti jõukohasusest. *Estica* kaudu jõudis Larissa Vassiltšenko multikultuurilise hariduse probleemideni. Palju andis juurde aktiivne osalemine ülikoolidevahelise uurimishüma VERA projektis "Mitte-eesti noorte integratsioon Eesti ühiskonnas" (1996–2000). Impulsi andsid ka täiendusõppeprogrammid vähemusrühvuste hariduse ja eurointegratsiooni alal välismaal.

Teadvustamata küsimused

Vassiltšenko sõnul pole Eesti veel paljusid multikultuurilise hariduse aspekte teadvustanud. "Arvatakse, et see on rohkem Saksamaa, Hollandi ja teiste Lääne-Euroopa riikide probleem. Samas on näiteks eurointegratsiooni võtmesõnad *multilingualism* ja *multikultuuriline pädevus*. Mõlemad on olulised nii õpilastele kui ka nende õpetajatele. Juba lähiajal võivad paljud õpilased võõrkeelte valdamises õpetajatest ette jõuda, nagu mõni aeg tagasi arvuti kasutamisega juhtus. Kolme-nelja keelt rääkiv rootslane on tavaline, sama on varsti paratamatu ka eestlaste puhul."

Kui tulevad võõrtöölised, tulevad ka nende lapsed. Liikuva tööjõu keel on täna enamasti inglise keel. "Kas kõik meie aineõpetajad on valmis nendega suhtlema?" küsib Vassiltšenko. Kuidas selgitada operatiivselt välja ja arvestada õppetöös uute õpilaste eelteadmisi? Kuidas hinnata õppeedukust multikultuurilises klassis? Kuidas soodustada õpilaste vastastikust rikastamist ainetundides?

"Õppetöö korraldamiseks multikultuurilises ühiskonnas tuleb arvestada 13 aspektiga. Meie üliõpilased ja õpetajad suudavad tavaliselt nimetada neist kolme-nelja," hindab Vassiltšenko praegust olukorda. Euroopa paljudes riikides on korraldatud õpetajate kultuuritundlikkuse tõstmiseks täienduskoolitusi. Tartu Ülikoolis tegi esimese sammu selles suunas Larissa Vas-

siltšenko, alustades 1994. a multikultuurilise hariduse kursuse lugemist.

Larissa Vassiltšenko sõnul on multikultuurse ühiskonna jaoks parim variant integratsioon, mis aitab säilitada oma kultuuri ja mõista paremini teisi. Eestis on selles osas palju ära tehtud, eriti hariduses. Kuid integratsioon on edukas vaid vastastikuse rikkastamise puhul. Muulaste integreerimisel Eesti ühiskonda võib märgata ühepoolset aktiivsust. Seda illustreerib eesti noorte väheene huvi vene keele ja kultuuri õppimise vastu, toob Vassiltšenko näiteid.

Mis aga puudutab üliõpilaskonda, siis siinkohal rõõmustab Larissa Vassiltšenko selle üle, et võrreldes nõukogudeaegse formaalse suhtumisega pedagoogika õppimisse, on tänased tudendid muutunud dialoogialtimaks. Head meelt teeb seegi, et õppimisel hinnatakse kõrgelt kompetentsust. Suurim tunnustus õppejõule on üliõpilaste sõnad, et pärast tema kursuse läbimist on hakatud maailma hoopis teistmoodi nägema.

On ka muutusi, mille üle on põhjust vähem rõõmustada. Selleks on pidevad ümberkorraldused haridussüsteemis: kui korraga tuleb liiga palju muutusi, kannatab paratamatult kvaliteet ja kiirete muutustega kohanemine on eriti raske just hariduses. "1994. aastal ütlesid rootsi kolleegid mulle, et Eestis on väga huvitav elu, sest siin toimuvad iga päev olulised sündmused. Võib-olla on neil õigus, kuid õpetajate elu teeb sündmuste rohkus raske. Aga väljakutsed tuleb kõik vastu võtta, sest muutused on paratamatud," ütleb Vassiltšenko reipal toonil.

Haarab pliiatsi

Kuigi käesolevast semestrist Larissa Vassiltšenko enam korralise õppejõuna ei tööta, ei kurda ta tegevusetuse üle. Loenguid tuleb ikka lugeda ja tudengeid juhendada. Samuti loodab ta nüüd leida aega oma uurimismaterjalide süstematiseerimiseks. Plaanis on kirjutada õpetajatele käsiraamat multikultuurilise ühiskonna hariduse kohta. Käsikirja koostamisel tasub analüüsida eri maade kogemust immigrandide õpetamisel ning multikultuurilise õppekava koostamisel.

Kindlasti jääb aega ka muu tegevuse jaoks. "Väga tahaksin joonistada. Koolis oli mul hea joonistamisõpetaja ja noorena tahtsin minna kunsti õppima. Isa ütles, et jäägu see hobiks. Nüüd on võimalus õppima minna. Kunagi ei ole hilja alustada. Eriti meeldib graafika. Kui jalutan metsas, on pidevalt soov peatuda ja jäädvustada pliiatsi abil ilusad looduspildid. Loodan, et kunagi see õnnestub," ütleb Vassiltšenko veendunult.

Oma saavutustest rääkimisel jääb Larissa Vassiltšenko siiski tagasihoidlikuks. Asjata. Tema teeneks on näiteks vene kooli eesti keele õpetamise muutmise 1990-ndate alguses, mille eest on saanud Johannes Käisi Seltsi ja Eesti Avatud Fondi "Koosmeele" preemiad. Ka on Vassiltšenko juhendamisel edukalt kaitstud erineva astme kraaditöid nii multikultuurilise hariduse kui ka loodusainete didaktika valdkonnas. Vaadates Larissa Vassiltšenko tehtud töödele ja saavutustele Eesti hariduselu edendamisel, tekib tahes-tahtmata küsimus: kuidas üks inimene nii palju jõuab?

KARMEN TRASBERG,

Tartu Ülikooli haridusteooria lektor, Larissa Vassiltšenko kolleeg:

"Larissa Vassiltšenko on üks nendest, kes algatas ja on senini rääkinud kaasa haridusdiskussioonis, mis puudutab kultuuride paljususest tingitud tege-likkust meie koolides. Kui terast ja uuele avatud õpetajat oleme vahel kutsunud muutuste agendiks, siis Larissa kohta võiksime öelda ka koosmeele agent. Tema suurepärane orienteerumine multikultuurilise hariduse teoorias ja praktikas, tema isikuomadused, nagu pühendumus, koostööoskus ja -tahe, on pannud aluse tervele koolkonnale. See on võrgustik, kus tegevõpetajad ühistöös uurijatega on arendamas uut aspekti Eesti koolikultuuris – tolerantust ja sallivust erisuste suhtes."

Õnnelik õpetaja – raevunud õpetaja!

ENN SIIMER,

Kildu Põhikooli direktor

Õpetaja on ka inimene! Sagedamini kui tavaliselt meenus see õpetajat kaitsev tõdemus 11. ja 12. veebruaril VIII ülerii-gilisel õpetajate teatrifestivalil "Sillad" Viljandis Ugala teatris.

Nagu järjekorranumbristki näha, on festival muutunud traditsiooniks. Iga aasta lisab siiski midagi uut. Osavõt-vate koolide ja truppide arv on jõud-salt kasvanud, repertuaar mitmekesis-tunud ja tõusnud esituste tase. Teatri-harrastus on kooliõpetajate seas nii populaarseks muutunud, et võib-olla tuleb edaspidi teha festivalile pääse-miseks juba eelkonkurss.

Viljandi Maagümnaasiumis

Aastast aastasse on ka muutumatuid suurusi – festivali toimumise koht ja korraldajad. Tavaliselt käivad analoo-gilised festivalid kodukorda, kuid siin võrduks see ilmselt festivali hääbumi-sega. Ma ei tea, kust võtavad festivali korraldajad väsimatu Aili Kiini juhti-misel selle jõu. Pole siin tasu ega eri-lisi loorberid. Igal aastal alusta nul-list. Ei saa hästi aru ka sellest, millega Viljandi Maagümnaasiumis peale teat-riharrastuse üldse tegeldakse, kui sel-lest koolist oli tänavusel festivalil ter-velt neli etteastet. Kõik ääretult erine-vad nii sisult kui ka vormilt. Ja kõik neli pälvisid festivali kahe žürii (pro-fessionaalse ja vilistlastest hindajate oma) nii- või teistsuguse tunnustuse.

Ühes etenduses nägime korraga la-val koguni kahte direktorit (üks neist, tõsi küll, endine), teises oli tänavune väljapakutud teema "Vahe tund" la-hendatud uudes varjuteatri vormis. Korraldajaid tuleb kiita selle mitme-tähendusliku ja erinevaid lähenemisi võimaldava teema eest.

Korraldajad said hakkama kõige sellega, tänu millele festival üldse toi-muda võis: leiti vajalikud sponsorid, ruumid ööbimiseks, õpilaste seast va-batahtlikud abilisid. Kõigi osavõt-vate truppide ja etenduste kohta (festivalil oli võimalus saada osa rohkem kui ka-hekümnest etteastest) olid valmistatud tutvustavad materjalid. Minutilis täp-susega paika pandud ajakava toimis.

Külas oli seekord Vladimiri linna teatristuudio Uus Lava Venemaalt. Nende etendus ja esimese päeva esi-nemine – popurrii populaarsetest eesti lauludest – võeti vaimustusega vastu.

Miks "Sildu" vaja on?

Miks sellist festivali vaja on? Kas õpe-tajatel enam muud teha pole, kui teat-rit harrastada? Mulle näib, et mida pingelisemad on õpetaja töö ja elu, seda rohkem on talle taolisi võimalusi vaja. Õpetaja tiirleb koolis kui orav rattas. Selline töö lausa nõuab vahel-dust, ning kõige parem on, kui see on



"Läbiotsimine" – parim meesnäitleja Innar Allvee (vasakul Aili Kiini).



"Ingli puudutus" – lauerat (vasakult) Reet Sinimaa, Reet Lubi ja Birgit Link.



"Eesti, mu arm" – parim meesnäitleja Toomas Rähn.

ühendatud oma kooli ja kolleegidega. Ma ei nimetakski seda ainult lõõgas-tuseks, sest taolistel harrastustel on suur mõte ka õpilaste jaoks. Nemad näevad oma õpetajat hoopis uuest kül-jest ning see lähendab õpetajaid õpi-lastele. Kui sellise harrastusega sünnib aga midagi vaimustavat, nagu nägime enamiku etteastete puhul, on efekt ka-hekordne: korraga on õpetaja õpilase-le inimlikult lähedane ning ka eeskuju. Vabatahtlike abilistena oli festivalil päris palju Viljandi Maagümnaasiumi õpilasi. Te oleksite pidanud nägema, millise kaasaelamisega nad oma õpe-tajate etendusi jälgisid!

Ka seni kõrvale jäänud festivalile!

Ühest asjast on mul festivali puhul siiski tuline kahju. Osavõtjaid on pal-ju, nii mõnedki linnaelanikud tulevad etendusi vaatama ja enamasti on Uga-la 600 kohaga saal täis. Kahjuks pole saalis aga teiste linnade ja maakoolide õpetajaid, kes saaksid veenduda, et festivalil esinemine polegi nii hull.

Järgmisel aastal võiks mõelda, kui-das nad kohale kutsuda. Sadakond kohta Ugala saalis võiks broneerida külalistele. Võib-olla jagada koostöös haridusametitega preemiapääsmeid asjast huvitatud õpetajatele? Kindlasti oleks siis järgmisel aastal hoopis roh-kem neid, kes harrastusteatriga tegelda viitsiksid ja festivalile tulekule mõtle-ma hakkaksid. Eelnevatel aastatel tuli korraldajatel potentsiaalseid osavõt-jaid festivalile keelitada.

Nüüd on asjad juba teised – mitmed koolid on saanud festi-valil omainimesteks. Eriti hea meel on väikeste koolide üle, kes on igal aastal kohal ja enamasti ka laureaatide seas.

Väikesed koolid on tublid

Kui kohalikest mitte rääkida, on sellised Tartu Kroonuaia Kool, Johannese Kool Ros-mal, Neeme Algkool, Tartu Kesklinna Lastekeskus, Räpi-na lasteaid Vikerkaar.

Ühe traditsioonilise külali-se kohta tahaks teha aga krii-tikat. Tavaliselt on Vigala

õpetajate šõu ol-nud vaimukas balansseerimine hea maitse piiril, seekord oli neil piiri tunnetami-sega ilmseid ras-kusi.

Festivali mõ-te on ka selles, et üle Eesti tule-vad kokku õpe-tajad, kes tege-levad teatrirhar-rastusega mis ta-hes vormis. Nad näevad üksteise tegemisi, saavad uusi mõtteid ning suhelda, tunda end ühe suure pere liikmena.

Mida aasta edasi, seda enam on etteastete huvipunktis tänapäeva kooli ja hariduse probleemid. Valdavaks on muutunud publitsistlik teater. Palju kasutatakse uusi tehnilisi vahendeid, vi-deot, slaidiprogramme. Selle üle võib vaid rõõmu tunda. Sellised olid Rosma kooli, Jakobsoni gümnaasiumi ja mit-med teisedki etteasted. Uudsenägu Sindi Gümnaasiumi kava, milles vaa-deldi kooli läbi õpilase silmade.

Kuid ka traditsioonilised lavastused olid oma paremikus aktuaalsed, käsitlesid inimese ja õpetaja elulisi probleeme. Niisuguste lavastuste parimate näidetena võib nimetada Tartu Kroonuaia Kooli *grand prix* pälvinud M. Kivastiku näidendi "Nokia 3310" lavaseadet või Viljandi Maagümnaasiumi õpetajate A. Kiviräha "Kuus monoloogi raha asjus" lavastust. Paremaid lavastusi soovitan inimestele, kes meie haridusasju korraldavad. Mõni probleem avaneks ehk hoopis uuest aspektist. Mäletan hästi, kuidas ühel esimestest haridusfoorumitest Pärnus näidati osavõtjatele õpilaste etteastet, mis kujutas nende ettekujutust täna-sest koolist ja tunnist. See polnud ainult elamuslik, vaid ajendas tõstatama uusi probleeme järgnevatel aruteludel.

Kõik festivali etendused ei lähtu-nud etteantud teemast, žüriid pärjasid laureaadiitliga eeskätt teemast läh-tunud etteasteid. Kaks teatriga täide-tud päeva tõestasid, et festivalitradit-sioon vajab kindlasti jätkamist.

Festivali laureaadiid

- *Grand prix* – Tartu Kroonuaia kooli lavastus "Nokia 3310";
- Paide Gümnaasiumi tantsukavad;
- Neeme Algkooli kava. "Soovid, soovid...";
- Johannese Kooli Rosmal lavastus "Vahetund – õpetaja öö";
- Viljandi Maagümnaasiumi lavastus "Ingli puudutus";
- Sindi Gümnaasiumi lavastus "Vahe Punkt Paus Punkt Tund Punkt Com".

Jaan Pääsukese fotod on tehtud Vil-jandi Maagümnaasiumi etendustest.

Kosova naised

OLEV REMSU

Annaga kohtusin oma esimese Kosovas-käigu kolmandal-neljandal päeval. (Muuseas, a kohanime lõpus on albaaniapä-rane variant, meil on seni kasutatud toponüümi Kosovo.)

See juhtus oktoobris 2000 Kosova suuruselt teises linnas Ferizaj'is (serblaste Uroševac), kus enne sõda elas 130 000 albaanlast ja 30 000 serblast, pärast sõda umbes 140 000 albaanlast ja 26 serblast. Jah, ametlikel andmeil ainult 26 serblast. (Muuseas, Kosova albaania keelt kõnelevat rahvast ei lubanud serblased nimetada albaanlasteks, nende puhul juurutati nimetust kosovaarid või Kosova albaanlased.)

Anna oli sirakas, vaata, et minustki pikem, kõhn ja kondine, ausõna, keera või keskelt sõlme, isegi ta sõrmed olid kuidagi luised ja peenikesed. Ta oli lühikese poisipeaga, mustapäine, mustade silmadega nagu kõik lõunamaa naised. Juba meie esimesel nägemisel astus ta söakalt ja rõõmsal ilmel minu juurde ning prahvatas, et tema valis välja mind, kuna mina olen *from Estonia*. Ilus algus, eks ole? Seejärel tutvustas Anna end eeskujulikult inglise keeles pikemalt, tuli välja, et ta oli 23-aastane, arstiteaduskonna üliõpilane Milanos, moslemineiu, oma jutu lõpetas ta teatega, et Serbia okupatsiooni ajal viibis ta kodus, aga majast väljas ei käinud. Ta oli keeviline ja äkiline, autojuhti käsutas avalikult, õige pea tahtis ka minu suhtes ohje enda kätte haarata, kui ma millegagi tema meelest venitasin.

Okupatsioon

Olin endale selgeks teinud, et okupatsiooniks nimetatakse Kosovast aega 1999. aasta jaanuarist, mil Slobodan Milosoviči juhitud Jugoslaavia keskvalitsus Kosovasse väed sisse tõi. Okupatsiooni ajal toimus Kosova etniline puhastus, umbes 800 000 inimest kahest miljonist kosovaarist aeti oma kodudest välja ning nad leidsid varjupaiga ÜRO poolt Makedooniasse ja mujale rajatud põgenikelaagrites. Keegi ei teadnud, mis neist edasi saab, Makedoonia juba keeldus neid vastu võtmast.

Olin näinud neid laagreid nii televiisoris kui ilmsi – lagedal väljal, tuultele ja vihmade meelevaldas elasid tuhanded rusutud albaanlased perekondade kaupa suurtes telkides okstraadi taga NATO rahujõudude kaitse all, et serblased neid sinna tappa ei tuleks. Ega seal suurt midagi teha olnud, oodati järjekordset sõigikottide jagamist ning kuulati ässitajaid, kes serblastele verist kättemaksu vandusid ja Kosova iseseisvuse eest kõnesid pidasid.

Okupatsioon lõppes sama aasta mais, mil Serbia USA juhitud NATO lennukite kahekuulise pommitamise järel oma väed tagasi tõmbas ning nende asemel sisenesid Kosovasse NATO maaväed.

Long live America

Minu Anna aga kordas, et tema ei käinud okupatsiooni ajal väljas, ma sain tema toonist ja rõhutusest aru, et see on mingi eriline avaldus, millele ma ei olnud näiteks noogutamisega vajalikku tähelepanu pööranud.

Kohe jutustas Anna edasi, et tema kodu serblased ei rüüstanud, ent piinates tapeti tema onu ning Ameerika raketitabamusest sai surma tema õe kuuekuune tütar. Serblased kasutasid albaanlasi elavate kilpidena, kaebasid oma tanke elumajade ja koolide õuedesse, teinekord läks NATO lennukilt tulistatud ja radari juhitud mürsülööki veidi mööda.

Olin juba paar päeva Kosovast omal käel ringi vaadanud, viibinud pealin-

nas Pristinës (serbiapäraselt Pristinas), ja ma ei olnud varem ega ole ka hiljem terves maailmas näinud nõnda Ameerika-meelset paika kui Kosova. Nii Pristinës kui Ferizaj'is võis leida kohvikuid nimega Long Live America, Washington, Clinton (USA president, kes otsustas Jugoslaavia ründamise), igal pool poeakendel lehvisid paaris Ameerika tähelipp ja Albaania musta kotkaga punane plagu, mehed kandsid kuuevääril Albaania ja USA ristatud vapideid märke, nii mõnigi kord tulid inimesed mind tänaval vabaduse toomise eest kaisutama kui ameeriklast. Teatasin neile siis, kust ma pärit olen, minu riigi nimi ei öelnud tänulikele embajatele midagi. Aga Anna teadis Eestit!

Istusimegi Annaga Ferizaj peatänaval kohvikusse Freedom, mille tagaseina kaunistasid New Yorgi pilvelõhkujad ja vabadussamm. Ja seda sügavalt muhameedlikul maal, kus ümber ringi kummitasid ainult varemed!

Ent läänelikku vabadust propageeriva nimega kohvikusse ei tulnud Anna minuga kahekesi, vaid kutsus kaasa meie autojuhi. Ka edaspidi ei viibinud me kunagi nelja silma all, ikka oli juures keegi kolmas, tabasin, et too on tunnistaja, et meie vahel ei ole midagi juhtunud. Mõtlesin, et ei tea, kes teda seal Milanos valvab?

Ah, kes me olime? Mina olin tulnud OSCE (*Organisation for Security and Co-operation in Europe*) vaatlejana korraldama valimisi kohalikesse võimuorganitesse ning Anna oli minu ametlik tõlk.

Mind huvitas esmalt, kui sügavalt usklik ta on. Tundus, et mitte eriti, kuna ta ei kandnud parandžaad ega suurt pearätti, kõndis ringi teksapükste ja -jakiga, peaaegu nagu ehtne läänelik neiu. Aga tema teksarõivastus oli mustjas nagu parandžaa, ka kandis ta tumedaid prille, otsekui oleks peitnud nende taha oma näo.

Albaanlanna silmade läbi

Kanget türgi kohvi juues vuristas Anna mulle ehtsa agitaatorina ette kogu Kosova ajaloo. See oli mulle uudiseks, sest oli nähtud albaanlase silmadega. Mulle olid varem kätte juhtunud ainult need, mis põhinesid Jugoslaavia allikatel, ja Anna jutuga olid need nagu õõ ja päev!

Anna oli tark neiu, ta pidas mulle terve loengu serblusest, serblastest ja venelastest. Et serblased peavad end äravalitud missioonirahvuseks nagu venelased ja juudid, see annab neile õiguse tappa, mida nad nimetavadki kultuurilevitamiseks. Et serblaste šovinism on nende religioon ning serblased ei olegi puhtad kristlased. Nad on koguni õigeusu kirikust oma ketserluse pärast juba 14. sajandil välja heidetud, sest peavad Jeesuse õpetusest tähtsamaks Püha Sava õpetust, kes juba 13. sajandil kuulutas, et kristluse viimane kants asub Balkanil. Ja kus? Ei kuskil mujal kui siinsamas, serblaste jaoks pühimast pühimal Kosovo Polje'1 (albaania keeles Fushë Kosova)! Et serblased ei juhindu niivõrd "Uuest Testamendist", vaid oma Kosovo testamendist, milles on palju paganlust, legende haldjatest ja eelajaloolistest väejuhtidest. Et serblased peavad Ameerikat ja üldse Läänt vaimiselt tühjaks ja hingeliselt kõledaks, moraaltuteks rahvasteks, kellele ei ole miski püha. Et alates 1389. aastast, mil just Kosovo Polje lahingu järel sattus Serbia aastasadaeks Osmanite impeeriumi alla, on nad andnud töotuse võimaldada Saatanaga ja seda on nad enda meelest ka teinud. Serblaste ennastõigustav rahvusmüüt on sündinud kaotusest, millest järelpild loogiliselt õiguse kätte maksta. Et neile tuli NATO rünnak otsekui kingitusena, nad said

võidelda pimedusevürstiga, tuldpurskava lohega, kuratliku maoga, kelleks nad Ameerikat peavad. "Nad on täpselt nagu venelased, ainult et peavad end venelastest veel paremateks ja õiglasemateks. Venelased on neile vanemateks, veidi nikastanud ja laisavõitu vendadeks," lõpetas Anna.

Nüüd mõistsin, miks ta minu välja valis – minust kui eestlasest lootis ta lihtlult slaavlaste vastu.

Mulle hakkas seesugune ajuloputus vastu. Iseenesest olin ma juba ette häälestatud albaanlaste poolt, kuna seekord tehti kahtlemata liiga just neile, ent niisugune innukas töötlus võis minu poolehoidu ainult kahandada.

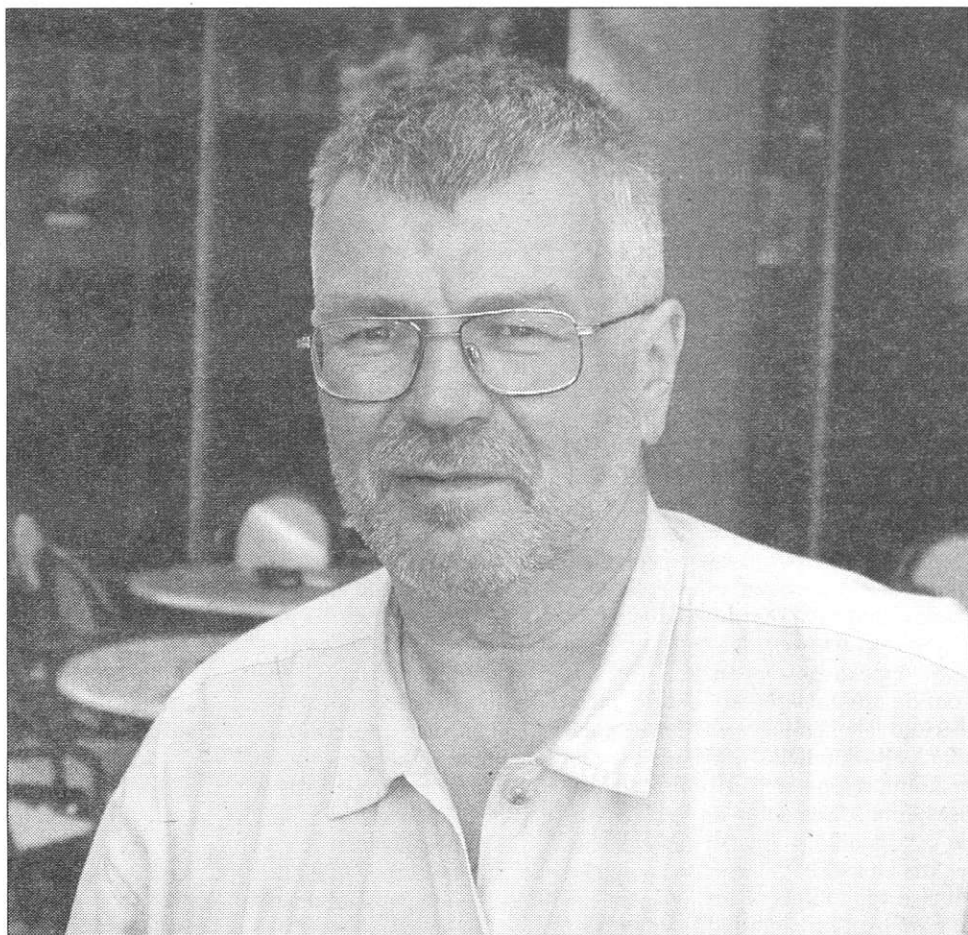
Lääne demokraatia perekonna vastu

Valimised kulgesid albaanlastele hästi, nad osalesid enam-vähem sajaprotsendiliselt, andsid oma hääled kümnele parteile, kes kõik olid iseseisvuse poolt. ÜRO jaoks oli nii halba kui head. Hea oli see, et etteotsa said mõdukamad jõud Kosova Demokraatlikust Progressiparteist ja Kosova Kristlike Albaanlaste Ühendusest ning et tagaplaanile jäid maruradikaalid Kosova Demokraatlikust Liidust, kelle eesmärk on liita Kosova pärast iseseisvumist Albaaniaga ning seejärel luua nn Suur-Albaania, mis hõlmaks piirkonna kõiki albaanlastega asustatud alasid, neid leidub Makedoonias, Kreekas, Montenegros ja Serbias. Halb oli, et piirkonda jäänud üksikud serblased boikoteerisid valimisi sajaprotsendiliselt.

Need olid üldse esimesed vabad valimised Kosova ajaloo ning seetõttu juhtus siin-seal viperusi – otsa sai tint, mille abil sõrm märgistati, raadioühendus ei funktsioneerinud, valimisjaoskondade lahtioleku aega tuli tunduvalt pikendada, sest kella kaheksaks õhtul oli käinud häälet andmas vaevalt seitsekümmend protsenti soovijaist ning pikad ja närvilised sabad looklesid uste taga kuni kottipimedas kesköni jne. Peaprobleem oli aga nn perevalimine, mida ÜRO ei luba. Ei vastavat demokraatlikele normidele! Perevalimine tähendab seda, et mees ja naine lähevad valimiskasti juurde kabiini koos ning mees ilmselt ütleb naisele, kelle poolt peab ta hääletama.

Kosova naine on üldjuhul oma majas täielik valitseja, aga väljas täidab mehe käsku kuuleka alamana nagu mosleminaiste kohus. Ja nüüd tuleb ÜRO ning keelab mehel ja naisel kahekesi kabiini minna! Seda ei tehtud isegi kommunistide ja marssal Tito ajal! Minul isiklikult oli piinlik meest ja naist lahutada, pigistasin silma kinni, kui nad kahekesi sirmi taha läksid. Ja Anna ning valimisjaoskonna töötajad mõistsid mind. Nemat lähtusid Kosova traditsioonidest, mina põhimõttest, et tänapäeva Lääne demokraatia, mis oma üksikasjades ei ole rohkem kui pool sajandit vana, ei sobi igale poole.

Paaril vabal päeval, kui hääli pealinnas ikka uuesti ja uuesti üle loeti, sõitsime Annaga ringi. Käisime Ferizaj lähedal NATO baasis, mis tol momendil oli pärast Vietnami sõda suurim sõjaväeüksus väljaspool oma kodumaad. (Nüüd leidub Iraagis veel võimsamaid.) Tasandatud olid isegi mäed, et serbia partisanid ei saaks nende varjust rünnata, õhus tiirlesid valvehelikopterid, baasi ümber oli aga tekkinud hullu moodi kõrtse ja mängupõrguid koos prostituutidega. Isegi ümber minu lõid naidu kaks kaunist neidu. Ja seda range seksuaaleetikaga islami-



Olev Remsu: "Mina võtan vahel kätte oma islami palvehelmed ja mõtlen Anna peale..."

RAIVO JUURAKU foto

maal! Tõsi, sellise teenuse kasutamine on NATO vägedes keelatud, parajasti peetigi kohut ühe Rootsi ohvitseri üle, kes oli keelust üle astunud. NATO-s on omaks võetud just Rootsist alguse saanud hoiak – karistatav on seksi ostmine, süüdi on klient, aga mitte teenuse pakkuja.

Masskuritööd

Käisime Annaga ka Racakis, mis on Ferizaj'ist teisel pool NATO baasi ja kus 15. jaanuaril 1999 tapsid serblased ÜRO andmeil 45 albaanlast (Anna ütles, et sadu), mille järel algaski albaanlaste massiline põgenemine oma kodudest. Mäepeerul oli massihaud lahti kaevatud, laibad maetud ümber perekonnakalmistutele, kalmu ümbrus mattus leinalilledesse, liivane hauapõhi kummitas tontlikult. Juba paari sammu pärast nägin hoiatussilte "Ettevaatust maamiinid!". Neid on territooriumil neli korda Eestist pisemasse Kosovasse paigutatud mitu miljonit ning suur osa neist on kuni tänase päevani kahjutuks tegemata. Lihtsalt pole jõutud!

Viimasel päeval viis Anna mind mošeesse, mille neli minaretti kõrgusid nagu Türgi mõõgad peatänaval meie hotelli kõrval ning kust ma olin tihti mööda käinud.

Mošee ja õigeusu kirik seisavad seal kõrvuti, ainult et ümber kiriku on veevad okstraadirõngad, õigeusklikke pühakoda valvavad ja kaitsevad NATO tankid. Nagu ka 26 serblase viit kodu, nagu kõike, mis on veel serblastega seotud. 99 protsenti serblasi lahkus koos Serbia vägedega mais 1999, mingi osa neist vireleb tänapäevani samades põgenikelaagrites, mille ÜRO rajas 1999. aasta jaanuaris-vebruaris albaanlastest põgenike tarvis – külvad tuult, lõikad tormi. Kui serblane tuleb Ferizaj's tänavale, saadab teda NATO patrull, olukord on nii plahvatusohtlik.

Mošees rääkis mulle mulla Anna vahendusel, et siin vägistatud serbia sõdurid albaanlannasid. Mehed, vennad, isad ja pojad seoti seina külge, nad pidid vaatama pealt, kuidas nende naisi, õdesid, tütreid ja emasid teotati. Ja seda tehti mitu korda päevas kuuverest kuuvereni, et rasestumine oleks kindel. Niisuguse taktikaga võitlesid serblased sedapuhku Saatanaga, pimedusevürstiga, tuldpurskava lohega ja kuratliku maoga.

"Aga ükski albaania naine ei sünnitanud, enne tulid Ameerika juhitud NATO väed, kelle kirurgid tegid abordi," lõpetas mulla ja kinkis mulle rön-

ga islami palvehelmed, mis seda kole-dust pealt nägid.

Mina olin lugenud ühest inglise lehest, et paar Kosova naist siiski töid lapse ilmale, õigustades end väitega, et laps on laps ja teda tappa ei tohi. Nii mulla kui Anna lausa kihvatasid minu jutu peale – see olevat ajakirjanike rumal väljamõeldis! Ükski albaania naine ei saa mitte kunagi serblaselt last, töötasid nad.

Nüüd mõistsin, miks Anna mulle meie esimesel kohtumisel teatas, et tema Serbia okupatsiooni ajal oma majast väljas ei käinud. Aga kui ma lahkumisel talle käe ulatasin, kui oli selge, et me elus enam kunagi teineteist ei näe, ütles ta mulle inglise keeles, mida autojuht ei mõistnud, et ka tema oli koos teiste naistega seal mošeepea-randal, ka temaga tegid serblased seda...

Vaatasin teda hoopis teise pilguga, tema närvilisus ja äge serbiavaenulikkus leidsid põhjenduse.

Aga millega see asi kord lõpeb?

Nii mullad kui ka õigeusu preestrid astuvad välja leppimise poolt, kättemaksuהל tuleb ju kord katkestada. Balkanil on tänaseni levinud veritasukomme, mägedes on aegade jooksul terved külad vastastikku arveid õien-dades inimestest tühjaks tapetud – seda nõudis au ja väärikus! Nüüd võitlevad mõlemad uskkonnad vendeta vastu, mis pärineb ajast ammu enne Jeesust, Muhamedi ja pühak Savat.

Rüvetatud mošeed on pühitsetud ja korda tehtud. Koraani järgi saab vägistatud naistelegi au ja puutumatuse tagasi anda, muidugi ainult vaimselt, aga see ongi peamine.

Ent veritasutava nõuab midagi muud. Aeg-ajalt võimegi lehest lugeda, et kuskil, olgu Makedoonias, Bosnias, Mitrovicë's (serbia keeles Mitrovica) või päris Serbias on tapetud mõni serblane, endine sõdur või ohvitser, mõnikord on peetud rünnakut albaanlaste katseks luua oma Suur-Albaaniat. Tegelikult on lood keerulisemad. Paljude albaanlaste voodis on mehe ja naise vahel mõök, millest üle tohib mees tulla vaid siis, kui teotaja on tapetud. Nii naine kui sugulased lihtsalt ärgitavad meest – mine ja täida oma püha kohus! Ja vahel mees lähebki, misjärele tohib ta end üle mõõga nihutada.

Mina võtan vahel kätte oma islami palvehelmed ja mõtlen Anna peale. Ehk on ta oma ülikooli Milanos lõpetanud? Võib-olla mehele läinud? Tahaks uskuda, et tema voodis ei ole mõõka. Aga mine tea...

Alushariduse muutuv raamõppekava

MARIA JÜRIMÄE,
JANA TREIER,
PIRET ARENDI,
TÜ õppekava arenduskeskus

Õppekavatöö koosneb kolmest etapist: õppekava koostamisest, rakendamisest ja arendamisest. Eestis hakkas alushariduse raamõppekava kehtima 1999. a. HTM-i tellimisel on Tartu Ülikooli õppekava arenduskeskus asunud koos alushariduse töörühma liikmetega õppekava uuendama. Alushariduse õppekava uus versioon valmib 2006. a septembriks, selle aasta septembriks on õppekava valmis eksperthinnangute saamiseks.

Töö toetub kolmele vaalale: uuringud, teadmised õppekavateooriast ja -praktikast ning koostöö. Uuringutest on peamiseks lähtealuseks 2003. a kevadel REKK-i, HTM-i, maakondade haridusosakondade, Alushariduse Juhtide Ühenduse ja TÜ õppekava arenduskeskuse koostöös läbiviidud uuring. Selles osales 696 alushariduse pedagoogi (tagastati 576 eesti- ja 120 venekeelset ankeeti). Uuringuga tahtsime saada infot raamõppekava rakendamisest ja sellest, mis võiks praktikute arvates raamõppekavas teistiti olla.

Lisaks nimetatud uuringule põhineb raamõppekava mitmesugustel teistes riikides läbiviidud alushariduse uuringutel (varase "akadeemilise drilli" mõjust laste arengule kuni uuringuteni rütmitud ja lugemisoskuse seostest). Toetutakse Eesti ekspertide ning institutsioonide (TPS – Sirje Almann, Alushariduse Juhtide Ühendus – Ene Nool, Eesti Lastevanemate Liit – Kaur Hanson, Lasteaednike Liit – Helve Reismann, Montessori lasteaed – Anne Kikas, Hea Algus – Ivar Männamaa, MTÜ Lelula – Reet Montonen, Waldorf-lasteaed – Tiina Käärrik) arvamustele kehtiva raamõppekava kohta. Samuti arvestatakse meie alushariduse traditsioone ja eripära ning suundumusi mujal maailmas.

Milleks uus raamõppekava?

Kindlasti on õigustatud küsimus, miks raamõppekava muuta. Kehtiva raamõppekava alusel on lasteasutused koostanud oma õppekavad ning uuringust selgub, et õpetajad kasutavad neid oma töö planeerimisel, lapse arengu hindamisel, lasteaia ja rühma töö tutvustamisel lapsevanematele. Kõik justkui toimib, miks asuda uue kallale?

Põhjuseid on mitu. Raamõppekava kui dokumendi analüüsimisel ilmneb, et seal esineb nõrgemaid osi ning löike, mida on võimalik tõlgendada ka viisil, mis läheb vastuollu dokumendi üldise suunitlusega. Ehki kehtiva raamõppekava järgi saab lasteaia tööd planeerida, töid nii uuringus osalenud pedagoogid kui ka eksperdid välja mitmeid kitsaskohti. Näiteks märgiti, et oleks vaja rohkem tä-

helepanu ja aega mängu jaoks, igapäevatoimingutele, praktiliste tööprotsesside kogemisele, seostele igapäevaeluga, kurdeti tegevuste plaani jäikuse üle, tunti muret "käärde" üle lasteaia ja kooli nõudmistest.

Samuti tuleb arvestada muutustega meid ümbritsevas elus. Näiteks saab igal elualal üha tähtsamaks infotehnoloogia. Kas ei peaks sellega mingil määral tegelema juba lasteaia? Eesti ühiskond muutub üha multikultuursemaks, mis peaks samuti kajastuma alushariduse õppekavades. Muidugi, ka praegu võib iga lasteaed lastele näiteks arvuti abil kirjatarkust tutvustada, võõrkeeles laulumänge mängida või teistest kultuuridest pärit lapsi rühma vastu võtta. Siiski on oluline, et riiklik raamdokument neid teemasid käsitleks, kas või seetõttu, et selle alusel saavad lasteaiaid nõuda lisaressursse – tehnilisi abivahendeid, (täiendus)koolitust jms.

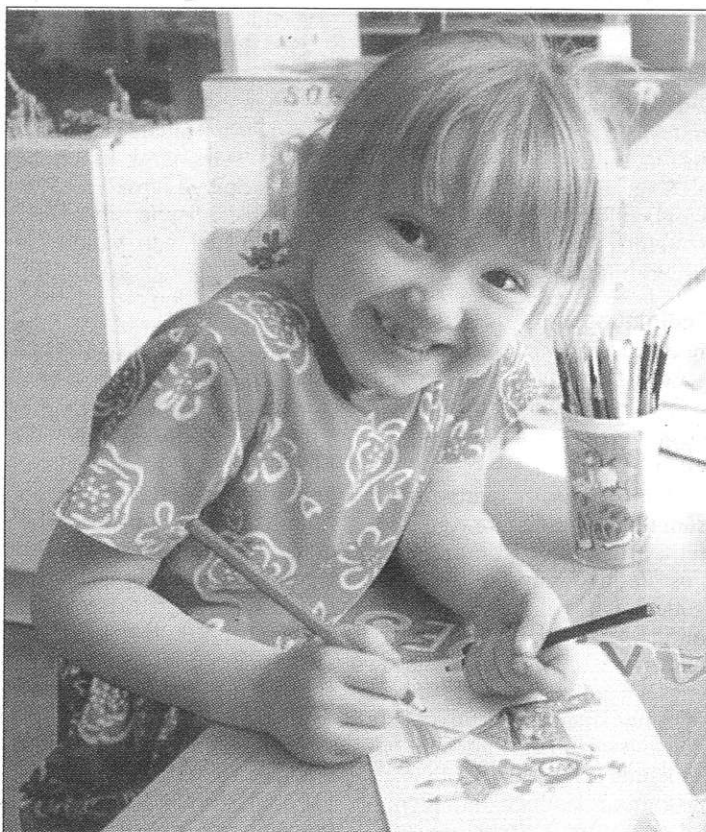
Õppekava eesmärk on aidata koolieelseid lasteasutusi lastele võimalikult arendava kasvukeskkonna loomisel. Kui raamõppekava mõnes aspektis (näiteks sõimeealiste või erivajadustega laste puhul) lasteaeda ei toeta, või – veelgi hullem – mõnes osas laste arengut isegi takistab (tegevusplaani järgel tõlgendamisel võib mänguaeg pea olematuks jääda), tuleb õppekava uuendada.

Seekord paremini

Alusharidusega tegelejad on ka väitnud, et kehtiva raamõppekava rakendamine ja omaksvõtmine oli lasteaednikele vaevaline ning nõudis aega. Selle kogemuse tõttu kardetakse, et ka uuendatud õppekavaga võib olukord kujuneda raskeks.

Miks oli raamõppekava tulek nii vaevuline? Meie arvates oli sellel kaks peamist põhjust: muutus õppekava tüüp ehk õppekavakäsitus ja raamõppekava riiklik rakenduskava polnud piisavalt läbi mõeldud. Varem oli kõik programmis üksipulgi lahti kirjutatud ning tihti isegi metoodika ette antud. Raamõppekava puhul tuli hakata koostama oma lasteaia õppekava – ise otsustama, valima, kirjutama, rakendama, analüüsima jne – ning kindlasti tekkis kahtlusi, kas ollakse õigel teel. Kuna kõik õppekavaga seonduv oli uus, tekitas see paratamatult kõhkusi ja isegi hirmu – kas me teeme ikka seda, mida vaja? Kas äkki midagi valesti ei lähe?

Selliste murede eest ei saa kunagi täiesti kaitstud olla, kuid kindlasti saab infotöö, koolituse ja teabematerjalidega lasteaia pedagoogide enesekindlust ja teadlikkust suurendada. Ka 1999. aasta raamõppekava rakendamisel koostati toetavad aineramatud. Paraku jõudsid vastavad koolitused ja materjalid lasteaedadesse suuremas osas aasta või kaks hiljem. Alushariduse raamõppekava rakendamise uuringust selgus, et lasteaednike ei toetanud piisavalt koolitused ja abimaterjalid, eriti õppekavateooria



Õppekava eesmärk on aidata lasteasutustel luua lastele arendav kasvukeskkond.

osas. Ainult 14% vastanutest väitis, et probleeme lasteaia õppekava koostamisel polnud.

Tänaseks on seis paremaks muutunud: "Tea ja toimetaja" sarjast on lasteaednikud palju kasulikke infot leidnud, sh õppekava arendamise kohta. TPÜ ja TPS-i toel on avaldatud mitmeid põhjanaabrite materjale, veel sel aastal on nii TÜ-lt kui ka TPÜ-lt ilmumas põhjalikumaid materjale just lasteaia tarvis, sh ka õppekavade alushariduses. Uut õppekava koostades on pööratud tähelepanu metoodilisele rakendusjuhendile, mis ideaalis ilmub koos õppekavaga ühe väljaandena ning milles on õppekavas toodud nii juhiste kui ka näidetena lahti seletatud. Selline tugi teeb edasise õppekavatöö lasteaednike jaoks kergemaks ja tähendusrikkamaks.

Raam muutub laiemaks

Eelnenust lähtudes ei saa me võrrelda 1999. a raamõppekava rakendamist uue õppekava rakendamisega. Praegu plaanitakse õppekava uuendada – õppekavatüüp ei muutu ning lasteaiaid ei pea uut õppekava koostama. Uuendatud õppekava jääb ikka raamõppekavaks – see pole uus programm, mis kõigi lasteaedade tegevust ühtmoodi muudab, vaid raamdokument, mis pakub mõned uued vaatenurgad ja võimalused, mida iga lasteaed vastavalt olemasolevale õppekavale kasutada võib.

Alushariduse uue õppekava rakendamisel tuleb küll muudatusi teha, aga nende ulatus oleb iga lasteaia õppekava sisust, näiteks sellest, kuidas väärtustatakse lapse õppimist ja aktiivsust. Pigem annab uus riiklik õppekava lasteaedadele veelgi otsustamisõigust juurde, usaldades lasteasutuse pedagoogide professionaalsust.

Kindlasti on järelevalveametnike seas ka neid, kes pooldavad hoopis suuremat regulat-

siooni ja ettekirjutuste hulka ehk kes ei usalda lasteaiaõpetajat. Ka lasteaednike seas on neid, kes ootavad täpsemaid juhiseid ja nõuandeid, abi ja tuge vajavad ka äsja tööle asunud õpetajad. See aga ei tähenda, et raamõppekava peaks senisest jäigemaks ja detailsemaks muutuma. Lasteaiaõpetajate ebakindlust saab vähendada koolituste ja just lasteaia õppekavateemalise kirjanduse abil, samuti on koos uuendatava õppekavaga valmimas rakendusjuhend. Selles on õppe- ja kasvatustöö avatud põhjalikumalt, sisaldades näidiseid nädala tegevuskavasid jms.

Rõhutame veel kord, et uue õppekava tulek ei tähenda, et tööd lasteaedade õppekavade jaoks täiesti uuesti ja otsast alata. Raamõppekava struktuur ja ülesehitus muutuvad, et see oleks süstemaatilisem ja moodustaks ka järgneva taseme õppekavade (I kooliaste) paremini haaratava terviku. See aga ei tähenda, et lasteaiaid peavad oma õppekavad raamõppekava sarnaseks muutma – määrusesse tuleb selge säte, et lasteasutuse õppekava lõpliku struktuuri otsustab lasteaed ise. Alushariduse õppekava annab lasteasutusele nn õppekava miinimumstruktuuri. Kindlasti pole olemas üht head lasteasutuse õppekava struktuuri, vaid on palju häid õppekavasid. Oluline on, et õppekava toetab õpetajat tema töös.

Teised olulised muudatused

Uuringutest ja eksperthinnangutest lähtuvalt on plaanitud lisada uuenevasse õppekavasse järgmised peatükid või alalõigud: mäng, integratsioon, õppimiskäsitus, liitühma töö korraldus, koostöö lapsevanematega, teised pedagoogilised süsteemid, hariduslike erivajadustega lapsed, eri keele- ja kultuurirühmade (ka rahvusvähemuste) õppe-kasvatustöö korraldus.

Uue õppekava olulised märksõnad on *tasakaalustatus* ja *paindlikkus*. Näiteks rõhutatakse, et lapseõlv on väärtus omaette, teiselt poolt on lapse ühikaalse õppimisvõime ja uudishimu toetamine parim ettevalmistus kooliks. Praegune olukord on selline, et lasteaia kiiputakse lapsi üle õpetama, arvestades kooli nõudmisi. Oluline on, et kooli 1. klass muutuks lasteaialikumaks, mitte lasteaed ei muutuks koolilikumaks, kus eelkõige õpitakse. See tähendab aga, et nn kooliks ettevalmistamisega, laste spetsiaalse drillimisega ei tohi lasteaia liiale minna ning sellele peab ka õppekava oma konkreetsed piirid seadma. Olulisel kohal on lapse aktiivsus, õppimine ja sellest saadud positiivsed kogemused, aga ka õpetaja tegevus lapse suunaja ja abistajana, st õpetamine. Tähtis on tasakaal õpetaja organiseeritud ja laste vaba tegevuse ning mängu vahel, suures ja väikeses grupis õppimise vahel jne.

Alushariduse õppekavasse jääb küll viis valdkonda, kuid muudetuna. Uues õppekavas kirjeldatakse õppe- ja kasvatus-tegevuste sisu järgmistes valdkondades: "Mina ja keskkond", "Keel ja kõne", "Matemaatika", "Kunstid" ja "Liikumine". Valdkond "Mina ja keskkond" on nii-öelda katusvaldkond, sealt tulenevad lapse elu ja ümbritsevat keskkonda tervikuks siduvad teemad. Plaanis on konkreetsed teemasid õppekavas enam mitte välja tuua. Erinevuseks on see, et kunstide valdkonna alla kuuluvad nii muusika kui ka käeline tegevus.

Veel on kavas muuta õppe- ja kasvatus-tegevuste tabelit. Enam ei tooda välja kindlat tegevuste liiki ja arvu, vaid antakse ajapiirid õpetaja organiseeritud tegevuseks päevas ja nädalas, lähtudes laste vanusest. Õpetaja juhendub töö planeerimisel õppe-kasvatustegevuse sisust, mis on toodud välja valdkondades ja lapse arengu eeldatavates tulemustes. Nii on õpetajatel suurem valikuvabadus tegevuse valikul ja integreerimisel ning pedagoogiliste süsteemide (nt "Hea algus", Waldorf-pedagoogika, Montessori pedagoogika) kasutamisel.

Täiendatakse lapse arengu jälgimise ja analüüsimise peatükki. Raamõppekavas on lapse arengu eeldatavad tulemused jaotatud kolmeks: kehaline, vaimne ja sotsiaalne. Uues õppekavas tuuakse välja üldoskuste (õppimine ja mäng, kõne ja mõtlemine, enesekohased oskused, sotsiaalsed oskused) vastavad arengutulemused vanuseastmeti (kolme-, viie- ja seitsmeaastased). Nii seostuvad üldoskused alushariduses ja koolis. Last eeldatavad arengutulemused vanuste kaupa (kahe-, kolme-, nelja-, viie-, kuue- ja seitsmeaastased) jäävad metoodilisse rakendusjuhendisse. Eeldatavad arengutulemused koostatakse nii valdkonniti kui ka üldoskuste osas.

Oluline on alushariduse õppekava sidumine kooli õppe-

kavaga. Et ei tekiks "kääre" ja laste areng oleks järjepidev, käib töö valdkondlikes töörühmades, kes vaatavad üle ühe konkreetse valdkonna lasteaiaist gümnaasiumini.

Nagu eeltoodust lähtub, tuleb palju alalõike raamõppekavasse lisada. Neid ei saa mehaaniliselt praeguste peatükide vahele või sisse panna – õppekava peab moodustama terviku. Seega on paratamatu struktuuri teatud muutus. Peab harjuma sellega, et nii nagu lasteasutused arendavad edasi oma õppekavasid, täiendades struktuuri ja sisu, tehakse seda ka riigi tasandi alushariduse õppekavaga. Hästi struktureeritud õppekava aitab õpetajat selle mõistmisel ja rakendamisel.

Just praegu saab osaleda!

Olulised märksõnad õppekava arendamisel on ka *koostöö* ja *avatus*. Tartu Ülikooli õppekava arenduskeskus uuendab õppekava koostöös REKK-i alushariduse nõukogu, TPÜ ja TPS-i alushariduse spetsialistide, lasteaednike ühenduste ja tublide lasteaiaõpetajatega kogu Eestist. Töös olevaid dokumente palutakse hinnata nii praktikute kui ka ekspertidel.

Valminud materjalid hakavad olema kõigile kättesaadavad õppekavakeskuse veebilehel www.ut.ee/curriculum. Seal on kõigil huvilistel võimalik nendega tutvuda, aga mitte ainult – kõike võib kommenteerida ja aidata nii kaasa parema raamõppekava sünnile!

Ettepanekud on oodatud aadressil piret.arendi@ut.ee.

Kirjastus J. SARAPUU

soovitab:

♦ **SEINATABELID LASTEAEDADELE** (u 0,7 m x 1 m, värvilised, esiküljel kaetud kilega, eestikeelsed, kokkurullitavad)

Loodusainetes

♦ **MARDIKAD** (tähtsamad mardikad)
♦ **METSLOOMAD** (eesti metsade kiskjalisi)
♦ **PÄEVALIBLIKAD** (Euroopa päevaliblikad),
♦ **TAIMED** (looduskaitse all olevaid taimi)
♦ **LOODUSVÕÖNDITE LOOMI** (külmkõrbe loodus, jääkaru, hüljes)

Matemaatika

♦ **ARVUD** (piltide abil arvude mõiste)
♦ **LIITMINE** (joonis, selgitused)
♦ **LAHUTAMINE** (joonis, selgitused)
♦ **KOLMNURK, NELINURK, VIISNURK** (pildid, tunnused),
♦ **JÄRGUÜHIKUD** (joonised, näited, seletused).

Näidised koduleheküljel aadressil

www.hot.ee/kirjastajasarapuu/

TELLIMUSED SAATA ADRRESSIL postkast 20 (J. Sarapuu), Viljandi Peapostkontor, 71001 Viljandi või e-postiga kirjastajasarapuu@hot.ee. Info tel 514 8709.

Muusikaõpetaja ilusast tööst

KAIE RAHU,
Libatse Lasteaed-Algkooli
muusikaõpetaja

"Inimene teeb tööd oma näo järgi. Iga töö võib olla ilus, kui tema ilust aru saad," on öelnud Kulno Süvalep. Muusikaõpetaja töö on üks ilusamaid. Muusika aitab kasvatada igati arenenud isiksust, rikastada lapse sisemaailma ning muuta see vastuvõtlikuks kõigele uuele. See on ka lasteaia muusikaõpetaja täita suur ja vastutusrikas ülesanne. Järgnevalt vaengi võimalusi muusikatunni sisustamiseks.

Muusika kuulamine peaks olema tunni üks osa juba beebias. Muusikat kuulates lapsed tavaliselt rahunevad, jäävad kuulama ka siis, kui parajasti muuga tegelevad. Kuulata muusika peaks olema eakohane, ei tohi puududa ka klassikaline muusika. Alati mõjuvad rahustavalt unelaulud.

Vanemas rühmas tuleks anda lastele võimalus muusikat maalida või joonistada – see arendab fantaasiat. Huvitav on lugeda laste pakutud palade pealkirju, kui eelnevalt ei ole öeldud loo nime. Muusikat võib väljendada ka ainult värvides. Lastele meeleolud tulevad eriti ilmekalt esile instrumentaalmuusikat kuulates. Eranditult väljendatakse tumedaid tujusid ka tu-

medates värvides ja eriti kritseldades. Muusikaga on võimalik tuju parandada ning raskemeelsusest välja tulla.

Laul

Laulmine on üks kandvamaid osi muusikatunnis. Laulda võib saatega ja ilma. Eri kombel arendavad need musikaalsust. On palju selliseidki lapsi, kes ei julge või taha laulda. Muusikaõpetaja roll on neid julgustada, sest kui niisugune laps lõpuks laulma hakkab, tunneb ta laulmisest enamasti tohutut rõõmu. On lapsi, kes muusikatunnis ei laula, aga teevad seda rühmas mängides.

Omaette roll on eesti rahvalaulul. Korduv viisimotiiv ja rütm on lapse muusikalisel arengul tähtis. See pakub lapsele võimalust ise eeslaulja olla ning arendab nii julgust ja initsiatiivi. Tähtis pole, kuidas laul välja tuleb, vaid millise innuga laps laulab.

Enne laulmist tuleb laulu sisu koos lastega lahti seletada. Õpetajal võiks selle lihtsustamiseks olla lisamaterjali: pilt, ese või film. Mida selgemalt laulu mõte välja tuuakse, seda paremini see meelde jääb.

Folkloorsete laulude ja laulumängude kaudu tekib side põlvkondade vahel. Rahvamuusika kätkeb endas ka võimalusi muusikateooria õpetamiseks ja kinnistamiseks. Liikumise kaudu tunnetame rõhulist ja rõhuta taktiosa. Airi Liimets on arva-

nud, et rahvamuusikat tuleks lastele õpetada nagu elufilosoofiat ja maailmapilti. See tuleb aga lastele arusaadavaks teha. Parim võimalus selleks ongi muusikatund.

Laulmise abil saab arendada mälu, rütmitunnet, tähelepanu, oskust tajuda ja reprodutseerida muusikalise heli kõrgust, vältust ja tämbrit.

Väga tähtis on anda lastele varakult kätte rütmipillid. Tore vaheldus on laulude dramatiseerimine.

Laulumäng

Rütmiline liikumine on tunni aeganõudvamaid osi. Siinkirjutaja on uurinud laulumängude mõju lastele ja laulumängu muutusi läbi aja.

Muusikalised mängud on sünkreetseid ning omavad seetõttu erilist tähtsust lapse arengus. Paljude muusikaliste mängudega on võimalik arendada mitut võimet korraga, anda lastele erinevaid rolle ja parandada eneseväljendusoskust, arendada otsustamisjulgust, teadvustada koostöövajadust. Rahvamuusika kaudu tutvutakse teiste maade kultuuri ja eluga ning tutvustatakse oma kultuuri teistele. Laulumängude kaudu on võimalik kinnistada teatud mõisted (nt laulumängus "Bugi" õpitakse tundma kehaosi) ja tutvustada kultuurilugu ("Me lähme rükist lõikama", "Printsess Okasroosike"). Paljud laulumängud on seotud looduse ja aasta-

aegade ("Kägu", "Näe, paksumetsas sügaval", "Tuju heaks", "Lumi, lumeke" jt). Väga oluline on sõbrasuhete arendamine. Selleks sobib ka lasteaias edukalt "Farii-farii-faraa".

On ilmselge, et nooremas astmes peab rütmiline liikumine olema tantsuline ja isegi sportlik (nt Kabalevski "Klounid" ja selle järgi liikumine). Esialgu õpivad lapsed reageerima muusikalistele signaalidele (kõrge, madal, vali, vaikne jne). Näiteks tugevad trummilöögid – lapsed jooksevad saalis, sahina ajal kükitavad või kõnnivad. Areneb tähelepanu, reageerimine instrumendi tämbrele.

Mängud peaksid sündima soojas ja turvalises keskkonnas. Mängust mõnu tundmiseks vajavad lapsed enda ümber rahu, ruumi, aega ja ka mänguvahendeid, kogemusi, emotsioone, teadmisi neid ümbritseva maailma asjade ja nähtuste kohta. Tarvis on kindlustunnet ning täiskasvanu usaldust, mõistvat suhtumist ja oskuslikku juhendamist.

Laulumäng pakub elamusi, arendab rütmitunnet, muusikalist maitset, juba ka taktimõõdu tunnetamist, muusikalist kuulmist, mälu, tähelepanu jpm. Muusika rütmiline külg organiseerib alati inimpsüühikat tervikuna.

Laulumänge saab ka ise luua. Lastele võib anda lihtsa teksti ja viisi, millele nad ise liigutused mõtleavad.

Muusikaõpetaja peaks kindlasti kasutama nii vanemat, uuemat kui ka nüüdisaegset laulumängu. Vanem laulumäng on lihtsa viisiga, kuid sõnad võivad lapse jaoks olla arusaamatud. Aga selleks ju õpetaja ongi, et keeruline lihtsaks õpetada.

Sobib nii uus kui ka vana

Oma kogemuste põhjal võin väita, et lapsed mängivad meelasti ka selliseid vanemaid laulumänge nagu "Oh, sa kena tammekene", "Kass ja hiir", "Hobusemäng", "Lambamäng". Tööd on õpetamisega muidugi rohkem: sõnade selgeks õppimine ja lahtimõtestamine, edasi viis ja nii laulumängu mängimine algab. Rõõmsad mängud on mardil- ja kadrimgängud. Pii-sab lihtsast viirus kõndimisest, kui juba lastel on palju elevust. Kõik mängud ei pea olema erilist õpetuslikud või kasvatuslikud. Mängida võib ka puhtast mängulustist ja hea tuju tekitamiseks.

Ka uuemad laulumängud on mängimist väärt. Oleme vanemas rühmas mänginud "Till-lill-lippu linnaks". See on üsna keeruline, õppimine võtab aega ja arendab mälu. Kui mäng aga selge, saab sellega palju nalja. Laulame viimaseid salme kiiremini ja siis on jälle segadust palju, mis lastele meeldib.

Meie üks lemmik on "Nunnamäng". Nunnad võib soovi korral asendada nonnide või

tontidega. Laste fantaasia pole siin piire.

Ka lasteaias mängitakse teiste rahvaste laulumänge. Kindlasti tuleks nimetada, kust maalt laulumäng pärit on, ja jutustada sellega seoses mõni huvitav fakt või seik. Selge on see, et kõik ei jää meelde, aga nii, kildhaaval, elus teadmisi ja seoseid kogutakse.

Laulumängu universaalsus seisneb selles, et kõigil lastel, olenemata nende arengutasemest, on võimalik jõukohaselt tegutseda – kes laulab ja teeb kaasa liigutusi, kes teeb ainult liigutusi ja kes "unustab" end ainult laulma.

Lasteaias saab mängida laulumänge ka siis, kui lapsed on väsinud. Siis sobivad enamasti istudes mängitavad rahulikud mängud. Samuti võib laulumänge mängida õues.

Laulda võib voodiski

Lapsed laulavad meeleldi rühmas ja enne uinumist voodiski. Tihti pannakse peale oma lemmikkassett ja tantsitakse oma loominguilisi tantse. Jäljendatakse ka muusikaõpetajat: kasutatakse teised lapsed kuulama-vaatama kontserti ning õpetatakse ka oma laule ja enda väljamõeldud laulumänge. On lapsi, kes on ühisel laulmisel ja mängimisel vaatleja osas. Ometi laulavad ja mängivad nemadki kodus vanematele. Seegi näitab, et muusikaõpetaja tegevus on oluline iga lapse jaoks.

kirjastus ilo

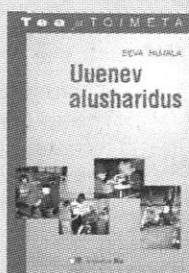
Madara 14, Tallinn 10612
tel 661 0345 myyk@ilo.ee
www.ilo.ee



AINUKE LAPS

Jill Pitkeathey, David Emerson
216 lk, pehmeaaneline
Autorid on seda raamatut kirjutasid toetunud iseenda elukogemustele – kasvamiselaiale ainukese lapsena. Teadaolevalt on see esimene sellisel teemal kirjutatud raamat. Ainuke laps peres on tegelikult üks paljudest tuhandetest – pealegi suureneb nende arv pidevalt.

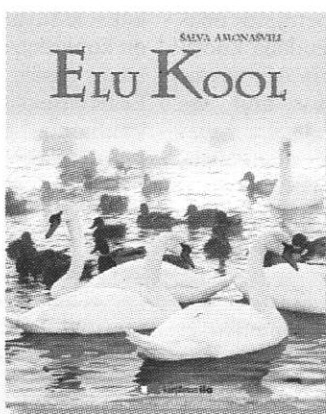
Raamatus räägib üle 60 inimese avameelselt oma elust ainukese lapsena: sotsiaalsest varaküpsusest, emotsionaalsest ebaküpsusest, eluagast kestvast üksindusest, lähisuhete loomise raskustest jne. Lisatud on ka nõuandeid, kuidas ainukestel, nende vanematel ja elukaaslastel oleks võimalik paremini üksteist mõista ja kõikide elu meeldivamaks muuta.
Hind 95.20 + 5% km



UUENEV ALUSHARIDUS

Eeva Hujala
152 lk, pehmeaaneline
Tea ja Toimeta sarja kuuluv raamatus käsitletakse lapsepõlves õppimise problemaatikat, eelkõige 6-aastaste laste eelõpetust. Uueneva alushariduse lähtekohtadeks on laste endi aktiivsuse esiletõstmine, õpimotivatsiooni tekkimine ja tekitamine ning lastevanemate kaasamine eelõpetusse, aga ka õpetajate rolli rõhutamise laste õppimise suunajatena, innustava õpikeskkonna loojatena ja perede koostööpartneritena.

Raamat on mõeldud koolieelsete lasteasutuste personalile, eelõpetusega tegelevatele õpetajatele, algklasside õpetajatele, samuti kõigile eelõpetusest huvitatutele.
Hind 95.20 + 5% km



ELU KOOL

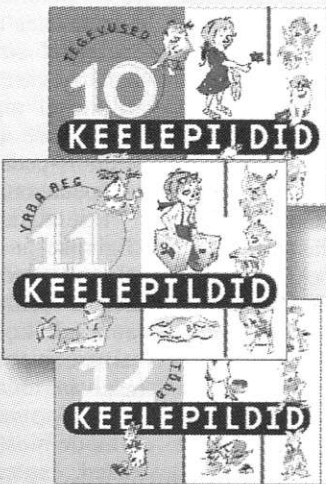
Traktaat humanistlik-isiksusliku pedagoogika põhimõtetele tuginevast algastme haridusest

Šalva Amonašvili

200 lk, pehmeaaneline

Traktaat "Elu Kool" on jätkuks väljapaistva õpetaja, Venemaa Haridusakadeemia auliikme Šalva Amonašvili 1970–90-ndail aastail kodu- ja välismaal avaldatud töödele. Esitatud on uue haridustüübi terviklik kontseptsioon – humanistlik-isiksuslik lähenemine lastele. Raamatus selgitatud põhimõtted on mõeldud reaalse toetusena õpetajatele nende igapäevases kasvatuses.

Š. Amonašvili esitab suunad õpetöö korraldamiseks kooli algastmel, kuid kõik need ideed on kasutatavad koolielu kõigis astmetes, ülikoolihariduses, perekondlikus ja ühiskondlikus kasvatuses.
Hind 113.50 + 5% km



KEELEPILDID 1-12

Mall Pesti, Krista Kaev

Ühes komplektis on 32 mõõdus 15 x 21 cm sõnakaarti: pilt ja pöördel sõna eesti, inglise, saksa ning vene keeles. Sarjas on kokku 12 erinevat komplekti:

- | | | |
|-----------------------|--------------------------|------------------------|
| 1 – esimesed sõnad, | 2 – riided ja jalanõud, | 3 – kodus, |
| 4 – söögid ja joogid, | 5 – puu- ja köögiviljad, | 6 – igapäevased asjad, |
| 7 – linnas, | 8 – linnud ja loomad, | 9 – elukutsed, |
| 10 – tegevused, | 11 – vaba aeg, | 12 – kodused tööd. |

TÄHELEPANU!

Komplektid 10–12 on äsja ilmunud.

Ühe komplekti hind 69.00 + 18% km



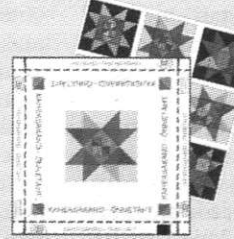
PILDIMÄNG "ASJAD MEIE KODUS"

Maaja Mänd

Pildid Risto Lühalep

Pappkarbis, 225 x 155 x 50

Komplektis on mängud viiel alateemal: toidunõud, mööbel, riided ja jalatsid, töö- ja koristusvahendid ning jõulud. Üldse on võimalik mängida umbes 50 erinevat mängu (loto, doomino, memoriin, sorteerimine jm).
Hind 149.15 + 18% km



LIIGUMISRÖÖM

Pirkko Karvonen

110 lk, pehmeaaneline
Praktilise sisuga raamat, millest leiavad laste kehaliseks arendamiseks häid näpunäiteid nii lasteaias kui ka kodus. Eelkooliealiste laste liikumis-õpetuse looja ja teerajaja Soomes Pirkko Karvonen on oma alal tunnustatud uurija ja praktik.
Hind 75.40 + 5% km



MÄNGE SIIT JA SEALT

Eesti lasteaiades mängitavate mängude koostanud Maaja Mänd 96 lk, pehmeaaneline
Lapsed õpivad maailma tundma mängides, selle

kaudu arenevad nende vaimsed ja kehalised võimed. Täiskasvanu oskab nii kodus kui õppeasutuses mängu kasutada lapse arenguks soodsa keskkonna loomisel. Kogumik sisaldab Eesti lasteaiades mängitavate huvitavate mängude, nii meie vanemate-vanaisade aegadest kui ka uuemaid, mis laste hulgas alles populaarsust koguvad. Lasteaiakasvatajatel on sellest raamatust võimalus uute mängude leidmiseks.
Hind 52.55 + 5% km



LEPATRIINU FAKSIGA

Leelo Tungal

Kirke Kangro joonistused

224 lk, kõvakaaneline

Kogumik sisaldab tuntud lastekirjniku eriteemalist luulet aastatest 1973–2004.

Hind 113.50 + 5% km

Kõikidele märtsis pildimängu "Asjad meie kodus" tellijatele tasuta kaasa eesti rahvuslik mäng "Kaheksakand-õnnetäht".

Kas jälle üks hea algus?

EVELIN TAMM,

Tallinna Linnuühe lasteaia õpetaja

28. veebruaril toimus Hea Alguse Koolituskeskuse eestvedamisel ajurünnak "Hea alguse" mudellasteaedade esindajatele. Kohale tulnud metoodikud ja õpetajad esitasid oma seisukohad lasteaia sise- ja välishindamise süsteemi kohta ja teemad, mis pakuvad huvi täienduskoolitustena. Õpetajate hindamise rahvusvahelisel koolitusel Tartus osalenud Ruth Koit andis edasi USA ja Leedu ekspertidelt saadud kogemuse.

Liivia Tuvike (MTÜ Hea Alguse koolitusjuht) esitas HTM-i kokkuvõtte Eesti lasteaedade eelmise aasta järelevalve tulemustest. Probleemsete valdkondadena tõsteti esile järgmisi:

- lasteaiaõpetajad jäävad hätta eesmärkide seadmisel (need on liiga kitsad ja konkreetse ülesande keskseid);
- õpetajate organiseeritud tegevus ei võimalda laste piisavalt aktiivset osalust;
- laste valikuvõimalused on piiratud ega lähtu laste huvidest;
- päevakavad on üleplaneeritud;
- õpetaja roll rühmas (võiks olla pigem organiseerija, arendaja, planeerija, vaatleja jne).

Sellest lähtuvalt korraldati ajurünnak, mis koolitusi võiks Hea Alguse Koolituskeskus korraldada.

Rahvusvaheline tunnustamine

Õpetajate hindamisalasel rahvusvahelisel koolitusel Tartus osalenud Ruth Koit andis edasi USA ja Leedu ekspertidelt saadud kogemuse. "Hea alguse" programmi alusel töötavate õpetajate rahvusvaheliseks tunnustamiseks on väljatöötamisel õpetajate hindamise kriteeriumid, on loodud töögrupp. Hindamist hakkaksid esialgsete plaanide kohaselt läbi viima koolitatud hindajad Eestist. Hindamise aluseks oleks õpetaja õpimapp ja õpetaja töö vaatlus.

Hea Alguse Koolituskeskuse esindajate Mare Venniku ja Liivia Tuvikese arvates on tunnustamine vajalik üliõpilaste praktika juhendamisel ja koolituste läbiviimiseks. Mudellasteaedade õpetajatel tuleks tunnustamist taotleda esmajärjekorras. Õpetajate hulgas tekitab küsimusi motivatsioonisüsteem, sama



probleemi olid tõstatanud ka arendustöögrupi liikmed Tartus. Kui võtta arvesse, et õpetajate kutsestandardi ellurakendamisel on kõigil pedagoogidel vajalik mingi perioodi jooksul uues süsteemis kohaneda, siis võimalik lisakohustus tekitab õpetajates nõutust. Räägiti ka võimalikust tunnustamissüsteemi kattumisest, küll umbmäärases võtmes.

Sise- ja välishindamine

Ajurünnak sise- ja välishindamisest erilist ja uut kvaliteeti ei loonud. Sisehindamisel peeti oluliseks astmelist lähenemist: õpetaja enesehindamine, rühma/meeskonna enesehindamine, järgneks juhtkonna kaasamine. Lapsevanemate kaasamist mitmed õpetajad ei pooldanud.

Võimalike hindamisaladena esitati:

- töö lastega (planeerimine, tegevused, arenguhindamine),
- meeskonnatöö (rühma tasand, organisatsiooni tasand),
- õpikeskkond,
- õpetajate enesetäiendamine,
- koostöö lapsevanematega.

Välishindamisel rõhutati, et lisaks dokumentatsioonile on vaja pöörata tähelepanu ka tegelikule tööle ja keskkonnale. Tähtsaks peeti hindaja objektiivsust ja asjatundlikkust (nt on ise vastaval alal töötanud).

Hindamisaladena esitati:

- vaimne ja füüsilise keskkond,
- suhted (õpetaja ja laps),
- meeskonnatöö (lasteaia teravikuna ja rühmas),
- planeerimine,

- laste arengu hindamissüsteemid,
- lapsekesksus tegevustes,
- metoodika kasutamine/valdamine,
- personalitöö (sisehindamine, motiveerimine jne),
- lasteaia arengukava.

Sise- ja välishindamise sobivaks vaheteks esitati vastavalt 75% ja 25%. Paberite täitmisest olulisemaks peab lasteaiaõpetaja siiski tööd laste ja nende vanematega. Sageli ei näita koostatud kirjatöö kvaliteet veel pedagoogi tegelikku taset. Mida rohkem kirjutamist, seda vähem jääb aega muuks.

Ikka lapsest lähtudes

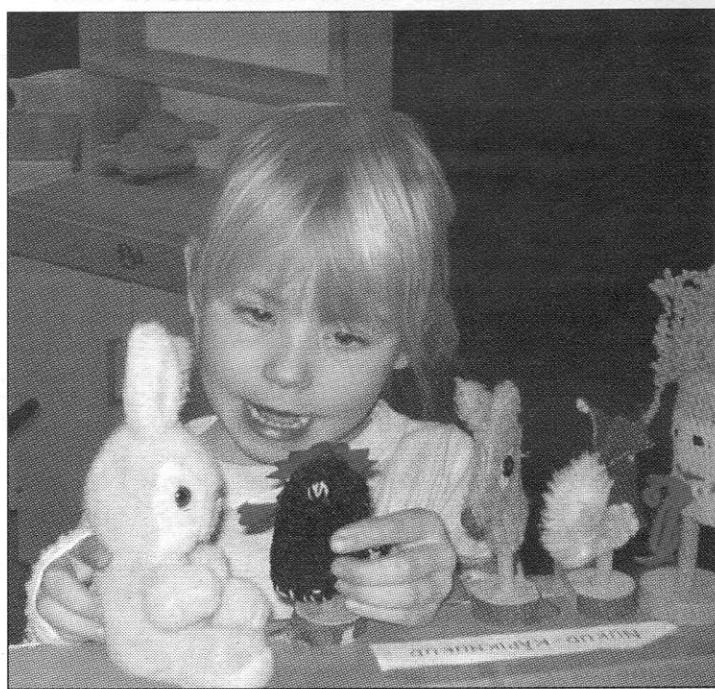
Kuidas töötab "Hea alguse" õpetaja praegu, rahvusvaheliste kriteeriumideta? Mida peab oluliseks, mida mitte?

"Hea alguse" metoodika alusel toimivates rühmades on kõige aluseks lapsest lähtumine. Igal lapsel on õigus oma arvamusle, nädalaplaani koostamisel võetakse arvesse eelkõige laste huvi ja teemad valitakse sageli ühiselt. Õpetaja üks ülesanne on olla suunaja, pakkudes välja eakohaseid ja põnevaid materjale. Tehnikaraamatute kaudu on võimalik äratada lugemishuvi ka kõige kirjanduskauge mas poisiklasis. Dinosauruste joonistamine, väljalõikamine ja kleepimine haarab lapsi tundideks kaasa ja kunstikeskusest kostab vaid kõnepominat – iga pilti saadab lugu. Põnevate õppekäikudele saadakse kaasa oskus vaadata, kuulata ja küsi-

da. Teemadest ja ideedest lastel puudust ei tule, kasvataja peab ainult kuulamist ja vaatamist õppima. Sageli piisab vaid ühe lause poetamisest õiges kohas, kui lapsed juba koostavadki ise raamatuid, arvutavad ühiselt kirjakeskuse tahvritel, õpetavad üksteisele tähti ja veerimist.

Õpetaja teine oluline ülesanne on laste arengu jälgimine. Enamasti on tegevus rühmas individuaalne või toimub väikeses gruppides, hommikuringis ja pärastlõunasel grupiajal on kogu rühm koos. Õpetaja pidevad vaatlused, tehtud tööde analüüsid ja arutelud lapsevanematega annavad tagasiside lapse arengust. Õpetajal peab olema iga lapse kohta teada, mis vajab arendamist ja kuidas. Rühmas, kus viis last loevad soravalt, enamik veerib ja kaks veel kõiki tähti ei tunne, ei ole mõtet kõigile A-d ja B-d õpetama hakata, sel moel suretatakse varakult laste õpihuvi. Tuleb mõelda igale lapsele eraldi ja pakkuda välja tegevusi, mis võimaldaksid igal lapsel eduelamust kogeda ning samas omas tempos areneda. Sageli on heaks abimeheks lapsed ise, grupina arendatakse üksteist.

Igal lapsel on omad tugevused, oluline on need esile tõsta. Siingi on mõnikord vaja ainult ühte õpetaja märkust, et lapse eneseteadlikkus kasvaks. Hommikuringid ja grupiajad õpetavad üksteist, sh õpetajat, kuulama, tähelepanu ja palju muud. Koosolemise aegadel saab luua grupi- ja turvatunde, õppida mi-



Kümne aasta tagusest "Heast algusest" on mõnessegi rühma tänaseks jäänud vaid vahendid. Õpetajad on küll läbinud "Hea alguse" koolituse, kuid kasutavad sellest metoodikast vaid üksikuid elemente, üldist mõtteviisi omaks võtmata.

Autori fotod

dagi kõigile uut või jagada omavahel uudiseid.

Mängus õpib laps kõike. Maaailmas on tuhandeid mängu ja mänguasju. Õpetaja on mängu elav varasalg, pea iga eesmärgi saavutamiseks on võimalik leida mäng või see kiirelt välja mõelda. Sageli ei vajagi lapsed mingeid kalleid mänguasju, piisab puuklotsidest, topikutest, kellegi kodust toodud riidesemetest, paberist tehtud lennukist, ja mäng võib alata.

Esikohale jäägu mäng

Lapse loovust ja enesealgatust piirata tähendab talle karuteenet. Loomulikult on alati kõigil siiski piirid, millest üle minna ei või – need peavad olema lapsele teada ja piiride rikkumine taunitav. Mängu pelgalt õpetaja eesmärkide ette rakendada – see on kunst. Tavaliselt on võimatu ennustada, kuhu mäng välja võib viia. Mäng on tihti peale juhitud, spontaanne ja lõbus. Õpetaja soovid, palved, unistused, karjed on asjatu. Seega on vajalik vaatlus ja pidev uute ideede genereerimine, õigest hetkest haaramine, et laste huvi suunata. Lõpuks peavad nad kõik ju ikkagi kooli minema ja õpetaja nõuab oma.

Olulised partnerid

Asendamatud abimehed on õpetajaabid. Selleks, et olla pidevalt kursis 40 väikese käe tegevusega, on vaja silmikäikude ja kõrvade abil. Materjalide ning õppekäikude ettevalmistamine, vestlused lapsevanemate

ja lastega, vaatlused ja analüüsid, seadusejärgne igapäevane paberimajandus ja pidev planeerimine võtab "Hea alguse" rühma õpetajalt rohkem aega kui tavarühmas. Individualiseeritud tööviis on võimalik ainult siis, kui rühmas on lisaks õpetajatele ka töökad abikasvatjad. Ühise meeskonnana üksteist täiendades ja toetades on õpetaja töö märksa edukam ja läbipõlemise oht väiksem.

Iga vanem tahab kuulda oma lapse edusammudest ja kui keskkond lähtub lapse arengust, on õpetajal alati midagi esile tõsta. Samas tuleks kõnelda ka vähem meeldivatel teemadel, kuid ikka positiivses võtmes, lahendustele suunatuna. Õpetaja pingutused lapse käitumisprobleemide lahendamisel kannavad palju lihtsamini vilja, kui arutada asi kas ema või isaga enne läbi. Kui kodune kasvatus ja elu lasteaia risti vastu käivad, ei ole ime, et lapsega lasteaias rahul ei ole. Vestluse käigus tuleks leida ühisosa ja sellest edaspidi lähtuda. Õpetaja ei ole sooloesineja, käia tuleb ikka ühte jalga lapsevanematega, siis on ka tulemused head. Lastele külla minek on alati suursündmus. Kui kasvataja on lapsel kodus käinud, muutuvad suhted sageli tunduvalt. Enam ei ole õpetaja tundmatu inimene tänavalt, ta on oma ja hea.

Iga lapse eripära tuleneb eelkõige tema kodust ja perest, sellest lähtuvalt on ka õpetajal lapse arengut palju kergem mõista ja seega ka suunata.

Muukeelne laps eesti lasteaias

EVA RAUN,

TPÜ magistrant

TIIA ÕUN,

TPÜ eelkoolipedagoogika õppetooli lektor

2004. a tehti Tallinna eestikeelsetes lasteaedades küsitlus, et selgitada, millised probleemid tekivad seoses muukeelsete laste tulekuga eesti lasteaeda ja kuidas neid lahendada.

Intervjueriti koolieelsete rühmade muukeelseid lapsi, nende vanemaid ja rühma õpetajaid (N=16).

Enamikule vastanud lastest meeldib eesti lasteaia. Põhjen-

duseks toodi, et lasteaia on tore ja saab palju mängida. Ainult üks tüdruk ütles, et ta käiks parema meelega vene lasteaia, sest saaks siis rohkem vene keeles rääkida. Lapsed nimetasid, et mõnikord nad ei saa kõigest aru, aga alati keegi aitab.

Ilmnes, et mida rohkem on rühmas muukeelseid lapsi, seda rohkem mängivad nad isekeskis. Kui muukeelseid lapsi on vähe, leiavad nad endale kergesti eesti laste hulgast sõpru.

Lastel ei olnud kindlat eelistust, missuguse õppekeelega koolis edasi õppida.

Intervjuudest lapsevanematega tuli esile, et põhiline prob-

leem on üldine teadmatus muukeelse lapse kasvatamise ja õpetamise kohta eesti lasteaia. Vanemad tahaksid teada, kas nende lapsel peaks olema individuaalne õppekava, millisel tasemel on laps eesti keele omandanud, kas keeleoskusest piisab õppimiseks eestikeelses koolis.

Edasises koolivalikus jagunesid vanemad oma eelistustelt kolme gruppi. Üks osa vanematest soovis panna oma laps eestikeelses kooli. Teistele oli tähtis, et laps saaks olla eesti keelekeskkonnas ja omandada kõnekeele, koolivalik oli enamasti lahtine. Kolmandad olid veendunud, et laps omandab

lasteaia eesti keele, kuid jätkab oma teed venekeelses koolis, sest vene kool on parem ja loomulikum keelekeskkond.

Lasteaiaõpetajad nimetasid põhilise raskusena tegevuse organiseerimist rühmas. Muukeelsed lapsed ei saa kõigest aru ja hakkavad teisi segama. Samas ei ole võimalik õpetajal nendega pidevalt individuaalselt tegelda, eriti kui muukeelseid lapsi on rühmas mitu. Õpetajad tõid esile ka oskamatust hinnata muukeelse lapse arengut. Mitu vastanut nimetasid muukeelseid lapsi erivajadustega lasteks, kellele peaks koostama individuaalse õppekava.

Õpetajatel puudub ettevalmistus tegelemaks võõrast keele- ja kultuurikeskkonnast pärit lastega. Selline olukord tekitab neis ebakindlust ja rahulolematust oma tööga. Kakskeelsuse temaatika polnud enamikule vastanutest tuttav, multikultuuriline õpetus ei omanud nende jaoks erilist tähtsust.

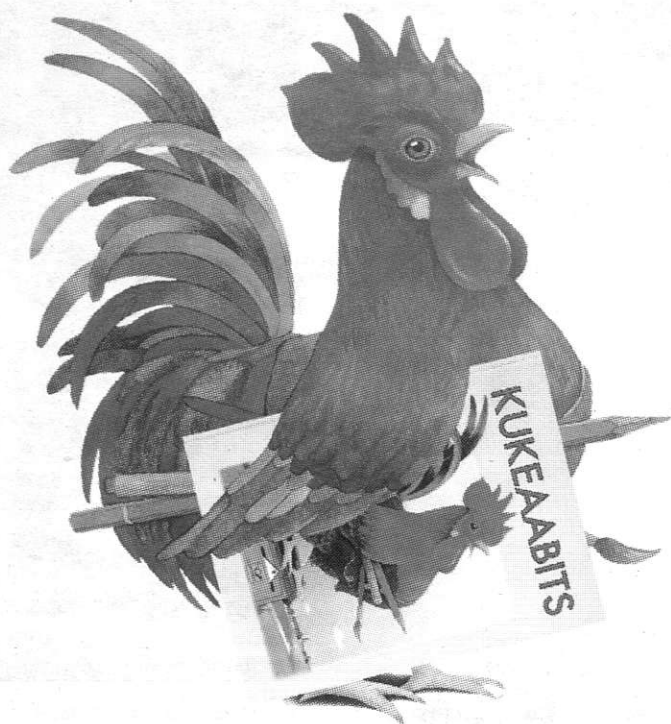
Lastevanemate ja õpetajate ettepanekud olid järgmised.

- Leiti, et muukeelsete laste jaoks on vaja töötada välja individuaalse õppekava alused.
- Lastevanemaid tuleks enne lapse eestikeelses rühmas tulekut põhjalikult nõustada: selgitada vanema ja õpetaja või-

malusi lapse arengu toetamisel, tutvustada lasteaia õppekasvatustegevuse aluseid, täpsustada vanema ootusi lasteaia suhtes ja edasise koolivaliku suhtes jms.

- Hea oleks luua lasteaia võimalus arendada muukeelsete lastevanemate eesti keele oskust.
- Kui rühmas on palju muukeelseid lapsi, tuleks luua täiendav õpetajaabi koht. Muukeelseid lapsi ei tohiks olla rühmas üle viie.

Mitmekultuuriline keskkond lasteaia pakub avaraid võimalusi laste arenguks, kuid toetava keskkonna saab luua ainult vanemate, õpetajate ja laste üksteisemõistmises ning koostöös.



KUKEAABITS – LAPSE OMA TARK RAAMAT

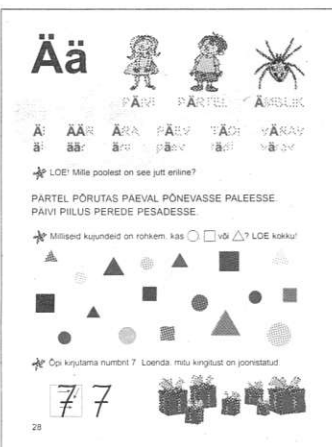
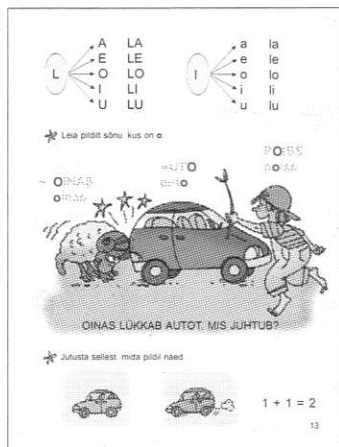
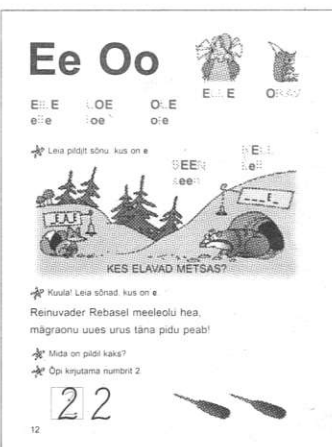
Kukeaabis on mõeldud lugemise õpetamiseks kõigile lastele alates 4-ndast eluaastast. Valikuliselt (nt tähtede, numbrite, värvuste õpetamiseks) on Kukeaabisaga võimalik alustada juba ka tunduvalt nooremate lastega.

Kukeaabis eesti keele õpetamise metoodika pärineb TPÜ õppejõult Anne Uusenilt, aabis on üldkontseptsioon ja arvutamise metoodika pärineb Gita Andersonelt.

Kukeaabisas on selgesti eristatud lapse enese lugemise osa ning õpetaja või lapsevanema osa (ette lugemine, tööülesanded jms). Häälikute õppimist hõlbustavad kogu Kukeaabisas läbivalt täis- ja sulghäälikute eristamine värvustega. Õppimise muudavad kergemaks silbitamise abil lugemine ja silbitamis-harjutused ning -mängud.

Lisaks lugemisõppimisele saab laps Kukeaabisaga õppimisel ka tuttavaks numbritega ja õpib kümne piires liitma ja lahutama. Arvutamise metoodika on lihtne, õpetamist toetavad siin head illustratsioonid, mis muudavad matetrijali lapse jaoks väga põnevaks ja atraktiivseks.

Kukeaabisas mitmekesised loovülesanded ja fantaasiarikkad illustratsioonid arendavad lapse mõttemaailma väga mitmekülgseks ja suurendavad tema loovust.



Kukeaabis. Autorid: Gita Andersone, Anne Uusen, 220x290, 48 lehekülge, Tallinn 2005.



Kukeaabis seminari järel annab Kukeaabis autor Anne Uusen vastuseid pedagoogide küsimustele ja aabisse ka autogramme.

KUKEAABITSA ABIMEHED

Kukeaabis juurde ilmuvad juba lähiajal mitmed olulised lisaosad, mis muudavad Kukeaabisaga õpetamise lasteaias lihtsaks ja efektiivseks. Kõikidest lisaosadest, mis Kukeaabis juurde on planeeritud, antakse eraldi välja lasteaiadele disainitud versioonid.

Esimesena ilmub **Kukeaabis kirjatehnika** (koostanud Anne Uusen ja kirjakeelne, TPÜ õppejõud Aet Kallam, 64 lk). Lasteaegadele mõeldud versioon **Kukeaabis kirjatehnika. Töölehed lasteaiadele** kujutab endast augustatud töölehtede kogumikku koos põhjaliku metoodilise juhendiga. Töölehtede kogumik algab kirja eelharjutustega, milleks on erinevad jooned, mustrid, värvitavad suured tähed jne. Kui jõutakse konkreetsete tähtede juurde, on iga tähe õppimiseks üks leht algajatele, teine edasijõudnutele. Selline jaotus sobib ka segarühmas ning samuti diferentseeritud tööks lastega, kes on maha jäänud või jõuavad teistest kiiremini edasi. Eraldi osana on kogumikus numbrite kirjatehnika (1–10).

Teisena ilmub **Liikuv Kukeaabis**, millest tuleb nii individuaalversioon kui ka suur lasteaiade ja kooli seinaversioon. Liikuv Kukeaabis on värviline, sisaldades nii tähti kui ka numbreid. Iga tähe- või numbrikaardi ühel küljel on täht (nt A, B), teisel küljel värviline pilt (nt aabis, banaan vms), numbreid illustreerib teisel küljel vastav arv ese-

meid, loomi või linde ja selle pöördosaga on väga lihtne liitmist ja lahutamist õpetada (nagu Kukeaabis arvutamisosagagi). Värvidega on omakorda eristatud ka täis- ja sulghäälikud. Ka Liikuv Kukeaabis individuaalversioonis on liikuvad tähed ja numbrid atraktiivsed ja suuruse poolest kooskõlas Kukeaabis kasutaja vanusega. **Liikuv Kukeaabis** juurde kuulub ka põhjalik metoodiline juhend.

Kolmandana ilmub **Kukeaabis töövihik** (ja sellest ka lasteaiaversioon töölehtedena), mis täpselt järgib Kukeaabis struktuuri. Kukeaabis töövihik kujutab endast suurt erinevat laadi ülesannete ja harjutuste kogumikku, mis toetab lugemise õppimist, kirjutama- ja arvutamise õppimist, kujundite mõistmist, käelise tegevuse arendamist ja lapse intellektuaalset üldarengut tervikuna.

Lisaks ilmuvad uue õppeaasta alguseks veel mitmed erinevaid oskusi arendavad Kukeaabis lisad. Mida ja millal, sellest annab Õpetajate Leht kaudu teada.

NB! TEA Kirjastusest on võimalik tellida Kukeaabis metoodika seminari. Praegu on seminarist osavõtt tasuta.



KARULAANE ELANIKUD AITAVAD ÕPPIDA

Heljo Männi lasteraamatud on lasteaiade ja algkoolilastele terviklikult loodud lugemise, lugemise, kirjutamise ja arvutamise õppimisele ning – miks ka mitte – arutlemise ja mõtlemise õppimisele.

“Mõmmi tähemäng”, “Mõmmi lugemik”, “Jänese-Juta pühadeabin” ja “Leelo Leevikese jõulukalender” on oma asjalike juttude, humoorikate illustratsioonide ja toredate luuletustega tõsiselt abi-meheks erinevas vanuses las-

teaiade ja algkoolilaste õpetamisel ja arendamisel. “Mõmmi tähemängust” saavad tuge kõik, kes tähtedega alles esimest tutvust teevad. Raamatus on kogu tekst suurte tähtedega ja raamat keskendub erinevate tähtede õppimisele-õpetamisele ja häälikute häälimisele.

“Mõmmi lugemik” aga on ettelugemiseks ja luuletuste õppimiseks alates 4-ndast eluaastast, iseseisvaks lugemiseks alates 7–8-aastastest, kes juba ise loevad.



Lastekirjanik Heljo Mänd märtsikuul algul Loksa I Keskkooli laste kirjandushommikul: autogrammi tahavad nii väikesed kui ka suured, sest Heljo Mänd ja Karulaane-rahvas on paljude vanad tuttavad.

KUULAMISRAAMATUD...

...on mõnus ja moodne viis raamatut nautida. Vahvasti sisse loetud lastelood pakuvad kuulamist koduste askelduste kõrvalt ja loovad meeleolu pikal autosõidul.

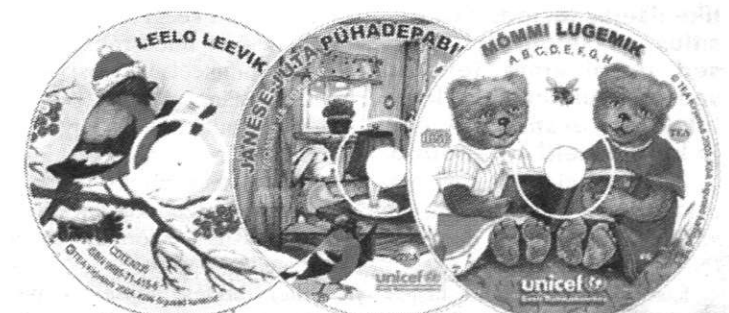
CDd annavad võimaluse võrrelda raamatuteksti ja helisalvestust ning on head õppevahendid ka nägemis- või kuulmispuudega lastele.

Heljo Männi lasteraamatute populaarsed tegelased Mõmmi ja sõbrad nüüd ka CD-l.

LEELO LEEVIKES JÕULUKALENDER. Heljo Mänd, 1 CD. Tallinn, 2004. Armsas jõulude ootamise loos avaneb kuulajale igale päevale kohane talve- või pühadeluuletus, mille on sisse lugenud osava jutustajana autor ise.

JÄNESE-JUTA PÜHADEPABIN. Heljo Mänd, 3 CDd. Tallinn, 2003. Energilise ja vahel tujukavõitu peategelase askelduste kaudu jutustab raamat soojalt inimlikest tunnetest ja loomisrõõmust. Teksti loeb autor.

MÕMMI LUGEMIK. Heljo Mänd, 4 CDd. Tallinn, 2003. Iga tähestiku tähe kohta esitatakse lugemikus tore lugu. Teksti loeb Ivo Eensalu.



LOGICO

TEA

LOGICO on õppevahend, mis kujundab loogilist mõtlemist, õpetab enesekontrolli oskust ja iseseisvalt töötama.

LOGICO õppekomplektid on mõeldud lastele alates 4-ndast eluaastast.

LOGICO abil õpetatakse emakeelt, võõrkeeli, matemaatikat ja geomeetriat, loodust, liiklust jpm, arendatakse visuaalset taju, tähelepanuvõimet, vaatlusoskust jms.

LOGICO "riistvaraks" on värviliste nuppudega plastraam ja "tarkvaraks" erinevate ainete õppeülesannetega kaardikomplektid. Igal komplektil on oma nimi.

Igas kaardikomplektis on 16 kaarti, igal kaardil 10 ülesannet, kaardi pöördel vastused.

Ühele lapsele piisab ühest raamist, et õppida kõigi kaardikomplektidega. Uusi kaardikomplekte lisandub kõigilt ainealadelt ja erinevas vanuses lastele.

Kuidas LOGICOGa töötada?

1. Laps paneb ülesandekaardi raami sisse. Kõik nupud on algasendis raami alumisel serval.
2. Ülesandeid lahendab ta samm-sammult, lükates värvilised nupud õigete lahenduste kohale.
3. Kontrollimiseks lükkab laps kaardi teistpidi kaardiraami sisse.
4. Kui värvipunktid kaardil ühtivad värvinuppudega raamil, on lahendused õiged.

LOGICO ÕPETAB LAPSI LIIKLUSES ELLU JÄÄMA

Inga Sõelsepp, Kirill Teiter

LOGICO õppekomplekt "Üksinda liikluses" on mõeldud 4-10-aastastele lastele liikluses toimetulemise õpetamiseks, aga teravdab ka kasvatajate-õpetajate ja lapsevanemate endi tähelepanu lastega liikluses toimuva mõistmisel ning aitab seeläbi kaasa liiklusohutuse õpetamisel.

Iseseisvalt kooliteed astuv laps on paisatud keskkonda, kus pisingi eksisamm võib põhjustada raske õnnetuse. Tüüpilised manitsused "Mine üle tee ainult rohelise tulega!", "Ületa teed ainult võõrajal!", "Enne vaata vasakule, siis paremale!" on mitte üksnes kasutud, vaid oma pinnapealsuses ka eluohtlikud. Paraku ei ole enamik täiskasvanuid seda endale teadvustanud või ei tunne ka ise liiklust või lapse olukorda liikluses (nt väike kasv piirab vaatevälja ja raskendab oluliselt ohuallika märkamist) sedavõrd, et sellise õpetuse ohtudest aru saada.

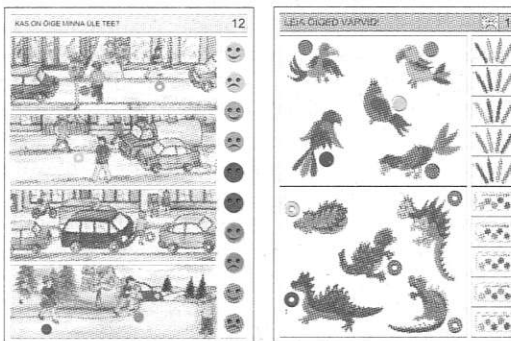
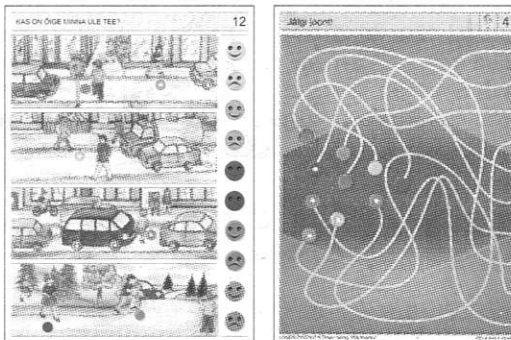
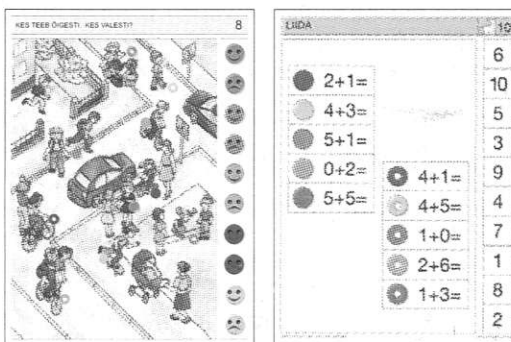
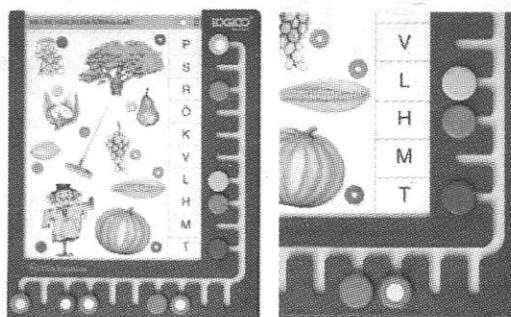
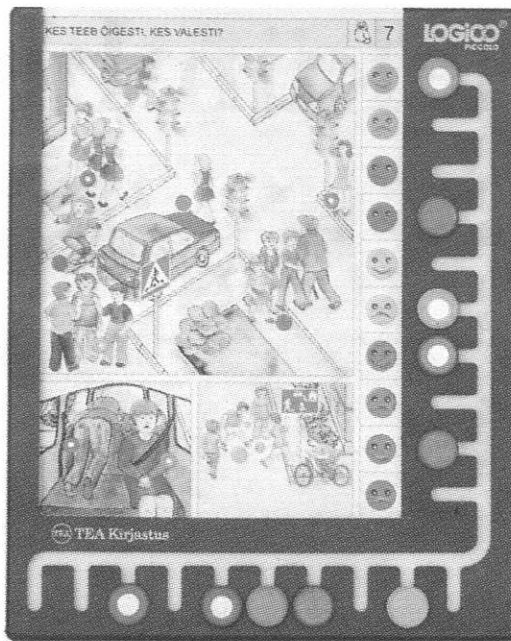
"Üksinda liikluses" tutvustab liikluskeskkonna oluliseid elemente ja tõstab esile liikluses kõige sagedamini tekkivaid reaalseid olukordi. Laps saab võimaluse valida mitme erineva käitumismalli vahel. Selle läbi selgub talle mitte ainult nii õiged kui ka valed vastused, vaid ka põhjendused, miks nimelt on lahendus õige või vale. Laps hakkab ise arutlema liikluses toimuva üle ja õpib selle läbi.

Ülesannete ehk testide korraldus läbimängimine teeb lap-

sele pikapeale selgeks, et liiklus on tõsisem ja palju ohtlikum nähtus kui pealtnäha paistab, ülesannete lahendamine (vale vastus on sama õpetlik kui õige, kui see läbi arutatakse) teeb lapse liikluse vastu tähelepanelikumaks, sest reaalses liikluskeskkonnas hakkab ta ära tundma samu olukordi, mis ülesannetes ette tulid ning sellest järeldada meelde tuletama nii õiged kui ka eksiteele viinud lahendusi.

Pedagoogidel ja lapsevanemail soovitame ennekõike ise kõik ülesanded läbi teha ning põhjalikult vaagida nii õiged kui valedid lahendusi. Oleme kindlad, et nii mõnigi lahendus jääb ka täiskasvanule uudseks või esmapilgul arusaamatuks. Ometi peab ta olema võimeline lapsele selgitama, miks peetakse üht lahendust õigeks ja teist ekslikuks. Kasvatajat ja lapsevanemat aitavad selles lahendustes antud selgitused.

"Üksinda liikluses" on igapäevasel liikluses põhinev ja reaalseid olukordi kajastav õppevahend, mis on mõeldud kõigi koolieelikute ja algklassiõpilaste õpetamiseks. Ülesanded sobivad ükskõik millise euroopaliku korraldusega liikluse (ka vasakpoolse) õpetamiseks ega sõltu kohalikest liiklusseadustest ja liikluskorraldusest. LOGICO õppekomplekt "Üksinda liikluses" aitab lapsel liikluses ellu jääda.



Vesiroosi lasteaia lapsed ülesandeid lahendamas.

PRAKTIKULT PRAKTIKULE

LOGICOGa LASTEAIAS

Anne Loopere

LOGICO on multifunktsionaalne õppevahend erinevate ainete õpetamiseks erinevas vanuses lasteaia- ja algkoolilastele.

LOGICO arendab motoorikat, kinnistab õpitut materjali (nt erinevaid mõisteid, vorme, hulkasid), arendab suurepäraselt lapse üldistusoskust (erinev seoste leidmine, värvide ja nuppude pidev kordamine jpm). LOGICO arendab lapse enesekontrolli oskust. Kaarti raamis ümber pöörates on igal lapsel võimalik oma vastuseid iseseisvalt kontrollida. See on geniaalne!

LOGICO matemaatika osa läheb kokku alushariduse raamõppekavaga. Kujundite õpetamises järgib LOGICO raamõppekava: hulk, vorm, värv, kujunditest konstrueerimine, paaride otsimine, sarnasused, erinevused, terviku jaotamine osadeks ja

osadest terviku kokkupanemine ja mõõtühikute tutvustamine jne. Kinni on peetud didaktika põhimõtetest, s.h põhimõttest kergemalt raskemale. Materjal, millega õpetatakse, on mitmekülgne ja lapsele huvipakkuv.

LOGICO emakeele osas on palju tähelepanu pööratud häälikuõpetusele (millise häälikuga sõna algab, lõpeb jne), kuid suur osa on ka sõnaliikide tutvustamisel, sõna ja pildi kokkuviiimisel, sõnade tähendusel (s.h mitmetähenduslike sõnade tähendustel), käänete funktsioonide mõistmisel jpm.

Emakeele ülesannetekogud

võiksid erinevate vanuserühmadele olla veelgi enam diferentseeritud (noorematele vanuseastmetele ainult 1-2silbilised sõnad jms), kuid kokkuvõttes on ka emakeele ülesanded kooskõlas raamõppekavaga ja kasutatavad emakeele õpetamiseks nii rühmatöös kui ka individuaalõppes.



Tallinna Vesiroosi lasteaia vanem rühm pärast LOGICO matemaatikaülesannete edukat lahendamist ja õigete kujundite ning värvuste kiiret leidmist. Õpetajad: Anne Loopere ja Rita Ader.

LOGICO SARJAS ILMUNUD

UUDIS! LOGICO liikluse õppekomplektid "Päike" ja "Õokull", autorid Inga Sõelsepp, Kirill Teiter

ALGUS

Vaata ja mõtle. (Rebane)
Vormid, mustrid, hulgad. (Loss)
SILMA JA KÄE ARENDAMINE
Kujundid ruumis. (Liivakell)
Kujundid. (Laev)
Jooned. (Kaktus)

INTELLEKTUAALNE ARENDAMINE

Vormid ja kujundid I (Klots)
Vormid ja kujundid II (Tuulelohe)

EMAKEEL

Leia õige täht. (Pliats)
Sõna esimene täht; sõna viimane täht. (Sulg)
Millise häälikuga sõna algab?
Millise häälikuga sõna lõpeb? (Täheke)
Sõna häälikuline koostis. (Liblikas)

Sõna kirjapilt. (Part)

Sõnarühmad, üldmõiste. (Karu)
Sõna kasutamine lauses. (Kass)

MATEMAATIKA

Loendamine ja liitmine 5 piires. (Sebra)
Liitmine ja lahutamine 6 piires. (Kaelkirjak)
Loendamine ja liitmine 10 piires. (Dino)
Liitmine ja lahutamine 10 piires. (Kala)
Korrutamine I (Lehm)
Korrutamine II (Pöder)
Jagamine I (Lovi)
Jagamine II (Kaamel)
INGLISE KEEL
That's me. (Poiss)

Varajane keelekümblus laieneb

ANU MÕTTUS

ÕPL

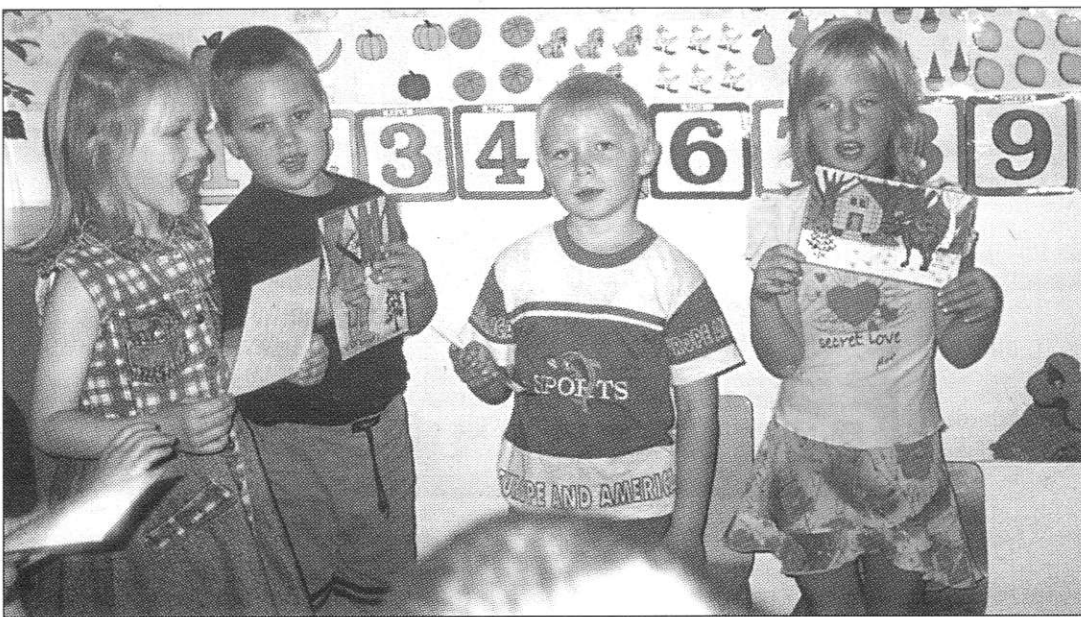
Täpselt nädala pärast otsustatakse, millistes sügisest varajase keelekümb-luse programmiga liituda soovivates lasteaedades on selleks kõik eeldused olemas. Keelekümb-luse lasteaedade programmi juhi Svetlana Belova sõnul võetakse juurde kuni kümme lasteaeda.

Eestis alustati keelekümb-lusega lasteaedades 2002. a. Nagu nüüdki, kuulutati välja avalik konkurss ja lasteaedade valikul sai määravaks eelkõige see, kas seal olid olemas vajalik keeleõskusega õpetajad.

Svetlana Belova: "Me teame, et täpselt nii, kuidas räägib keelt õpetaja, hakkavad ka lapsed hääldama ja rääkima. Mullu valiti alguses välja kümme lasteaeda, aga üks neist ei saanud endale eesti keelt valdavalt õpetajaid ja langes esialgu programmist välja. Neil on võimalik uuesti liituda, kui õpetaja lei-takse. Viies praegu töötavast üheksast pilootlasteaiast on juba kaks keelekümb-lusrühma, see tähendab, et meil koolituse saanud õpetajaid on kokku 28.

2003/2004. õa koolitasime juba ka koolitajaid. Algul looti-sime nendeks küll kõrgkoolide õppejõude, aga kahjuks on nad kõik liiga hõivatud. Nii valitigi koolitajateks pilootlasteaedade tublimad õpetajad. Praegu on meil seitse diplomeeritud kooli-tajat, kes on juba koolitanud uusi õpetajaid, koostanud koo-litusmaterjale, töötanud välja koolitustsükli teemad jm.

Meie koolitajad on ühtlasi programmi piirkondlikud nõus-



Sillamäe Pääsupesa on ainus eestikeelne lasteaed, kus on loodud vene laste keelekümb-lusrühm.

tajad Narvas, Sillamäel, Koht-la-Järvel, Jõhvis ja Tallinnas, kuna kõik pilootlasteaiad on just neis linnades ja ka uued te-kivad suure tõenäosusega samades piirkondades. Peame sellist võrgustikku väga oluliseks."

Keelekümb-luskeskusel on kokkulepe Tallinna Pedagoogi-kaukooliga, et sealgi käiakse üliõpilastele keelekümb-lusprog-rammi tutvustamas ja kõrgkool saadab praktikante keelekümb-luslasteaedadesse. "Üliõpilased on sellest väga huvitatud. Loo-dame, et saame nii uusi keele-kümb-lusrühmade õpetajaid."

Koostöö omavalitsuste ja koolidega

Keelekümb-lusprogrammis on väga oluline koostöö omavalit-sustega. Koolipidaja kirjalik toetus on koguni üks nõue, mis

programmiga liituda soovijal kindlasti täidetud peab olema.

Lisaks juba mainitud Põhja- ja Ida-Eesti omavalitsustele on varajase keelekümb-luse vastu Svetlana Belova sõnul huvi tund-nud nii Tartu kui ka Pärnu laste-aiad. "Loodame, et nad saavad meie programmiga liituda. Ar-vestame valikul kindlasti ka se-da, kas omavalitsuse arenguka-vas on keelekümb-luse laienu-mine sama piirkonna koolidesse."

Tuleval sügisel lähevad esi-mesed keelekümb-lusrühmade lõpetajad kooli. "Väga oluline on lasteaedade ja koolide koostöö. Hiljuti toimunud Tallinna piir-konna koosolekul, kus osalesid meie pilootkoolide õppealaju-hatajad, kümb-lusklasside õpe-tajad ning lasteaedade metoodi-kud, õpetajad ja juhatajad, aru-tasimegi, kuidas koostööd veel

paremaks ja tõhusamaks muuta. Oleme moodustanud töörühma, kelle ülesanne on ühtlustada lasteaedade ja koolide õppekavad. Lasteaiaid tahtsid eelkõige saada tagasisidet, kuidas kümb-luslastel koolis läheb, et oma tööd paremini teha. Peaaegu kõik se-ni välja valitud lasteaiad asuvad kümb-luskoolide piirkonnas. Tal-linnas on Lasnamäel lähestikku Läänemere gümnaasium ja Mu-hu lasteaed, Mustamäel Allika lasteaed ja Mustamäe Humani-taargümnaasium. Kristiine lin-naosas, kus asub Vindi lasteaed, pole küll varajase keelekümb-lusega kooli, aga seal on mõnel pool hiliskeelekümb-lus ja keele süvaõppe klassid."

Et lapsevanemate hinnang tehtule on hea, seda näitab kas või avalduste virn tuleval aastal avatavatesse rühmadesse. Svet-

lana Belova: "Rühma võetakse 20–21 last, aga avaldusi on juba üle 30. Muidugi on valida ras-ke, aga selleks on lasteaias psüh-holoog ja logopeedid, kes oska-vad anda lapsele ja vanemale nõu, kas oodata veel aasta või alustada kohe." "Lasteaeda as-tumise katseteks" kindlasti ei lä-he. Kui nõudmine ületab paku-mise, toimitakse nagu Soomes: koha saab see, kes esitas aval-duse varem, või võetakse loosi.

Materjalid sobivad teistelegi

Svetlana Belova kinnitab, et kee-lekümb-lusmetoodikast on õppi-da neilgi, kes seda oma laste-aias tervikuna rakendada ei saa. "Meie meetodid sobivad ükskõik mis rühma või klassi: aktiivõpe, mängu kaudu õppimine – sellele on meie alushariduse reform üldisemaltki suuna võtnud. Eriti hästi saavad meie metoodilisi materjale kasutada multikul-tuursed ja liitühmad. Oleme alati avatud – kui lasteaed ei saa mingil põhjusel programmiga liituda, aga vajab metoodilist toetust, saavad nemadki koolitustel osaleda, kui kohtade arv lubab. Kulud tuleb küll endal kanda.

Narvas on tööd alustanud ka keelekümb-lusprogrammis osa-levate laste vanemate liit. Pi-lootlasteaiad, rühmad ja õpe-tajad saavad koolituste käigus kõikvõimalikku tugimaterjali, nii metoodilist kui ka õppema-terjali. Oleme koostanud 12 suureformaadilist raamatut las-tele, nende trükkimist rahastab USA saatkond. Õpetajate kahe aasta jooksul kogutud õppema-terjalid on plaanis sellel aastal käsiraamatutena välja anda."

Muidugi pole keelekümb-lus-programmiski kõik roosiline.

Eriti keeruline oli algus, kui õpetajatel olid küll teoreetilised teadmised, aga puudus praktiline kogemus.

Õpetajad on tublid

"Võib öelda, et kaks kuud pärast alustamist kahtlesid kõik õpetajad, kas nad saavad hak-kama. Keegi polnud täielikku keelekümb-lust varem teinud: ikka suheldi lastega vähemalt osaliselt vene keeles, aga meil on põhimõtte kasutada ainult eesti keelt. Kuidas tegevust or-ganiseerida, ennast arusaada-vaks teha – see oli kõigile uus kogemus. Aga juba nelja kuu pärast hakkasid lapsed võõrast keelest aru saama ja kas või se-gakeeles vastama. Praegu ütlevad nii õpetajad kui ka lapseva-nemad, et poleks iial selliseid tulemusi lootnud. Lapsed räägi-vad, kirjutavad ja loevad eesti keeles. Ka emakeelt ei ole see programm kahjustanud – algul oli just see üks hirmudest. On oluline, et alustame viiendast eluaastast, kui emakeele gram-matilised vormid ja hääldamine on lapsele selgeks saanud.

Kõige keerulisem ongi kaht-lemata leida sobiv õpetaja. Õpe-taja vastutus ja töökoormus on keelekümb-lusrühmas suur, tasu aga paraku sama kui tavariüh-mades. Kohtla-Järve piirkonnas on lasteaiadõpetajate palk eriti väike. See ongi meie peamine õnnetus, et õpetajaid ei saa ma-teriaalselt motiveerida. Aga need, kes meil töötavad, on en-tusiastid – parimad õpetajad. Neid on päris noortest pensio-niaalisteni ja loodame, et-nii Narva kolledžist kui ka Tallinna Pedagoogikaukoolist tuleb meile noori edaspidigi."

Lugemispesasid punutakse rõõmuga

Lugemispesade projekt on käima lükatud ja pesasid punutakse. Ikka selleks, et lastel oleks lasteaias ja koolis parem ja huvitavam. Lugemispesas saab laps positiivse kogemuse kokkupuutel raamatuga ja tänu sellele kasvab huvi lugemise vastu. Just huvi on vaja, et lapse kirjaoskus oleks parem.

Lugemispesa on lapse jaoks mõeldud hea ja mugav koht. Seal on pehme vaip, tugitool, diivan või madrats, kus saab mugavalt raamatut vaadata. Lugemispesas on lapsele kättesaadavad huvitavad ja eakohased raamatud. Seal on lapsel hea olla, raamatutega seostub positiivne emotsioon. Lugemispesas võib olla ka vahendeid meisterdamiseks, näidenditeks näpunukke ja kostüüme.

Lugemispesade kasutatakse eri meetodikates ja haridus-süsteemides. Eestisse on need jõudnud "Hea alguse" kaudu.

Lugemispesa mentorid

Lugemispesa projekt sai alguse 2004. a augustis, kui Tallinnas said kahepäevase koolituse 86 inimest üle Eesti. Nüüd on 56 neist lugemispesa mentorid. Mentorid on viinud läbi kooli-tusi lasteaedades ja algkoolides üle Eesti. Juba märtsis-aprillis saame hakata tegema kokku-

võtteid, mitu pesa on loodud ja kui paljudesse lasteaedadesse-koolidesse. Lugemispesa men-torid pidid leidma koolitavad, valmistama ette ja viima läbi koolituse, hoidma ühendust oma koolitavatega, korraldama konkursi ja võimalusel leidma toetajaid. Mentorid on olnud tublid ning nendivad, et nad on ka ise sellest tööst palju saanud: uusi kogemusi ja tutvavaid, esi-nemisjulgust, arenguvõimalust ja võimaluse tegelda millegi lä-binisti heaga.

Head mõtted ja ideed

Mentorid valmistasid ette ja viisid läbi koolitusi. Senine ta-gasiside koolitajate kohta on ol-nud positiivne: õpetajad jäid pakutavaga rahule.

Igal õpetajal on oma nipid, kuidas muuta raamat lapsele meeldivaks. Projekti tugevus on see, et enamik mentoreid on praktikud, kes teavad, millest räägivad ja mida teevad. Kokku saadi hulganisti positiivseid ideid.

Sirje Kütt (Mustvee Lasteaed): "Mõnes lasteaiarühmas tegutsesid lugemispesad juba ammu, kuid tänu Lugemispesa koolitusele muutus tegevus hu-vitavamaks ja nurgad hubasteks "pesadeks". Tihedamaks muu-tus koostöö lapsevanematega, kes on võimaluste piires abista-nud laste lugemispesade aren-

damisel. Lisaks on Mustvee Lasteaias lugemispesa, mille komplekteerimist ja tegevusi toetab Mitte-estlaste Integrat-siooni Sihtasutus. Projekt on mõeldud eelkõige muukeelse-tele lastele eesti keele õpetami-seks, kuid lugemispesa mater-jale võivad kasutada kõik õpe-tajad. Mustvee Lasteaias igale lugemispesale kinkis ajakiri Mõmmukesed juba ilmunud numbrid: eesti rühmad said eestikeelsed ja vene rühmad nii vene- kui ka eestikeelsed."

Eda Vassenko ja Silja Sõr-mus (Torma lasteaed Linnutaja): "Mentoritena tegime ise oma rühmas muudatusi. Koos lastega arutasin läbi lugemispe-sa reeglid. Muresesime pesa-desse ka "raamatukoi" (see on elukas, kes valvab lugemispe-sas, et lapsed raamatuid hoiak-sid) – meil on nendeks kaks "raamatupärdikut", kellele lap-sed ka nimesid panid. Märgista-sin riulitel olevad raamatud: luuletused, juturaamatud, mui-nasjutud, koomiksid. Lapseva-nemad on kodudest toonud pal-ju raamatuid, ka vanu tähekesi. Lisasime lugemispesasse ma-terjali, millest lapsed saavad en-dale ise raamatuid valmistada. Ka sõimerühmas on aktiivselt tegutsenud: lastevanemate abiga õmmeldi vanadest madratsitest diivan, kus lapsed saavad mõnusasti raamatuid vaadata."

Ülle Sipul (Lasnamäe Lasteaed-Algkool): "Pesade sisus-tamisel olen kaasanud lapse-vanemaid. Oleme teinud laste-raamatuid, vanemad on kinki-nud raamatuid. Jätkame tradit-siooni esineda lastele ja vane-matele dramatiseeringutega. Olen leidnud lugemispesale kaheksa sponsorit. Maja 200 last said jõuluringiks lugemis-pesa projektijuhtide pühendu-sega L. Tungla ja K. Kangro lasteraamatu "Ema Luule jõu-lukaardid". Oma rühmas tegin ettepaneku jõuluvana kingikoti raamat osta. Idee meeldis ja se-da traditsiooni soovisid laste-vanemad ka tulevikus jätkata. Raamatunädalal toovad lapsed raamatu kaasa, koos vaatame ja loeme neid. Meil on varjuteater, tahvelteater, laueteater, teatrila-va, nukuteatrilava, kostüüme, käpiknukke, näpunukke, mario-nettnukke, pudelnukke, karpis-dest käpiknukke, maske. Oleme lihtsate võtetega valmistanud nukke, peakatteid, maske, orga-niseerinud loovmänge ja dra-matiseerinud loetut. Plaanime lugemispesaraamatud märgista-da kas templi, lugemispesa logo või muu tunnusmärgiga."

Svetlana Betmanova (Õis-mäe Kool): "Me kõik töötame selle nimel, et kinkida lastele raamatutega suhtlemises rõõmu ning kasvatada raamatuarma-stust. Mentorina olen organisee-

rinud Lugemispesa raamatuko-guringi toimetulekuklassi laste jaoks. Me loeme, mängime, vär-vime, suhtleme ja laulame koos."

Eha Vesiko (Torma valla lastekaitse spetsialist): "Töötan ju-ba mõned aastad lastekaitse-spetsialistina. Lugemispesa oli minu lasteaias töötamise ajal "Hea alguse" rühmas – meie nimetasime seda raamatu- või lugemiskeskuseks. Sisustuseks olid diivan, millel iga lapse oma-näoline padi, vanemate abiga meisterdatud raamaturiil, kus alumises reas raamatud väike-matele ja riulil peal väga suured ja kallid raamatud, mida võis vaadata vaid laua juures. Eri-liselt koht oli lapse kodunt toodud raamatul – neid pidi tingima-ta ette lugema ja palju kordi üt-lema, kellele mingi raamat kuu-lub. Veel oli raamatukeskuses pesulõksudega ülesriputatud laste tööd ja pehmed kaisu-loomad, kes koos lastega pilte vaatasid. Hiljem sai raamatu-keskus ka meie merisea Nullu-kese lemmikkohaks. Reeglid olid meil ka: kuidas hoida ra-a-matut, kui palju lapsi korraga lugemispesas on. Raamatuid vahetasime vastavalt teemale, jättes lemmikud pikemaks ajaks riulile. See oli tõesti tõeline lugemispesa! Emadele-isadele oli meil "lugemispesa" vastuvõturuumis, kus riulil ajakirjad-raamatud pedagoogi-

kast ja lastest ning vihik, kuhu laenutused märgiti.

Pärast lugemispesakoolitust kohtasin lapsevanemaid, kes kurtis naljatoonil, et lasteaiast sai laps tõelise lugemispisiku, nõuab poest aina raamatuid..."

Tulevikust

Kevadel, kui mentorid kohtu-vad oma koolitavatega, anna-me teada, kuidas on Lugemis-pesa projekt toiminud: kui palju pesasid on juurde loodud, kui paljudel lastel on võimalik lu-geda raamatut lugemispesas. Kõik huvilised on oodatud juu-ni alguses toimuvale konve-rentsile.

Hea, kui lasteaed ja kool on saanud juurde lapsele mõeldud koha, kus lapsel on hea ja huvi-tav raamatuga tegeleda.

EDA VASSENKO,
Torma lasteaed Linnutaja,
SILJA SÕRMUS,
Torma lasteaed Linnutaja,
URVE HINN,
Lasnamäe Lasteaed-Algkool,
ÜLLE SIPUL,
Lasnamäe Lasteaed-Algkool,
EHA VESIKO,
Torma valla lastekaitse spetsialist,
SVETLANA BETMANOVA,
Õismäe Kool,
SIRJE KÜTT,
Mustvee Lasteaed,
MAILI VESIKO,
Lugemispesa projektijuht

Halinga Vallavalitsus kuulutab välja konkursi

Vahenurme Lasteaed-Algkooli juhataja vaba ametikoha täitmiseks.

KANDIDAADIL ESITADA avaldus, elulookirjeldus (CV) ja lasteaed-alkooli juhataja kvalifikatsiooninõuetele (haridusministri 26. augusti 2002. a määrus nr 65) vastavust tõendavate dokumentide koopiaid hiljemalt 25. märtsiks märksõnaga "Konkurs" aadressil Uus t 53, Pärnu-Jaagupi, 87201 Pärnu maakond.

Info telefonil 447 3707.

Abi erivajadustega lapsele

Mida varem erivajadusega last märgatakse ja aitama hakatakse, seda paremad on tema arenguvõimalused. Koolieelsete lasteasutuste tegevust sätestavad õigusaktid pakuvad erinevaid võimalusi erivajadustega laste hoiuks ja alushariduse omandamiseks. Hariduslike erivajadustega lapse osalemine tavarühmas edastab ühiskonnale mõjusa sõnumi – tähtis on iga laps.

Muudatused Eesti hariduselus tähtsustavad individuaalset lähenemist lapsele, perede suuremat kaasamist ja spetsialistide koostööd. Alushariduses on hakatud enam rääkima paindlikust ja peresõbralikest lahendustest, samas on hakatud rohkem väärtustama ka koolieelset tegevust. Igaühel on võrdsed võimalused ja õigus õppida kodule kõige lähemas koolis, lasteaias, olla kaasatud ka alushariduse või põhikooli süsteemi ja omandada võimetekohane haridus.

Liitpuudega laps

Tõsisem töö erivajadustega lastega sai Puiga lasteaia Siilike alguse sellest, kui üks lapsevanem soovis panna oma liitpuudega lapse kodulähedasse lasteaeda. Juhataja kutsus kokku hoolekogu, õpetajad, õpetajate abid, vallaarsti, logopeedi ja sotsiaaltöötaja. Arutati tekkinud küsimusi, tugiisiku vajadust ja valla võimalust tugiisiku tööd tasustada. Valla sotsiaaltöötaja kirjutas projekti "Erivajadusega lapsele arenguvõimaluste loomine". Lasteaed sai tööle 0,5 koormusega tugiisiku.

Edasi moodustati meeskond hariduslike erivajadustega (HEV) lastega töötamiseks, kuhu kuulusid rühma õpetajad, õpetaja abid, tervishoiutöötaja, logopeed-eripedagoog, muusika- ja liikumisõpetaja. Vastutajaks jäi logopeed-eripedagoog.

Ühiselt selgitati välja lapsed, kelle arengus esines suuremaid

eripärasid, täpsustati hindamist vajavad valdkonnad. Otsustati, milliste laste jaoks pole rühma õppetegevus jõukohane, kellele on vaja koostada individuaalne arengukava.

Meeskonnatööna toimus lasteaia sisekoolitus. Iga õpetaja valis teema, otsis sellekohast materjali ning edastas seda teistele töötajatele. Teemad olid: agressiivne laps, vasakukäeline laps, andekas laps, tähelepanuhäirega laps, hälbiva käitumisega laps, sotsiaal-emotsionaalsete probleemidega laps. Meeskonnana läbiti kursused "Hüperaktiivsed lapsed" ja "Erivajadusega lapsed lasteaias".

Leiti, et ka kõrgkoolis peaks lasteaiaõpetaja eriala omandamisel olemä suurem rõhk teadmiste, mida vajatakse tööks erivajadustega lastega.

Individuaalne arengukava

Individuaalse arengukava (IAK) koostamisel võib välja tuua neli etappi: lapse kohta käiva teabe kogumine, lapse vaatlus ja analüüs, lapse arengu määratlemine, koostöö vanematega.

IAK koostasime pärast lapse arengu igakülgset jälgimist, osalesid kõik lapsega tegelevad inimesed. IAK koostasime lapsele neis arenguvaldkondades, mille arengutase erines eeldatavast eakohasest arengust. IAK on osa rehabilitatsiooniplaanist, selle rakendamise eest vastutavad rühmaõpetajad, logopeed, ravispetsialistid.

Individuaalse arengukava rakendamise etapid: probleemi kirjeldus, arengutaseme kirjeldus, analüüs ja hindamine.

Näiteks liitpuudega lapse individuaalne arengukava hõlmas liikumisoskusi (ruumidega tutvumine; ruumide suurus, otstarve, kasutamine), päevakava (kindel päevaplaan, mäluraamatu valmistamine), toimetulekuoskusi (iseseisev riietumine, söömine, pesemine, tualeti kasutamine) ja kommunikatsiooni.

Kuna konkreetne laps oleks vajanud puudespetsiifilist rüh-

ma, mida meie vallas ei ole, jäi tema ettevalmistus kooliks tõenäoliselt pisut nõrgemaks kui erirühmast tulnutel.

Üleminek lasteaia kooli

Arenguliste erivajadustega (AEV) lapse sujuvaks üleminekuks kooli on oluline erivajaduse õigeaegne märkamine. Meil on sünnitusmaja, perearsti ja sotsiaaltöötaja koostöö paraku nõrk. Sõimerühma kasvatajad peaksid teadvustama oma olulist rolli erivajaduste varajases märkamises.

Järgneb erivajaduse väljaselgitamine (diagnostika). Maa-piirkonnad on siingi vaeslapse osas: erispetsialistid on vaid suuremates keskustes ning seega on kohapeal vähe diagnoosimisvõimalusi. Lastevanemate nõustamiseks ja suunamiseks peaks igas maakonnas olema AEV-lastete nõustamiskeskus. Lasteaiaõpetaja roll on suurim lapse individuaalse arengukava koostamisel ja rakendamisel.

Edukaks korrektsioonitööks on oluline lapsega tegelevate inimeste koostöö. Õigeaegne ja edukas sekkumine aitab valida sobilikku koolitüüpi ja õppekava. See tagabki suuresti sujuva ülemineku lasteaia kooli.

Puiga lasteaia töökorralduses on palju muutunud: erivajadusega lapsi on märgatud ja asutud toetama. Tänu Puiga lasteaia õpetajate valmisolekule töötada erivajadustega lastega on pandud alus Võrumaa lasteaedade koostöövõrgustikule, tagamaks kõigi laste sujuvat üleminek lasteaia kooli.

LAINA SÜVING,
Puiga lasteaia Siilike juhataja
TIINA KALA,
Võru Maavalitsuse hariduse peaspetsialist
ESTER PETERSON,
Võru lasteaia Pääpikk juhataja asetäitja
ANITA PUNAMÄE,
Võru lasteaia Okasroosike juhataja asetäitja
LILY DOLENKO,
Võru lasteaia Punamütsike õpetaja

Sõbralik spordipäev

15. veebruaril said esimest korda kokku Harku valla kõigi viie lasteaia – Teelahkme ja Harku lasteaia, Väana ja Harkujärve lasteaed-alkooli ning Tabasalu lasteaia Tibutare – kooliminejad. Toimus Tibutare lasteaia vanemõpetajate Hille-Reet Kariste ja siinkirjutaja korraldatud talvine spordipäev.

Kohale saabus ligi 60 last. Et lustimine oleks põnevam, koostati võistkonnad eri lasteaedade lastest. Igale võistkonnale jagati erinevat värvi käepaelad. Tõelisteks jõukatsumisteks olid meeskonnatööd nõudvad võistlused "Sajajalgne", "Positiivne" ning teatevõistlus kelkude lükkamises. Hiljem sel-

gus, et lastele meeldisid rohkem individuaalsed alad: mäest allasõidul mütsi haaramine ja värvatest läbisõitmine. Sportlik osa lõppes ühise laulmänguga "Kui sul tuju hea".

Pikas ravis marsiti läbi asula Tibutare lasteaeda, kus lapsi ootas kuum mahlajook, komm ja diplom igale osavõtjale. Iga osavõtnud rühma õpetaja sai kaela rõngikukee. Enne lahkumist tutvusid lapsed Tibutare rühmadega. Otsustati, et sportlikud ühisüritused peavad saama traditsiooniks. Nii korraldavadki Tibutare õpetajad kevadel orienteerumismängu metsas. Järgmist talvist spordiüritust organiseerib juba uus lasteaed.

Täna Tibutare lasteaia kunstipäraseid Ave Peebot, kes kujundas lastele diplomi, millel on kujutatud kõik osalenud rühmad – Sipsikud, Piilud, Kiisud, Mõisamõmmid, Oravad, Punane ja 1. rühm. Tänuksõnad ka Tibutare lasteaia juhatajale Lea Treibergile ja juhataja asetäitjale Kaire Kollomile, kes aitasid ürituse õnnestumisele kaasa, samuti kõikide rühmade õpetajatele, kes elasid võistlustele kaasa ja olid igati abiks nende läbiviimisel.

Kohtumiseni kevadisel orienteerumispäeval!

SIRJE REINLA,
Tabasalu lasteaia Tibutare vanemõpetaja

KOOLIBRI SOOVITAB



Sarja Laps ja keskkond 32-leheküljelised raamatud virgutavad laste mõtlemist ning õhutavad neid oma ümbrust avastama ja uurima. Sarja teksti autor on Mari-Epp Täht, illustatsioonid on Margit Salustelt.



Veeraamat • Maaraamat • Ohuraamat 32 lk • värviline • brošüür • ilmunud 2004



Sarja kaks järgmist raamatut – Tuleraamat ja Prügiraamat – ilmuvad 2005. a suvel

Valmistume kooliks
Pilvi Kula
80 lk • värviline • brošüür • ilmub 2005
Töövihik koosneb kahest osast – esimene sisaldab õppematerjali septembrist detsembrini ja teine jaanuarist maini. Vihikus on nii eesti keele, matemaatika kui loodusõpetuse ülesandeid. Osa harjutustest sobivad kõnearenduseks ja lugema-kirjutama õppimise eelduste väljakujundamiseks. Suurt tähelepanu on pööratud käelisele tegevusele nii joonistamise, värvimise kui ka kirjutamise abil.

Matemaatika tööraamat koolieelikutele
Endel Noor, Ingrid Rohtla
64 lk • värviline • brošüür • ilmunud 2004
Käesolev tööraamat on üks osa koolieelikute matemaatika õppe-metoodilisest komplektist. Sellesse komplekti kuuluvad veel õppevahendid **Värvilised pulgad** ja **Geomeetriselised kujundid** ning **Õpetajaraamat**.

Matemaatika koolieelikutele.
Õpetajaraamat • Endel Noor, Ingrid Rohtla
128 lk • m-v • pehme köide • ilmunud 2004
Enne kooli on matemaatika õppimise põhivõime 6–7-aastastel lastel. Autorite eesmärgiks oli koostada didaktiliselt põhjendatud, ainekava ja tasemenõudeid järgiv, lasteaia- ja kooliõpingute järjepidevust tagav matemaatika õppekomplekt.

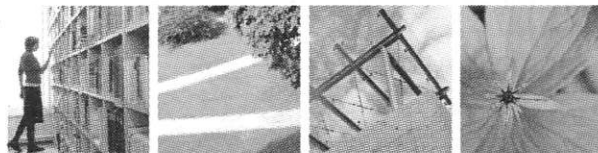
Karu-aabits
Heljo Mänd, Lilian Kivi, Milvi Roosleht
102 lk • värviline • ilmunud 2004
Aja jooksul on eesti keele õpetamise meetoodika muutunud, seetõttu on muutunud ka Karu-aabitsa meetoodiline osa.

Häälikuseade ja kõnearenduse harjutustik
Kadi Lukanenok, Tiit Tammemäe
värviline • ilmunud 2004

Käesolev harjutustik koosneb metoodilisest juhendist ning komplektidest häälikute S, R, K, V, P, T, Ö, Ä, O ja U seadeks ning automatiseerimiseks. Iga harjutuskomplekt sisaldab vastava hääliku õige ja väär häälduse kirjeldust ning vahendeid praktiliseks tööks. Põhiline tööüksus on värviline tööleht, mille pöördel on esitatud vastav keeleline materjal. Harjutustik on vormistatud lahtiste lehtedena.



• www.koolibri.ee • www.koolibri.ee • www.koolibri.ee • www.koolibri.ee



TPÜ AVATUD ÜLIKOOLI TÄIENDÕPPEKESKUS

14.-16.märts	Peostenaariumi koostamine	Ⓞ
28.-29.märts	Õpetaja osa uuenenud lasteasutuse töös (40t) I.sessioon	Ⓞ
16.-18.märts	Eduka meeskonna kujundamine ja juhtimine	Ⓞ
29.-31.märts	Professionaalse arengu programmid – võimalus haridusasutuste personali arenguks	Ⓞ
4.-6.apr.	Muukeelne laps eesti õppekeelelasteaia (2AP/80t) I.sessioon	Ⓞ
4.-6.apr.	Motivatsioon ja tunnustussüsteem koolieelses lasteasutuses	Ⓞ
6.-8.apr.	Poiste õpetamine ja kasvatamine lasteaia	Ⓞ
11.-13.apr.	Muusikalise tegevuse vormid (4AP/160t) I.sessioon	Ⓞ
11.-13.apr.	Eelkoolipedagoogika kursus: õpetamine dialoogis iseenda ja lapsega (4AP/160t) I.sessioon	Ⓞ
18.-20.apr.	Väikelaps lasteaia (2AP/80t) I.sessioon	Ⓞ
25.-27.apr.	Lasteluule ja laste loovus	Ⓞ
4.-6.mai	Hariduslike erivajaduste arvestamine koolieelses lasteasutuses õppe-kasvatust tegevuses (8AP/320t) I.sessioon	Ⓞ
4.-6.mai	Koolieelses lasteasutuses sise- ja enesehindamine (40t) I.sessioon	Ⓞ
9.-11.mai	Õpetaja-abi töö koolieelses lasteasutuses	Ⓞ
30.mai-1.juuni	Muusikaõpetus lasteaia (4AP/160t) I.sessioon	Ⓞ
6.-8.juuni	Sotsialiseerumisprotsessi toetamine koolieelses lasteasutuses	Ⓞ
13.-15.juuni	Loovuse osa lapse arengus	Ⓞ

Ⓞ – Raadiku 8

Ⓞ – Valge 10



TALLINNA
PEDAGOOGIKAÜLIKOOL

LISATEAVE:
Raadiku 8, Tallinn 13812, 6345 418,
53 419 458, raadiku@tpu.ee
Valge 10, Tallinn 11413, 6210 560,
53 400 372, valge@andras.ee

www.tk.tpu.ee

35 aastat silmarühmi

16. veebruaril toimus Tallinna Rõõmupesa Lasteaia juubeliüritus "35 aastat esimese lasteaiaühma avamisest nägemispuudega lastele Eestis".

Pärast eritühmade laste etteasteid andis lasteaia praegune juhataja Lea Pihelgas ülevaate Rõõmupesa silmarühmade tööst 35 aasta vältel. Aukülastajana tänati Eesti nägemispuudega laste rühma esimesi õpetajaid Elisabeth Mürsepa, Anu Hunti ja Hilja Veetõusmet ning lasteaia kauaaegset metoodikut Silvi Haavamäe, kes koos eelmisel aastal meie hulgast lahkunud lasteaia esimese juhataja Helle Elmaga nn silmarühmad avas. Tänukirja ja lilled said teiste hulgas ka aasta hiljem silmarühmas alustanud õpetajad Valve Põllus, Õie Haavik ning ortoptist Elgi Lainela.

Õpetajad Anu, Hilja ja Valve on Rõõmupesa raudvara, kes jagavad oma pedagoogilist talenti tänaseni. Õie Haavik aga tuntud pedagoogikauuri, kes on kirjutanud Eesti silmaravirühmade ajalugu käsitleva uurimuse ning avaldanud metoodilise brošüüri õppemängudest laste nägemise parandamiseks.

Juubelile olid kutsutud ka silmarühmade edendamisel märkimisväärsed tööd teinud lasteaia eelmine juhataja Hilda Sermann ja ravi-kehakultuuriinstruktor Karin Väljas.

Tähtpäeval osalesid Tallinna Haridusameti vanemspetsialist Urve Raudsepp-Alt, Mustamäe Linnaosa Valitsuse humanitaarõuniku Tiit Polli ja eritühmade lastevanemate esindajad.

LEA PIHELGAS,
Tallinna Rõõmupesa Lasteaia juhataja

Pererühmas arenevad iseseisvus ja vastutustunne

PILLE BUINEVIŠ,
Tallinna Priisle Lasteaia pererühma õpetaja

Tallinna Priisle Lasteaia pererühm erineb tavapärasest liitühmast selle poolest, et seal käivad koos ühe pere eri vanuses lapsed. Rühmas on ka mõned lapsed, kelle vanemad õed-vennad on juba kooli läinud. Lastevanused on kaks kuni seitse eluaastat.

Õppekava arendusgruppide töö tulemusena on meil töötatud välja kõikide õppevaldkondide kajastavad õppesisud vanuseastmeti. Neid kavaseid kasutame ka pererühma töö planeerimisel. Pererühmas on võetud aluseks 6-aastaste laste ainekava. Igal reedel paneme vanematele tutvumiseks stendile nädalaplani. Eri vanuses lastele on püstitatud erinevad eesmärgid kõigis tegevustes.

Korrage või kordamööda

Tähtsaim ülesanne pererühmas on luua rahulik ja heatahtlik õhkkond ning tagada lastele sügav ja mitmekülgne tegevus. Lastevanuse tegevuse tulemus sõltub õpetaja oskuslikust planeerimisest, tegevuste ettevalmistusest ja kasutatavast õppematerjalist, ülesannete jõukohasusest. Üles-

annete selgitamisel on oluline täpsus ja arusaadavus.

Õpetajana ehitam tegevuse üles nii, et ühele vanuselisele alarühmale on teema uus, teisele kinnistav või kordav. Näiteks maalimise-joonistamise ainekavas on kõigile vanuserühmadele ühine teema inimese kujutamise. Noorim alarühm joonistab nukku, keskmine last palliga ja vanem rahvariites tüdrukut. Anname kogu rühmale erineva raskusastmega ülesandeid ja esitame küsimusi. Vastuse annab vastava vanuserühma laps.

Tegevuse läbiviimisel kasutame õpetamise kaht põhivormi. Esimesel juhul tegeleb kogu rühm üht liiki tegevusega, kuid igal vanuserühmal on erinev ülesanne. Näiteks kõik lapsed kas joonistavad, kleeibivad, jutustavad pildi järgi või osalevad lavastusmängus. Teema on üks, kuid eesmärgid erinevad.

Teisel puhul toimub korrage erinev tegevus – samal ajal, kui vanemad lapsed meisterdavad, lõikavad noored kääridega või kleeibivad. Kõigepealt annan vanematele lastele kätte ülesanded ja kirjeldan töö käiku. 10–15 minutit hiljem võtan noored lapsed. Üheaegselt alanud tegevused lõpevad noorematel varem. Kui tegevus on tervikuna ühine (lavastus, vaatlus), ei kesta see üle 20 minuti.

Ergutame nooremate huvi vanemate tegevuse vastu ega keela, kui noorem püüab osa võtta vanemate laste tegevusest. Sellega soodustame aktiivsust ja algatusvõimet.

Asendamatu õpetajaabi

Pererühmas on õpetajaabil väga suur roll. Tema abi on eriti vaja noorematel lastel. Kui käeline tegevus toimub kõigile ühel ajal, juhendab ja abistab õpetajaabi vajadusel nooremaid. Kooliks valmistatakse (lugemine-kirjutamine) kaks korda nädalas. 5–7-aastased on õpetajaga rühmaruumis, samal ajal tegeleb õpetajaabi teises toas (üks on vahelt kinni) nooremate lastega. Näiteks mängitakse vaikselt nukunurgas või loeb õpetajaabi lastele jutukesi ette, näitab pildiraamatust pilte või riietab neid õueminekuks.

Rühma päevakavas vahelduvad laste east tulenevad igapäevatoimingud vabategevuse ja õpetaja kavandatud õppegevustega. Noorematel lastel kuulub rohkem aega söömisele, riietumisele, pesemisele, ruumi korrastamisele ja muudele igapäevatoimingutele. Lastevanused arenedes suureneb mängu- ja õppegevuste osakaal. Lõunalauda istuvad noored lapsed varem, lõpetavad söömise vanemate lastega enam-vähem ühel ajal ja lähevad koos

magama. Vanemad lapsed abistavad vajadusel nooremaid.

Lapse arengus on mängul suur tähtsus, seepärast jätame sellele päevakavas kõige enam aega. Mängides omandavad lapsed sotsiaalseid kogemusi, kujunevad nende eneseteenindusoskus ja tööharjumused ning kinnistuvad teadmised.

Elu pererühmas nõuab igalt lapselt tunduvalt rohkem iseseisvust kui ühevanuste laste rühmas. Suhtlemine endast noorematega mõjub soodsalt ka vanemate laste vaimsele arengule. Asub ju vanem laps nooremaga vanemlikku kontakti – õpetab, selgitab, kiidab, laidab, kasutades varem saadud teadmisi ja kogemusi, tunnetades enda kui vanema lapse rolli. See arendab vastutustunnet.

Pererühmas on avaramad võimalused ka tundeasvatuseks. Sageli näeme, et suurem laps lohutab väiksemat, silitab pead, kallistab.

On loomulik, et õde-venn üksteist eriti hoiavad. Nende eeskujul toimivad ka ülejäänud lapsed. Suuremal lapsel tekib harjumus rutata väiksemat lohutama, seda tehakse hiljem ka eakaaslaste suhtes.

Lastevanuse arengul on suur tähtsust tähelepanu alustatu lõpu-leviimise nõudele, samuti pöörake tähelepanu tegevuse lõpptulemusele. Püüame kasvatada

tähelepanelikku suhtumist oma kaaslastesse ja õpetada hindama sõprussuhteid.

Pererühma plussid ja miinused

Pererühma plussid kaaluvad miinused kuhjaga üles. Et rühmas on koos õed ja vennad, lähendab rühma elu kodule, tagades noorematele turvalisustunde, vanematele võimaluse väiksemate eest hoolt kanda. Positiivsed elamused on kaaslastega suhtlemisel ülekaalus.

Uustulnukad kohanevad pererühmas tunduvalt kiiremini kui tavarühmas, suuremad aitavad väiksematel rühma elurütmi kohanedes. Noored lapsed arenevad märksa kiiremini kui nende eakaaslased omavannuste rühmas, vanemad lapsed muutuvad osavõtlikumaks, heatahtlikumaks ja hoolitsevamaks.

Kui vanemad lapsed õpivad aitama nooremaid, siis noored omakorda õpivad teiselt lapselt abi vastu võtma. Noorem laps saab huvi korral vanemate laste kõrval harjutada lugemist, kirjutamist, arvutamist.

Pererühmas ei teki laste vahel teravat konkurentsi, mis on samaealiste puhul tavaline.

Peamise miinuseks võib esile tõsta seda, et kui ühe pere lapsel kodus omavahel hästi läbi ei saa, on see ka lasteaia nii.

ÕPPMATERJALE NING VALIK LASTERAAMATUID

INFO JA TELLIMINE

www.avita.ee, info@avita.ee,
tel 6 275 401, 6 275 405



Lasteaia-
lõpukingiks!

SUUREFORMAADILISTE PILTIDE KOMPLEKTID

AEDVILJAD

Tekst: Mare Toom

2003, 20 A3 värvilist fotot + tekstibrošüür, kiletatud



Taimepiltide komplekt koosneb tähtsamate aedviljade fotodest ja kommenteerivate tekstidest. Pildidel on kartul, tomat, paprika, aedporgand, aedpetersell, aedtill, peakapsas, lillkapsas, spargelkapsas, kaalikas, punapeet, aedhernes, pölduba, aeduba, kurk, harilik kõrvits, suvikõrvits, harilik sibul, porrulauk, aedsalat.

KEVADLILLED

Tekst: Liia Varend

2003, 20 A3 värvilist fotot + tekstibrošüür, kiletatud



Taimepiltide komplekt koos kommenteerivate tekstidega. Fotodel on kujutatud meie enamtuntud kevadlilli: võsaülane, metsülane, kollane ülane, aas-karukell, palu-karukell, harilik käopäkk, harilik katkujuur, lõokannus, pääsusilm, mitmeõieline kuutõverohi, nurmenukk, varsakabi, maikelluke, sinilill, paiseleht, kollane kuldäht, leplikill, kanakoole, harilik kopsurohi, kullerkupp.

NIIDUTAIMED

Tekst: Älar Läänelaid

2003, 20 A3 värvilist fotot + tekstibrošüür, kiletatud

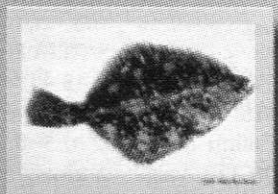


Komplekt koosneb tähtsamate niidutaimede (põldtimut, aas-rebasesaba, harilik kerahein, harilik aruhein, keskmine värihein, aasristik, valge ristik, aas-seahernes, harilik hiirehernes, harilik härjasilm, suureõiene kellukas, harilik kellukas, kibe tulikas, harilik raudrohi, harilik kortsleht, värvimad, harilik angervaks, ojamõõl, kahelehine käokeel, harilik härghhein, aas-kurereha) värvifotodest ja brošüürist kommenteerivate tekstidega nii eesti kui ka vene keeles. Igal üldfotol on välja toodud suurendatud foto taime õiest. Taimede nimetused pildi all on eesti ja ladina keeles.

KALAD

Fotod ja tekst: Tiit Hunt

2003, 20 A3 värvilist fotot + tekstibrošüür, kiletatud



Komplekt koosneb tähtsamate magevee- ja merekalade (ahven, angerjas, emakala, haug, jõesilm, kilu, räim, koger e kuldkoger, koha, latikas, lepamaim, lest, linask, lõhi, meriforell, merisiig, ogalik, räabis, särg, tursk) värvifotodest ja brošüürist kommenteerivate tekstidega nii eesti kui ka vene keeles. Kalade nimetused pildi all on eesti ja ladina keeles.



Muusika on üks võimalus



MERIKE TORO,
G. Otsa nim
Tallinna Muusikakooli
vanemkutsõpetaja

Et muusikuna tippu jõuda, peab õppimist alustama varases lapsepõlves. Teismelisena esmakordselt klaveri taha istudes enam kontsertpianistik ei saa, erandlikke andeid tuleb ette üliharva. Kuid endas eeldused ja huvi avastanud noor inimene saab oma tuleviku muusikaga siduda ka siis, kui pole viieselt pillimänguga algust teinud. Tippinterpreti staatus ei pea sugugi olema ülim siht või ainus valik, muusikaharidus pakub rohkesti muidki võimalusi.

Kõrgkoolides õpitavate erialade enamik eeldab tavalist üldharidusbaasi. Kui koolis õpetatakse õppekava kõiki aineid korralikul tasemel, võib tubli õppija pärast lõputunnistuse saamist jätkata kõrgkoolis, ilma et ta selleks mingit lisaettevalmistust vajaks. Muusika on erand – tavakooli tundidest akadeemiasse astumiseks ei piisa.

Kes kindlalt muusikale orienteerub, sellele on piisavate eelduste juures parim ja suhteliselt garanteeritud variant Tallinna Muusikakeskkool (TMKK). Paraku ei sobi see igatühele ega ole ka kõigile kättesaadav. Eriti kui laps pole muusikute perest, peab tema anne olema lausa harukordne, et TMKK üldse kaalumisele tuleks. Isegi kümne-kahe-teistkümnendaastane, rääkimata seitsmest, ei ole veel küps ise oma tuleviku valima. Vanemad võtavad suure riski, kui otsustavad, et nende lapsest saab muusik, saavad ta selle nimel kodust ära muusikakeskkooli ning sunnivad pühendumatult pilliharjutamisele.

Enamasti pannakse muusikaalsust ja pillihuvitust ilmutanud laps kas lähemas muusikakooli või tavalise kooli juures töötavasse muusikaklassi, mõnikord ka eraõpetaja juurde tundi. Need valikud ei koorma õppijat rohkem kui mis tahes muu harrastus, kuid annavad seetõttu ka harva nii hea muusika baashariduse, et sellega otse EMA-sse astuda ja seal TMKK-st tulnutele võrdset edasi jõuda.

Vene ajal toimis noorte muusikahariduse süsteem väga hästi: lastemuusikakool andis alushariduse, järgnes muusikaline keskkool (G. Otsa nim

muusikakoolis Tallinnas või H. Elleri nim muusikakoolis Tartus) ning siis kõrgharidus (konservatoorium, nüüd muusikaakadeemia). Õnneks pole seda süsteemi lõplikult lammutatud, ehkki ideid korraldada kõik ümber muu maailma mallide järgi on pakutud küll. Küsigem siiski enne, kas seal, kust me eeskujusid otsime, ollakse oma muusikaharidusega rahul. Eestis käinud teiste riikide muusikapedagoogid on meie süsteemile üksnes kiitust jaganud ning tunnistanud, et see teeb neid kadedaks.

Nõukogude aja ideoloogilised piirangud on jäänud minevikku ning maailma paljutahulist muusikakultuuri avatult hõlmavad uued õppekavad on Eesti muusikaharidusse lisanud palju positiivset. Tehtud organisatsioonilised muudatused on aga olnud suures osas lõpuni läbi mõtlemata ning mõned neist vägagi küsitava väärtusega.

Keskastme muusikaharidus

Keskastme muusikakoolid annavad ka praegu piisavalt tuumaka hariduse, kooli lõpetanud võivad selle ettevalmistusega minna edasi õppima akadeemiasse. Varasematel aastatel sai keskastme muusikakooli lõpetanu ühtlasi algataseme muusikaõpetaja kutse. Miks kutse andmisest loobuti – peaaegu päevapealt ning asjaosalistega midagi arutamata-selgitamata, nii et mitme aastakäigu õpilased said kutsesest ilmajäämisest teada ootamatult oma õpingute keskel –, on jäänud senini arusaamatuks.

Kui 2003. aastal võeti vastu seadus, et muusikaõpetajal peab olema pedagoogiline kõrgharidus, olnuks loomulik kujundada keskastme muusikakoolidest rakendusõppikoolid, selle asemel, et lõpetada neis koolides kutse andmine. Otsa- ja Elleri-kooli haridusega õpetajaid töötas üle Eesti, eriti palju just muusikakoolides. Uue seaduse tõttu pidid nad kõik, kui ei tahtnud tööst loobuda, omandama kiiresti pedagoogilise kõrghariduse. Korraga tekkis nii palju õppida soovijaid, et nende hulk “ummistas” akadeemia kaugõppe. Kogenud muusikapedagoogidele kiirkorras “kõrghariduse” andmine tuli ilmselt kõige rohkem kasuks koolitajatele – õpe oli ja on tasuline ning see tasu pole sugugi väike.

Samal ajal vähenes näiteks keskastme muusikakoolide õppekavades pedagoogiliste ainetes osatähtsus, pedagoogilisest praktikast on päriselt loobutud. Kui lõpetajad peavad kutse saamiseks igal juhul EMA-s kõrgharidust taotlema, pole praktilistel ainetel keskastmel enam tähtsust, rõhuasetus

nihkub paratamatult sellele, et anda lõpetajatele võimalikult parem ettevalmistus akadeemiasse astumiseks. Ühelt poolt on see hea: nõuded haridustasemele kasvavad ning senine keskastme muusikaharidus ei ole pedagoogitööks enam küllaldane. Teiselt poolt on reaalsus seegi, et klassikaline akadeemiline kõrgharidus ei ole kaugeltki igale keskastme muusikakooli lõpetanule võimetekohane. Küll aga oleks seda enamikul juhtudel rakeduskõrgharidus, mille omandanutele pakusid tööd nii muusika- kui ka huvikoolid ja -klassid, lasteaiad ja lasteringid. Taotlus täita isegi mudilaste muusikakasvatajate töökohad EMA lõpetanutele pole reaalse lähiaastatel ega kaugemas tulevikus, kui me ei taha hakata jagama formaalseid diplomeid ega devalveerida akadeemilist muusikakõrgharidust.

Omaajaga segadust on tekitanud lastemuusikakoolide ümbernimetamine muusikakoolideks. Nimede muutmise põhjust tuleb ilmselt otsida lastekoolide püüdes avardada oma tegevusvälja ning pakkuda mõnesugust õpet ka täiskasvanutele. Sellegi soovi taga on suuresti koolitusraha: Eesti 70–80 nn lastemuusikakooli, mille tööd varem finantseeris riik, on nüüd jäetud puhtalt omavalitsuste toetada ning nendele koolidele lisaraha leidmine, et nad üldse jätkata saaksid, on tihti osutunud võimatuks. Sellegipoolest tulnuks pealtnäha formaalset nimemuudatust põhjalikumalt kaaluda ning leida mingi parem lahendus. Praegu töötavad näiteks Tallinnas ära vahetamiseni sarnaste nimedega, kuid sisuliselt erinevad Tallinna Muusikakool ja G. Otsa nim Tallinna Muusikakool.

Uued õppekavad ja muutunud nimed on tekitanud olukorra, kus tihti peale enam ei teata, mida kujutavad endast praegused muusikaõppeasutused ning kes sinna oodatud on.

Pedagoogiks ja/või koorijuhiks

Omaaegne koorijuhtimise eriala, siis koolimuusika ja koorijuhtimine, mida õppides tuli läbida õpetajakutseks vajalik pedagoogikaainete plokk, kannab meie koolis nüüd nime kooridirigeerimine. Nimi on uus, aga sisu põhiosas ikka seesama. Mõistagi on õppekavad ajaga kaasas käinud, juurde on tulnud uusi aineid ning katsetatud mitmesuguseid võimalusi. Näiteks kui tekkis vajadus koolitada kirikumuusikuid, lülitati seegi lisaeriala koolimuusika ja koorijuhtimise juurde. Uue iseseisvusa alguses oli kirik “moes” ja õppida tahtjaid jätkus. Aastatega jäi neid vä-

hemaks, samal ajal hakati kirikumuusikuid koolitama selleks eraldi loodud keskustes ning ala õpetamine Otsa-koolis muutus tarbetuks. Praegu õpitakse kirikumuusikat Viljandi Kultuurikadeemias ja kaugõppevormis ka EELK Usuteaduse Instituudis.

Et lühiajaliselt tekkinud nõudlus just koolimuusika ja koorijuhtimise eriala baasil rahuldati, pole sugugi juhus. Tegemist on n-ö komplekserialaga, mis nõuab õppijalt avatust ja mitmekülgset muusikalises eeldustes kui ka isikuumadustes. Tahtmatu kedagi halvustada, ütleksin, et nohikutele see ala ei sobi. Ujedad ja tagasihoidliku loomuga omaette nokitsejad, kui tahavad muusikat õppida, peaksid kindlasti orienteeruma pigem instrumendile. Koolimuusika ja koorijuhtimine on sotsiaalne eriala, kus toimetulek eeldab avatud suhtlemist, aktiivset hoiakut, pealehakkamist ja julgust. Sellele alale peaksid tulema elurõõmsad ja organiseerimisvõimelised lapsed, kellele meeldib laulda, kes tahavad ennast hääleliselt harida ning on valmis õpetama muusikat teistele. Loomulikult peab neil ka muusikas olema (laste)muusikakooli tasemele vastav hea ettevalmistus, kaasa arvatud mõne instrumendi korralik valdamine. Dirigeerimine kui oskus on selles mõttes esialgu tagaplaanil, et seda alles hakatakse meie koolis õppima. Sisseastumiskatsetel püüavad kogenud pedagoogid üksnes tuvastada, kas õppima tulijal üldse minceid koorijuhikalduvusi on, päriselt selguvad eeldused aga alles õpingute käigus.

Kui peakski juhtuma, et dirigeerimisannet jääb mõnevõrra vajaka, ei pruugi see veel tähendada halvasti tehtud valikut. Kooridirigeerimise erialal saadav haridus lubab muusikaakadeemias kandideerida kahte lektoraati: kooridirigeerimisse või koolimuusika instituuti, kust saab pedagoogikutse.

Otsa-kooli võetakse õppima nii põhikooli kui ka gümnaasiumi lõpetanud. Põhikoolist tulijad peavad koos muusikaainetega õppima ka üldaineid ning omandama keskkariduse.

Muidugi ei tohi põhikoolist tulija oma jõudu üle hinnata. Arvestama peab üsna suure koormusega, mis nõuab enesetunde ja tahtejõudu. Tihti juhtub, et antakse endale mõnes asjas kergel käel järele: jäetakse mõni kontrolltöö vahele, lükatakse arvestus või eksam edasi, magatakse mõni hommikune loeng sisse – ja juba õige pea ongi kogunenud nii palju tegemata töid, et akadeemiline puhkus tundub ainsa väljapääsuna. Kuid see on salakaval kari. Näiliselt vaba semester ei

On ainult üks hüve, haridus, üks pahe, harimatus.
Socrates

mõju enamasti jõudu taastavalt, vaid demoraliseerivalt ning hiljem on veel raskem ennast suure töökoormuse ja distsipliiniga harjutada.

Sellegipoolest soovitan Otsa-kooli soojalt ka nendele muusikaalsetele noortele, kes üldainetes väga tugevad ei ole. Hea tahtmine on kõige tähtsam ning püüdliku lapsega on meie õpetajad alati valmis töötama – isegi siis, kui tal kõik asjad ei lähe kiirelt ja kergelt. Me ei koolita sugugi ainult tipp-andekaid, vaid ka tagasihoidlikumate võimetega muusikahuvilisi õpilasi. Kui püramiidi alus on lai, kerkivad esile ka tipud, igaüks omal ajal.

Kaotada pole midagi

Et dirigeerimise erialal näitab alles aeg, kellest saab asja ja kellest mitte, võtame sageli vastu ka neid, kes pillierialalt suure konkursi tõttu välja jäävad, aga solfedžos tublid on. Mitte et me oleksime mingi teiste erialade “prügikast”, aga vahel juhtub, et kõige tublim ja innukam koorijuht saab just seltest noorest, kes pianistide seast välja jäänuna pooljuhusekult meile sattus.

Meie lennud on olnud aastate lõikes erinevad. Tänavune esimene kursus on lausa üllatavalt tubli. Võib-olla aitas siin kaasa ka laulupeo-aasta, mis tõi tõsised huvilised koorijuhtimist õppima. Mõni laps on õelnudki, et tema tahab saada laulupeodirigendiks...

Mida aasta edasi, seda rohkem tuleb meie õppima ka vene rahvusest õpilasi. Ega neil ole kerge leida ennast kahe kultuuri vahel sellisel tundlikul alal nagu muusika. Kuid võtame nad heal meelel vastu ja püüame igati aidata. Slaavi temperamendiga noored on enamasti musikaalsed ja asjast huvitatud ning nendest saavad edaspidi siinsete vene koolide õpetajad. Päris paljud ongi juba EMA-sse edasi õppima läinud. Meie tööst sõltub, missugused õpetajad neist saavad, kui hästi nad tunnevad oma tööd ning kuidas mõistavad eesti muusikat ja kultuuri.

Küllap peaksime keskastme muusikaõppeasutustest ise rohkem rääkima ja neid koole laiemalt tutvustama, et muusikahuvilised teaksid ja julgeksid seda õppimisvõimalust kasutada ning õpetajad neile Otsa- ja Elleri-kooli soovitada. Soovitage julgelt, kaotada pole selle valiku puhul suurt midagi. Kui õppimise ajal saab selgeks, et muusika polnud siiski see päris õige ala, võib kooli lõpetamise järel valida mis tahes tee. Teistest omaelistest eristab meie kooli lõpetanud vaid see, et lisaks muudele teadmistele on ta saanud endale ellu kaasa ka keskmiselt korraliku muusikahariduse.

Laps loeb raamatut ja arutleb

MARE MÜRSEPP,
TPÜ algõpetuse lektor

Reet Made “Veli Oliver” võitis kirjastuse Tänapäev ja Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse lastejutuvõistlusel kolmanda koha. Jutustus kujutab heal järjel pere tütre Anna-Maria tutvumist ja sõbrunemist tänaval elava poisikese Oliveriga. Autor muretses nii peresuhete, tänavalaste elu kui hoolekande pärast.

Arutleme selle raamatu üle 11-aastase Agneseaga. Mida sa sellest raamatust kõige rohkem mäletad? – “Ma mäletan seda, kuidas veli Oliver saadeti hooldekodusse ja kuidas ta seal elama hakkas. Ja et seal oli veel kaheksa last. Ja kuidas tema ema, tegelikult hooldekodu kasvataja, keda ta nimetas emaks, ära läks ja kuidas ta jättis kõik lapsed teise kasvataja hooleks.”

Kui kaua sa tavaliselt mõtled raamatust, mida oled just lugenud? – “Ma mõtlen nii kaua, kuni ma saan aru, mis sündmus oli.”

Tähendab, rohkem jäävad meelde raamatud, mille sündmustest ei saa kohe aru? – “Vist jah.”

Kas see raamat jutustab sinu meelest tegelikusest meie ümber või on see lihtsalt üks väljamõeldud jutt, et lastel põnev oleks? – “Ma arvan, et see raamat jutustab tegelikusest, sest ka meie ümber liigub lapsi, kellel ei ole ema ja isa, ja kes hulguvad tänaval, kellel ei ole õsiti kuskil magada ja kes ei saa süüa ja kes võivad olla ka haiged.”

Kas sa tead oma tuttavate hulgas peresid, kus on võõras laps (lapsed) võetud hoole alla? – “Ma tean ühte sellist peret.”

Mida sa arvad Anna-Maria emast ja isast? Kuidas nad sinu arust Oliverisse

suhtusid? – “Anna-Maria ema ja isa olid väga sõbralikud vanemad. Nad suhtusid Oliverisse nii, nagu oleks ta olnud nende endi poeg.”

Ei tea, miks kõik need inimesed, kes elavad linna servas uutes ilusates majades, ei võta endale peresse tänavalapsi? – “Sellepärast, et nad ei taha oma kodusse rämpseid olendeid ja nad on liiga uhked.”

Sa pead silmas, et sellise lapse võtmine nagu alandaks neid? – “Jah.”

Kui tõenäosaks sa pead seda, et nii väike tüdruk nagu Anna-Maria, 8-aastane, hakkab tänaval võõra rämpse poisiga rääkima ja saab temaga sõbraks? Kui paljud sinu tuttavatest tüdrukutest võiksid nii käituda? – “Minu jaoks on see normaalne käitumine. Kuna poiss varastas Anna-Maria rahakoti, siis hakkas tüdruk rahakotti tagasi tahtma, ja Oliver andis tagasi nii rahakoti kui ka natuke raha, mis seal rahakotis oli.

Ta andis tagasi isegi tüdruku õpilaspileti ja seejuures ilma mingi kortsuta. Ma arvan, et seda, et võõra tänavapoisiga rääkima minna, ei teeks kuigi paljud tüdrukud, keda ma tunnen. Nende arust oleks see lihtsalt rõve, ja kui keegi teine plika seda teeks, siis ma arvan, et nad jätaksid selle tüdruku sinnapaika ega teeks enam selle tüdruku tegemist, kuna ta abistas rämpst tänavapoisist.”

See tähendab, et kui Anna-Maria sõbratarid saavad Oliverist teada, siis jätaavad nad ta maha? – “Jah. Ega neid pole raamatus ka kujutatud.”

Kellele sellist raamatut rohkem on vaja, kas lastele või täiskasvanutele? – “Lastele, sest siis nad saavad vältida selliseid olukordi, kus nad on tänaval.”

Et nad ei jääks tänavale elama nagu Oliver? – “Jah.”

Kas sulle jäi midagi ka segaseks selles raamatus? – “Jah. Miks see kas-

vatajatädi, keda Oliver oma emaks nimetas, ära läks.”

Kas sa said aru, miks Oliver tänaval elas? – “Jah, ta elas seal sellepärast, et ta isa oli ära surnud ja ema oli järsku ära kadunud ja tädi oli tema jaoks liiga kuri.”

Mis sul tema elust meelde jäi? – “Ta sai Anna-Marialt jope ja plastiliini, mille pärast tema kambajõmmid temaga õiendama hakkasid, kuid Oliver kannatas selle välja.”

Kas sa oleksid tahtnud raamatust veel tema elu kohta lugeda? – “Jah, ma oleksin tahtnud, sest raamatu lõpus lõpeb kõik nii järsku ära ja sa ei tea, kas tal oli seal hea või läks ta jälle tänavale.”

Kahekõne tõin ära lootuses, et see ärgitab ka õpetajaid-kasvatajaid, teisi inimesi lastega koos lugema ja loetu üle arutlema. Et edasi mõelda ja ümbritsevast paremini aru saada.

Uued õpikud tulekul

Euroopa Liidu PHARE programmi raames ja Ameerika Suursaatkonna toetusel on antud välja uued nüüdisaegsed eesti keele õpikud vene koolide 4.–9. klassile. Ühtse metoodika järgi koostatud õppekomplektide sarja kuuluvad iga klassi jaoks õpik, töövihik, kaks heliplaati kuulamistestidega ja õpetajaraamat CD-l. Märtsis toimuvad eelnimetatud õppekomplektide tutvustused koostöös Integratsiooni Sihtasutuse Haridusprogrammide Keskusega Tallinnas, Kohtla-Järvel ja Narvas.

Eesti Keele kui Teise Keele Õpetajate Liit (EKTÖL) sündis detsembris 2001, kui Tartusse Treffneri gümnaasiumi kogunes mõnikümmeend hakkajat vene koolide eesti keele õpetajat kogu riigist, sekka õpetajate TÜ eesti keele (võõrkeelena) ja TPÜ eesti keele kui teise keele õppetoolist. Asutajaliikmeid oli 39.

Aasta varem loodud kolm eesti keele kui teise keele õpetajate täienduskoolituse võrgustiku tugikeskust Tallinnas, Tartus ja Kohtla-Järvel muutusid nüüd liidu keskusteks kohapeal.

EKTÖL-i ja keskuste ühistegevõtmisena pakume nüüd eesti keele kui teise

keele õpetajatele koolitusi, organiseerime infopäevi, kohtumisi õpikuautoritega. Eesti muukeelne elanikkond saab Eesti ühiskonda integreeruda heal tasemel keeleõpetuse kaudu. Liidu liikmete arv on kasvanud 114-ni.

Meie Virumaa keskus tegutseb Kohtla-Järvel TTÜ Virumaa kolledži juures Ene Petersoni juhatusel. Ene Peterson on 2004. aastast ka EKTÖL esimees. Tallinna ja Harjumaa keskuse tegevus on sel õppeaastal Pae gümnaasiumi remondi tõttu küll häiritud, ent peatselt jätkatakse vastkorrastatud ruumides ning uue juhatajaga, kuna koolidirektori suur töökoormus ei luba senisel eestvedajal Izabella Riitsaarel jätkata. Tartu Annelinna Gümnaasiumis asub Lõuna-Eesti keskus ja seda juhatab Diana Joassoone. Kõigi keskuste juures on raamatukogud uudis- ja õppekirjanduse, meetodiliste materjalide, audio- ja videokassetide ning CD-dega, mida on õpetajatel võimalik ka laenutada. Vajadusel nõustavad keskuste juhatajad õpetajaid ja üliõpilasi. Oleme kaasanud oma tegevustesse ka liitu mittekuuluvaid kolleege, kes sageli on hiljem liikmeks astumise avalduse täitnud.

EKTÖL-i toetab Mitte-Eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse Haridusprogrammide Keskuse projekt "Eesti keele kui teise keele õpetajate regionaalne täienduskoolitussvõrgustik".

Koolivaheaegadel toimuvad õpetajatele meie suve- ja talvekoolid. Oleme käsitlenud keeleõpetajale nii vajalikke teemasid, nagu osaokuste tasakaalukas arendamine tunnis, testi- ja lugemisõpetuse põhimõtted, õppematerjalide koostamine, videomaterjal keeletunnis, töö arvutiklassis. Loengud pedagoogika ja psühholoogia vallast on andnud teadmisi eetikast, koostöökultuurist koolis, erivajadustega laste koolitööst, individuaalse õppekava koostamisest ning rakendamisest.

Pakume õpetajale nii praktilisi nõuandeid kui ka mõtlemisainet ning jagame kogemusi. Heal tasemel koolitust ja julgustust saanud õpetaja jõuab kergemini veendumusele, et tunnis on vaheldust ning paremaid tulemusi võimalik saavutada suhteliselt lihtsate vahenditega.

LEILI SÄGI,
EKTÖL-i eestseisuse liige,
Pärnu Vene Gümnaasiumi vanemõpetaja

Lingvistikaolümpiaad

Eesti mitmekesisesse olümpiaadiliikumisse on lisandunud uus liige – lingvistikaolümpiaad. Erinevalt emakeeleolümpiaadidest keskendutakse sellel erinevate (tüüpiliselt tundmatute) keelte seaduspärastuste põhjal loodud ülesannetele, mis nõuavad eelkõige loogilist mõtlemist. Loomulikult ei tule teadmised keeleteaduse alal kahjuks, kuid ülesanded koostatakse nii, et need on lahendatavad ka põhikoolis õpitu põhjal. Ülesannete kaudu tutvutakse maailma keelelise rikkusega, nii peaks arenema ka oskus väärtustada keelelist mitmekesisust. Korraldajad loodavad ka, et selline olümpiaad aitab populariseerida keeleteadust, mis tänapäeva koolis eraldi õppeainena puudub.

2005. aastal toimuvad lahtised piirkondlikud lingvistikavõistlused 2. aprillil algusega kell 11 Tartu Ülikoolis (Lossi 3–327), Tartu Ülikooli Narva kolledžis, Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumis, Tallinna Pedagoogikaülikoolis (Narva mnt

29, K-311) ning algusega kell 10 Kuresaare Saaremaa Ühisgümnaasiumis.

Võistlustele oodatakse eelkõige keskkooliõpilasi, kuid osa võtta võivad ka põhikooli lõpuklassi õpilased. Võistlus toimub ühes vanuserühmas. Õpilastele antakse vastavalt soovile kas vene- või eesti-keelsed sama sisuga ülesanded. Lahtiste võistluste 35 paremat kutsutakse lingvistikaolümpiaadi lõppvooru 14. ja 15. mail Tartus. Lõppvooru kutsutakse ka vene keele (emakeelena) olümpiaadi viis paremat (eelmisel aastal kutsuti eesti keele (emakeelena) olümpiaadi parimad), printsiibi on seega anda emakeeleolümpiaadide parimatele võimalus pääseda rahvusvahelisele olümpiaadile. Lõppvooru võitjate hulgas valitakse neli õpilast, kes esindavad Eestit suvel Hollandis Leidenis toimival III rahvusvahelisel teoreetilise, matemaatilise ja rakenduslingvistika olümpiaadil.

2. aprillil lahtistele võistlustele palume registreerida end kuni 24. märtsini vasta-

valt osavõtukohale järgmistel e-aadressidel: Tartus Renate Pajusalu, renpaju@ut.ee; Tallinnas Heidi Meier, meier@tpu.ee; Pärnus Virve Laube, virve@lv.parnu.ee; Narvas Larissa Degel, larissa@narva.ut.ee; Kuressaare Riia Nelis, ut@tt.ee.

Registreerimisel palume koos nime, kooli ja klassiga teatada, kas õpilane soovib ülesandeid eesti või vene keeles.

Kõiki võistlustöid hinnatakse Tartu Ülikoolis, tulemused selguvad hiljemalt 20. aprilliks ja pannakse välja teaduskooli kodulehele www.ttkool.ut.ee.

Infot ja näidisülesandeid leiab TÜ teaduskooli kodulehelt.

Informatsiooni rahvusvahelise olümpiaadi kohta saab olümpiaadi koduleheküljelt www.philol.msu.ru/~otip/new/main/mol/index.php. Muuhulgas on kodulehel 2003. a rahvusvahelise olümpiaadi ülesanded ja lahendused.

RENATE PAJUSALU,
Tartu Ülikooli üldkeeleteaduse dotsent

EUSTORY ja Eesti

Alates 1999. a korraldab Eesti Ajalooõpetajate Selts õpilastele ajaloo uurimistööde võistlust. Võistluse idee ja mõte on Kõrberi Sihtasutusest Hamburgist, kes toetab võistlust rahaga. Võistluse patroon on vabariigi president. Sellised võistlused toimuvad praegu Euroopa 17 riigis ja on alates maist 2001 koondatud EUSTORY nime alla, mis tähendab ajaloolase koostöö võrku noorte eurooplaste jaoks (*History Network for Young Europeans*).

Praegu käib Eestis 6. võistlus, mis kuulutati välja 1. septembril 2004. Teema on "Igapäevaelu Eestis 20. sajandil". Võistlustööde esitamise tähtaeg on 1. aprill, lõppkonverents toimub 15. mail.

EUSTORY eesmärgid on aidata võimalikult paljusid Euroopa riike ajaloo uurimistööde konkursside korraldamisel ja läbiviimisel nooretele; viia läbi konkursside võitjate rahvusvahelisi kohtumisi; teha riikidevahelist koostööd ja vahetada kogemusi, arendada Euroopas ühist ajalooalase teaduse arendamist. Eestis on võistluse eesmärgid rahvuslike väärtuste mõtestamine, põlvkondade sideme ja järjepidevuse hoidmine, õpilaste ajaloohuvi süvendamine ja nende silmaringi avardamine ning iseseisva uurimistöö oskuste arendamine.

1999/2000. õa oli võistluse teema "Eesti kodu ja pere 20. sajandil". Osales 108 õpilast 89 uurimistööga. Töid juhendas 68 õpetajat. 2000/01. õa teema oli "Eesti kool". Osales 142 õpilast 76 tööga. Uurimistöid juhendas 47 õpetajat. Esindatud oli 42 kooli. 2001/02. õa teema oli "Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik". Kokku 107 tööd 139 õpilaselt. Töid juhendas 64 õpetajat ja töid laekus 53 koolist. 2002/03. õa teema oli "Laps". Laekus 102 tööd 134 õpilaselt. Esindatud oli 42 kooli.

2003/04. õa teema oli "Muutuv Eesti 20. sajandil". Laekus 97 tööd 125 õpilaselt. Tööde juhendajaid oli 52 ja töid laekus 37 koolist. Osa uurimistöid tehakse grupi- või paaristööna. Viiel võistlusel on osalenud 648 õpilast ja valminud 471 uurimistööd.

Kõigil viiel võistlusel on osalenud Parksepa Keskkooli, H. Treffneri Gümnaasiumi, Ülenurme Gümnaasiumi, Vastseliina Gümnaasiumi ja Are Põhikooli õpilased. Tulemusliku koostöö eest anti nendele koolidele 2004. a mais toimunud võistluse lõppkonverentsil Kõrberi Sihtasutuse tunnustused. 17. juunil 2004 võtsid president Arnold Rüütel ja Ingrid Rüütel Kadriorus vastu võistluse võitjaid, nende juhendajaid ja korraldustoimkonna.

Parimate tööde autorid ja juhendajad saavad raha- või raamatupreemiad. Raha- ja raamatupreemiad annab Eesti Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu, raamatupreemiad HTM. Kõik võistluste osavõtjad ja juhendajad saavad presidendi tänukirja. Laekunud tööd säilitatakse EAS-i ruumis Tallinnas Karu t 17, kus huvilistel on nendega võimalik kohapeal tutvuda.

Info võistluse kohta on internetis EAS-i koduleheküljel. Sealt leiab abistavat materjali, kuidas uurimistööd kirjutada. Need nõuded on aluseks ka võistlustööde hindamisel. Žürii koosseisu kuuluvad TÜ lähialaloo dotsent Eero Medijainen, TÜ ajaloo didaktika lektor Anu Raudsepp, Tartu Kunstimuseumi direktor Heiki Pärdis, Eesti Kirjandusmuuseumi Kultuuriloolise Arhiivi juhataja Piret Noorhani, Eesti Rahva Muuseumi teadur-kuraator Anu Järs.

Võistluse kolm võitjat ja üks juhendajat (kes valdavad hästi võõrkeelt), kutsutakse augustis Saksamaale nädalasele suveseminarile, kus osalevad kõigi EUSTORY-ga

ühinenud riikide võistluste võitjad. 2001. a lisandus suveseminarile nädalane noortelaager EUSTORY-ga ühinenud riikides. Laagrid on toimunud Poolas, Eestis, Lätis ja Bulgaarias. Osalevad võistluse üle 18-aastased võitjad. Eestist on laagrites osalenud igal aastal kaks noort. Kõik suveseminaridest ja laagritest osavõtuga seotud kulud kannab Kõrberi Sihtasutus.

Kuna uurimistööd kirjutades kasutavad õpilased hulgaliselt eri ajalooallikaid, on tööd hindamatu allikas ka teistele uurijatele. Parimatest töödest on ilmunud kogumikud.

Lisaks uurimistööde võistlusele on saanud alguse teinigi projekt: "60 aastat Teise maailmasõja lõpust", mida korraldatakse EUSTORY raames ja Kõrberi Sihtasutuse finantseerimisel. Projekt algas 1. juunil 2004 ja lõpeb selle aasta aprillil rahvusvahelise seminariga Weimaris. Iga EUSTORY-ga ühinenud riiki esindavad üks neiu ja üks noormees, kes on võitnud ajaloo uurimistööde võistluse oma riigis ja on mais vähemalt 18-aastased. Eestist esindavad kaks noort võistluse võitjate hulgast, kes valdavad väga hästi inglise keelt. Projektitöö toimub 2004. a juunist kuni 2005. a maini interneti vahendusel.

Edaspidi võiks kaaluda võistluse võitmise võrdsustamist ajaloo-olümpiaadi võiduga.

Võistlust korraldava komisjoni nimel tänane president Arnold Rüütel ja proua Ingrid Rüütel, võistluse toetajaid, osavõtjaid ja tööde juhendajaid ning loodame sisukale koostööle ka tulevikus.

VIIVI ROHTLA,
TIIU OJALA,
võistluse koordinaatorid

Eesti Kooriühing koostöös EV Kultuuriministeeriumiga

kuulutab välja konkursi

koori- ja puhkpillimuusika MENTORITE

leidmiseks.

Mentoriks saavad kandideerida kõik väga head koori- ja orkestrijuhid, kes on valmis viima läbi 1–2 koolitust kuus Eesti eri paikades ning tahavad Eesti koori- ja puhkpillimuusika arendamisele kaasa aidata.

ESITATAVAD NÕUDED NING LÄHEM INFO

Eesti Kooriühingu koduleheküljel www.kooriuhing.ee või telefonidel 627 4451, 627 4452.

Kandideerimise tähtaeg on 14. märts.

17.-27. märts 2005

Laste ja noorte muusikafestival



Neljapäev, 17. märts kell 16.00 Pärnu Kontserdimaja **NEED TÄNED JUBA SÄRAVAD**

Pärnu Linnaorkestri külalissolistideks on noored anded: SANDRA LIED HAGA (tsello, Norra), AMELIE LIED HAGA (viul, Norra), KATARZYNA WASIAK (klaver, Poola). Dirigent Jüri Alperen

Laupäev, 19. märts kell 11.00 Pärnu Kontserdimaja kammersaal **KEVADÜMIN**

Pärnu koolinoorte vokaalansambli konkurs

Laupäev, 19. märts kell 19.00 Teater Endla **ILUS ON OLLA**

Pärnu linna ja maakonna abiturientide ball

Pühapäev, 20. märts kell 20.00 Tervise Paradiis **FAFFAD FAGOTID TEEVAD (VEE)TRIKKE**

On kevad ja on mõnus... ikkagi paradiis. Ning kõrvadele teevad muliseva basseini ääres pai neli fagotti

Esmaspäev, 21. märts kell 15.00 Sindi LV Sinine Saal, kell 17.00 Pärnu Raekoda

Teisipäev, 22. märts kell 14.00 Väandra muusikakool, kell 17.00 Pärnu-Jaagupi muusikakool

Klaveriloomad soovivad: **HEA TUU KLAVERILOOD**

Mutitadi Juula, Emand Kaelkirjaku, Kirp Kunnari, Vana Rokirebase ja teiste klaveriloomade lugusid jutustavad lõuendi ja klahvide abil Katri Hallik-Rebane ja Kerstin Hallik

Kolmapäev, 23. märts kell 19.00 Endla **KÜÜN AI, KUI PALAVI! La Tropa (Prantsusmaa)**

See on nüüd küll üks väga noortepärane ja kuum lugu. Kolm tütarlast ja noormees, kolm viiulit ja löökpillid. Ei midagi klassikalist. Hoopis moodne, vaimukas, rütmikas, väikeste prantslaslike kiiksuga olemine.

Pühapäev, 27. märts kell 17.00 Pärnu Kontserdimaja **CHES**

Hullult geniaalse muusikaga Benny Anderssoni ja Björn Ulvaeusi (märksõna ABBA) muusikali kontsertettekannet! Malet mängivad: Annelis Kits, Kerstin Sonts, Anne Uusna, Taavi Holter, Indrek Palu, Rene Soom, Fred Rõigas, Madis Kalmet, Pärnu Kammerkoor, Kunstide Maja poppkoor, Pärnu Linnaorkester Dirigent Risto Joost

16. märts kell 15.00 Pärnu Raekoda **Bellissimo Bellissimo**

Tove Sinding-Larseni (tsello, Norra) meistrikklass muusikakoolide tselloõpilastele ja -õpetajatele

INFO: Pärnu Kontserdibüroo - tel 445 5866, mob 5669 4654, kontsert@lv.parnu.ee, www.parnukontsert.ee. Piletid müügil kontserdipaikades, Pärnu Kontserdimajas 445 5800 ja teater Endlas 442 0666



Narva linnavalitsus, Poola Vabariigi Suursaatkond, Eesti Muusikaagentuur, Pärnu Kalevite Kodu, Jõeäärne Kämping, Tervise Paradiis, Taastusravikeskus Sõprus, teater Endla, Pärnu Kontserdimaja, Pärnu Olu, Aara Pagar, Elleni Pagariäri, Heilar ja Pojad, Erilandla, Drektan, Klassikaraadio

Tallinna Kammerkoor kutsub kontserdile!

Laupäeval,

12. märtsil kell 17

Tallinna Niguliste Kirikus

Dirigendid:

Aivar Leštšinski
Mihhail Gerts

Kavas:

Bruckner
Lassus
Palestrina
Pärt
Rossini
Schumann
Schütz
Swider
Tšaikovski
Tormis

Pilet 30 krooni

Tule ja kuula
head koorimuusikat!

Hooaja toetajad:
Eesti Kultuurkapital, Tallinna Linn, Tallinna Prantsuse Lütseum www.kammerkoor.ee

OÜ VERSION KOOLITUS (koolitusluba 1779 HTM) kursused:

- Edukas juhtimine lasteasutuses** (muudatused tööseadusandluses, kaasaegne asjaajamine organisatsioonis). 16. märtsil kella 10–16. Hind 900 kr.
- Praktiliste oskuste andmine õpetajatele kaotuse ja leina käsitlemiseks koolis ja lasteaias** (vanemate lahtetus, elukohavahetus, õnnetused, haigused, lähedaste surm jt traumaatilised üleelamised). 17. märtsil kella 10–17. Hind 850 kr.
- Eelarveliste asutuste 2004. a majandusaasta aruande koostamine, kinnitamine esitamine. Saldoandmike esitamine vastavuses raamatupidamise üldeeskirjas kehtestatud arvestuspõhimõtetele.** 11. märtsil kella 10–15. Hind 950 kr.
- Raamatupidamise algõpe** (vastab kutsestandardile "Raamatupidaja I"). 11.–21. aprillini kella 9–14. Sobib uue eriala omandamiseks või ümberõppeks. Lõpetajad saavad tunnistuse. Hind 3500 kr.

INFO JA EELREGISTREERIMINE

tel 644 0371, 5560 6076, koolitus@version.ee, www.version.ee.

Kaisma Vallavalitsus kuulutab välja konkursi

KERGU PÕHIKOOLI DIREKTORI

1. augustist vabaneva ametikoha täitmiseks.

KANDIDAATIDELE ESITAME NÕUDED:

- pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt kolmeaastane pedagoogilise töö staaž ning 240-tunnine juhtimiskoolitus või
- muu kõrgharidus ja vähemalt viieaastane pedagoogilise töö staaž ning 240-tunnine juhtimiskoolitus.

KANDIDAATIDEL ESITADA:

- kirjalik avaldus kandideerimiseks,
- CV,
- ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiad,
- konkursil osaleja soovil muud dokumendid.

Dokumendid esitada 4. aprilliks märgusõnaga "Direktor" Kaisma Vallavalitsusele aadressil Kaisma küla, Kaisma vald, 87401 Pärnu mk.

INFO tööpäeviti kella 9–15, tel 449 3449 või www.kaisma.ee.

Kergu Põhikool vajab alates 2005/2006. õppeaastast

INGLISE ja VENE KEELE ÕPETAJAT.

INFO tööpäeviti kella 9–15 tel 449 3423.



Kaitseväge Võru Lahingukool on kaitseministeeriumi valitsemisalas ja kaitseväge juhataja alluvuses sõjaväeliselt korraldatud riigikaitsealine kutseõppeasutus.

Väljaõppe tõhustamiseks võtab

Kaitseväge Võru Lahingukool konkursi korras tööle

INGLISE KEELE ÕPETAJA,

kelle ülesanne on täienduskoolituse läbiviimine asutuse personalile ning õppuritele.

NÕUDED KANDIDAADILE:

- filoloogiline kõrgharidus või selle omandamine,
- oskus inimestega läbi saada ja usalduslikult suhelda,
- empaatiavõime ja emotsionaalne stabiilsus.

OMALT POOLT PAKUME:

- perspektiivikat tööd ning eneseteostusvõimalust arenevas organisatsioonis,
- teadmiste, oskuste ja töötulemustele vastavat palka,
- koolitusvõimalusi,
- sõbralikku ja professionaalset kollektiivi,
- kaasaegset töökeskonda.

Avaldus koos palgasoovi ja elulookirjeldusega palume saata

hiljemalt 31. märtsiks

märgusõnaga "Õpetaja" Kaitseväge Võru Lahingukooli kantselei aadressil Meegomäe, 65604 Võru või e-posti aadressil rein.noukas@mil.ee.

Lisainfo telefonil 786 4507.

Autode joonistamise võistlus poistele "Minu lemmikauto 2005"

Tartu Kivilinna Gümnaasiumis õppis poiss, kes üle kõige armastas joonistada autosid. Tema eri tehnikates tööd olid fantaasiarikkad. Oliver Opmann õppis koolis väga hästi, oli sõbralik ja abivalmis. Ta jätkas õpinguid Tartu Kõrgemas Kunstikoolis, kuid raske haigus ei võimaldanud tal teoks teha oma unistust – saada kunstnikuks. Tänavu 29. aprillil oleks ta saanud 25-aastaseks.

Käesolev joonistusvõistlus on pühendatud Oliveri mälestusele.

Võistlusele oodatakse 1.–4. klassi poiste autoteemalisi joonistusi A3-formaadis vabalt valitud tehnikas. On tore, kui joonistamise käigus mõeldakse loodushoiule ja liiklusohutusele.

Töö tagumisele küljele kirjutada trükitähtedega ees- ja perekonnanimi, kool, klass, juhendaja nimi, kontaktandmed: tel, e-post, kooli aadress. Tööd tuua Hea Alguse Koolituskeskusesse Veski 42, Tartu või saata aadressil pk 542, Postimaja, Vanemuise 7, 50002 Tartu. Märksõna "Minu lemmikauto 2005". Tööde esitamise tähtaeg on 1. aprill.

Väljavalitud töid saab näha näitusel Vanemuise suure maja fuajees 18. aprillist 14. maini.

INFO: Elma Piirimägi, Tartu Kivilinna Gümnaasium, e-post elmapiiirimagi@hotmail.ee, tel 553 3730; Sirje Parol, Tartu Keslinna Kool, e-post sirjeparol@hotmail.ee; Marjeta Venno, Tartu Audentese Erakool, e-post Marjeta.venno@mail.ee.

Eesti Vabaõhumuuseumi KUIE KOOL

alustab kevadhooaega

◆ 14.–18.03. "Lihavõtted"

Kevadpühadest uut- ja vanamoodi, koos munavärvimise ja meisterdamisega. 1 tund, à 30 kr.

◆ Uus programm!

"Käsitöö saja aasta eest".

Millist käsitööd tegid mehed ja naised talvisel ajal? Mida saab villast ja mida saab puust? Kolmapäeviti, à 40 kr.

◆ Uuendatud metoodikaga

programmid: "Taluarhitektuur" ja "Rahvariided".

Tutvustame eestlaste kombeid ja elu-olu, riietumistavasid ja hooneid. Sobivad alates 5. klassist. 1,5 t, à 30 kr.

ETTELOU JA INFO

tel 654 9126 või kuitekool@evm.ee.

TEADAANNE

OÜ REFEROOLI (HTM nr 3464) tarbekirjade (kiri, avaldus, CV, volitus) kursus õigusaktide järgi emakeele ja ühiskonnaõpetuse õpetajatele toimub 21. märtsil. Tel 501 8814, 660 7906 (vastaja).

Täname kõiki, kes meie ühise hea sõbra ja kolleegi

LAIN REINAPI

mälestust austasid ja meile toeks olid.

Tallinna Pedagoogilise Seminari alushariduse ja täiendõppe osakond

LOOVA KIRJUTAMISE KURSUS gümnaasiumiõpilastele

A. H. Tammsaare ja E. Vilde muuseum pakuvad gümnaasiumiõpilastele kevadeks koolivaheajaks loova kirjutamise kursust. Kursus on mõeldud õpilastele, kes tegelevad või tahavad tegelda omaloominguga – kirjutada luuletusi, jutte, kirjanduskriitikat vm ning on kirjandusest sügavamalt huvitatud.

Kursus koosneb kolmest osast: esimesel kohtumisel on juttu inspiratsioonist ja kirjutamise protsessist ning kirjanduse lahtimõtestamisest ja kirjanduskriitikast, teisel kirjutavad osalejad ise, viimasel kohtumisel võetakse looming vaatluse alla. Kursust juhendavad kirjanikud ja kirjanduskriitikud.

Kursustel saab osaleda muuseumipiletiga (5 krooni). Palume eelnevalt registreerida tel 601 3111 ja 5558 3269 või e-aadressil atammsaare@solo.ee.

MAARJA VAINO,

A. H. Tammsaare Muuseumi filiaali juhataja

Kevadkursused klassiõpetajale

◆ Ideekursus: kevadmeisterdamine

21. ja 22.03. Tartus, 23. ja 24.03. Tallinnas.

◆ Aktiivsed meetodid algklassis

21. ja 22.03. Tartus, 23. ja 24.03. Tallinnas.

◆ Meetodid õpiraskustega algklassilaste arengu toetamiseks

23. ja 24.03. Tartus.

◆ Ringmängud ja lihtsad rahvatantsud õpiraskustega laste arengu toetamiseks

21. ja 22.03. Tallinnas.

◆ Korraharjumuste ja tunnidistsipliini kujundamine algklassides

21. ja 22.03. Tallinnas, 23. ja 24.03. Tartus.

◆ Kevadkursus: abiks klassiõpetajale

22.–24.03. Tallinnas.

◆ Lapse käekiri ja selle arendamine

28.–30.04. Peterburis.

◆ Retoorika ja kõneharjutused algklassides

19.–21.05. Peterburis.

Programmi juht Ervin Laanvee.

LÄHEM INFO JA REGISTREERIMINE tel 646 2552 või 523 4546; logoserv@hotmail.ee.



LogoServ OÜ
Täiendusõpe
Reg nr 11041309

Kohtume taas laulumeestega meeskoori juubelil

Eesti Õpetajate Meeskoor (EÕM) tähistab eeloleval laupäeval 35. aastapäeva, kuid peaaegu pooled laulumehed alustasid oma lauljateed 50 aastat tagasi Tallinna Pedagoogilise Instituudi vastloodud meeskooris maestro Harald Uiho juhatusel. Seoses üliõpilastele kehtestatud sundvärbamisega vene sõjaväkke lõpetas TPedI meeskoor 1964. a oma tegevuse. Ühine laulusoov aga säilis ja kuus aastat hiljem õnnestus viia ellu meie lauluisa Gustav Ernesaksa ammune soov ja soovitus – luua Eesti Õpetajate Meeskoor. Dirigendiks meelitati Harald Uiho. Laululustiga on sütitatud kuulajaid üle kogu Eestima, sealhulgas paljudes koolides. Kontsertreise on tehtud endise NSVL-i piirides, Bulgaarias, Soomes, Rootsis, Norras ja Saksamaal. Palju on sõpruskoore. 12. märtsil algusega kell 16 Tallinna Rootsi-Mihkli kirikus toimuv juubelikontserdil esinetakse koos kauaaegse sõbra – Tartu naiskooriga Domina.

EÕM-i tegevuse jätkamine on olnud võimalik tänu headele sõpradele-sponsoritele Eesti Haridustöötajate Liidule, Tallinna Pedagoogikaülikoolile ja Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukoolile. Koos peadirigenti Tõnu Kuljuse ja abidirigenti Kristi Kasakaga ootab koor kohtumisele koori endisi dirigente ja lauljaid ning mõistagi kõiki laulusõpru. Loodame, et mõni viimastest tahab tulevikus täiendada meie koori ridu.

HILLAR-ENDEL PÕLDOJA,
EÕM-i laulja

Sauga Vallavalitsus kuulutab välja konkursi

Taali Põhikooli direktori

ametikoha täitmiseks viieks aastaks, soovitav tööleasumise aeg 1. juuli 2005.

KANDIDAATIDELE ESITATAVAD NÕUDED:

- pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt kolmeaastane pedagoogilise töö staaž ning 240-tunnine juhtimiskoolitus või
- muu kõrgharidus ja vähemalt viieaastane pedagoogilise töö staaž ning 240-tunnine juhtimiskoolitus.

KANDIDAATIDEL ESITADA JÄRGMISED DOKUMENDID:

- kirjalik avaldus kandideerimiseks,
- CV,
- ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiad,
- konkursil osaleja soovil muud dokumendid,
- visioon kooli töö korraldamisest ja arendamisest.

Dokumendid esitada 28. märtsiks Sauga Vallavalitsusele aadressil

Selja tee 1a, Sauga alevik, Sauga vald, 85008 Pärnu maakond.

Info tel 442 0712.

Rakvere Reaalgümnaasium

võtab alates 2005/2006. õppeaastast tööle

täiskoormusega

INGLISE KEELE ÕPETAJA.

Info tel 5698 2630.

Tartu Tamme Gümnaasium

kuulutab välja konkursi

SOTSIAALPEDAGOOGI

ametikoha täitmiseks.

Nõutav vastavus kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus koos CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiatega esitada

hiljemalt 21. märtsiks aadressil

Tamme pst 24a, 50404 Tartu

või saata faksiga 746 1728. Info tel 746 1730.

Pärnu-Jaagupi kihelkonnas on haridust

MAIE JOALA

Koolihariduse andmisest Pärnu-Jaagupis möödub tänavu 325 aastat. Pärnu-Jaagupi Gümnaasiumi eisiaks võib pidada 1680. a Sanct-Jacoby (Pärnu-Jaagupi) kiriku juures asunud köstrikskooli, kus soomlasest köster-koolmeister, kes veidi lugeda osanud, jagas kohalikele lastele õpetust.



Pärnu-Jaagupi 6-klasiline algkooli hoone 1934. aastal – praegune õpetajate ja õpilaste kodu.

Fotod koolikogust

Köstrikskoolist nüüdisgümnaasiumini

1695. aasta kirikuvisitatsiooni protokollidest võib välja lugeda, et kihelkonnas polnud koolimaja ehitatud, köster-koolmeister ei saanud palka, koolmeistri maa oli kurnatud ja lubatust väiksem ning lapsed ei tulnud kooli. Vanemad põhjendasid laste kodusolemist sellega, et puudub leib, mida kooli kaasa anda. Ent vaatamata eelnenule, oli päevakorras uue koolimaja ehitus. Selle kohta seisab visitatsioonides: "Koolimaja on ikka ehitamata, endise ehitise algatus juba pehastunud /- -/, mistõttu tuleb viivitamata alustada uue koolimaja ehitust."

1700. a alanud Põhjasõda tõmbas koolitegevusele Pärnu-Jaagupi kihelkonnas kriipsu peale. Alles 27 aastat hiljem saabunud rahuaga taastas koolitöö. Sellest ajast säilinud kirikuvisitatsioonist võime lugeda, et laste arv oli väga väike. Aasta 1770 annab aga teateid, et Pärnu-Jaagupis töötasid kihelkonnakool ja neli mõisakooli: Kaismal, Veel, Põraveres ja Halinas. Kihelkonnakool olnud eriti uhke: omaette maja, korsten ja akengi olemas. Koolimaja juurde kuulus ka rehi ja maa-ala oli piiratud taraga. Koolmeistrina mainitakse Carl Gustav Kayserit. Koolis õppis 15 last.

Liivimaa talurahva seadusega 1819. a pandi alus kohaliku koolielu järjekindlale arengule. Seaduse järgi pidi igas vallas olema vallakool ja kihelkonnas kihelkonnakool. 1822. a avatud kihelkonnakoolis, mille kooliõpetaja oli kohalik köster Gustav Wilhelm Birk, pidi seaduse järgi õppima vähemalt 12 last. Vähemalt nii palju saadi kokku 13 aastat, siis pidi kool laste vähesuse tõttu tegevuse lõpetama. See jätkus 1842. a, koolijuhatajaks oli 1880. aastani Jakob Friedrich Johannson. Õpilaste vähesus kimbutas taas ning 16 aasta pärast hakutati viimases hädas lubama kooli ka saunameeste poegi. Kuid ometi pidi köstrikskool oma ukseid 1879. a sulgema, sest lapsi ei olnud nõutud arv.

Kihelkonnakool sai taas elujõu sisse 1900. a, kui energiline pastor Voltemar Schultz nägi, et paljud luteriusulised lapsed käivad Uduvere õigeusu kirikukoolis. Ta asutas kooli esialgu köstrimaja leeritoas, kuid kinkis samas kohe ka platsi uue koolimaja ehitamiseks. Vesine sõõdimaa asus Kalli

maantee ääres köstri kopli ja kirikumõisa põllu vahel. Kohaliku rahva kaasabil valmis uus koolimaja 1901. aasta septembri lõpul. Kirik nimetatud ettevõtmist ei toetanud, kuid koolimaja ehituse peaarhitekt oli pastor Schultz isiklikult. Vastvalminud kooli asus õppima 40 last ja koolmeistriks juhatajaks oli kuni 1905. aastani Hans Kotkas.

Lühikest aega (1905. a) juhtis kihelkonnakooli August Hansschmidt. Veel samal aastal võttis koolijuhituse enda kanda August Univer. Tema edendas kohaliku hariduselu 1916. aastani. Õpilaste arv kasvas ja nii valmis 1913. a koolimaja kahekorruseline juurdeehitis.

Koolijuhatajad vahetusid igal aastal. Oli koolide likvideerimise ja ühendamise aeg. August Raud juhtis kooli aastatel 1916–1917 ja Mart Tuisk 1917–1918.

1918. a nimetati kool Jakobi täienduskooliks, Saksa okupatsiooni lõppedes Jakobi, hiljem Pärnu-Jaagupi 6-klasiliseks algkooliks. Samal aastal asus kooli juhatama August Laur, kes pidas seda ametit 26 aastat ehk 1944. aastani.

1944. a jätkas kool tööd 7-klasilisena, koolijuhatajana oli ametis Linda Virkus (1944–1951). 1952. a lisandusid keskkooliklassid ja koolijuhina astus ametisse Jutta Kubja (1951–1960). Siitpeale hakkas kool kandma Pärnu-Jaagupi Keskkooli nime. 1960. a kolis koolipere vastvalminud avarasse koolihoonesse, mis on peaõppehoone tänaseni. Kooli etteotsa astus Endel Käner, kelle eestvedamisel valmis 1965. a juurdeehitis.

Koolijuht vahetus 1973. a. Sellele ametipostile asunud Jaan Roosileht oli ametis 18 aastat. 1985. a saab kool enda käsutusse kõrvalasuva lasteaiahoone, kus algul asusid algklassid, tänapäeval paiknevad seal poiste ja tütarlaste tööõpetuse klassid. Lisaks sellele on hoones Pärnu-Jaagupi Muusikakool ning alevi raamatukogu.

1991–1997 juhtis Pärnu-Jaagupi Keskkooli Alar Amor. Edasi vahetusid direktorid väikeste vaheaegade järel: Meelis Välis (1998–1999) ja Peeter Orav (2000–2002). Alates 2002. aastast juhib Pärnu-Jaagupi Gümnaasiumi Diana Beltadze.

Halinga vallas on niimoodi

Küsimustele vastab Haltinga valla haridusnõunik TIIA KALLASTU

Halinga vallas asub viis munitsipaalharidusasutust: Pärnu-Jaagupi Gümnaasium, Pärnu-Jaagupi laste- ja Pesamuna, Libatse Lasteaed-Algkool, Vahenurme Lasteaed-Algkool ja Pärnu-Jaagupi Muusikakool. Kas vallas on jõukohane pidada ülal nii suurt arvu haridusasutusi?

"Valla eelarvest haridusele mineva raha protsent on olnud ja on käesoleval aastal tublisti üle viiekümne (2003. a – 55,6%; 2004. a – 69,2% ja 2005. a 56,4%). Arvud sõltuvad suuresti ka investeeringutest. Loomulikult on viie haridusasutuse ülalpidamine kulukas, Haltinga Vallavalitsus on võtnud kohustuse tagada oma halduspiirkonna munitsipaalharidusasutuste majandusliku teenindamise ja rahastamise. Haridusasutuste arvu üle otsustavad lapsevanemad ja poliitikud. Nii kaua, kui on lapsi, eraldatakse Haltinga valla eelarvest nende koolide ja laste-aedade jaoks raha."

Kurb on muidugi, et huvialakoolide rahastamine on jäetud ainult omavalitsuse ja lapsevanemate kanda, hoolimata sellest, et haridust antakse riiklike õppekavade järgi."

Valla haridusküsimuste koordinaatorina oskate kindlasti öelda, kui rahul on valla inimesed ja eelkõige lapsevanemad sellise koolikorraldusega. Kas vallavalitsuses või volikogus on tõstatatud küsimusi koolide arvu vähendamiseks või gümnaasiumiosa kaotamiseks Pärnu-Jaagupis? On ju kõigest 30 km kaugusel Pärnu, kus on põhikooliõpetajail, kes planeerivad kõrgkooli minna, võimalik gümnaasiumi-haridust saada.

"Lapsevanemate rahulolu üks näitaja ongi nende laste arv, kes on valinud kooli väljaspool Haltinga valda. Käesoleval õppeaastal on seda teinud 46 põhikooli- ja 45 gümnaasiumiosa õpilast (järelkult ka lapsevanemat).

Kohamaksu makstakse teistele valdade-linnadele 91 lapse eest. Lisanduvad summad õpilastelelinde rahastamiseks, mis käesoleval aastal on üle miljoni krooni.

Volikogu komisjonid on arutanud Vahenurme Lasteaed-Algkooli sulgemist ja ühe juhtimise alla viimist, kuid otsusteni siiski ei jõutud. Tehtud arvestused näitasid, et majanduslikku kokkuhoidu koolivõrgu optimeerimisega ei kaasne. Uuesti kerkis küsimus võimalikust ühe juhtimise alla viimisest 2004. aasta sügisel, kui kool jäi ilma juhatajaga. Käisime koolivõrgu korrastamise kogemusi omandamas Saaremaal Kaarma vallas ning Võrumaal Rõuge ja Haanja vallas. Muljed olid, nagu ümberkorralduste puhul ikka, kahesugused. On palju plussse, aga sama palju ka miinuseid. Vahenurme Lasteaed-Algkoolis on praegu 48 last ja kui kõik Vahenurme koolipiirkonna lapsed tuleksid oma kooli, siis prognoosi kohaselt ei tohiks laste arv järgneva viie aasta jooksul langeda, pigem näitab see kasvutendentsi.

Andsime lapsevanematele võimaluse pakkuda välja, millist arengut nad oma koolile tahavad. Ülekaalukalt arvati, et kool vajab juhatajat, ei olnud nõus minema ühise juhtimise alla Libatse ega Pärnu-Jaagupi kooliga. Esimene konkurss koolijuhataja vaba ametikoha täitmiseks ebaõnnestus, aga läbirääkimised ühe võimaliku kandidaadiga käivad ja me ei ole kaotanud lootust ka ühele väikesele maa-koolile juht leida. Lõppkokkuvõttes sõltub lapsevanematest, kas neil on vaja kohapealset haridusasutust või mitte.

Suur osa on ka riigi hariduspoliitikal, kui ühel hetkel pole väikeseid maakoole ja -gümnaasiume enam võimalik üleval pidada, tuleb kooli omanikul otsustada, kuidas edasi toimida. Juba sel aastal on haridusministri palgalubadus Haltinga valla õpetajate jaoks katteta, sest ei ole võimalik tõsta

pedagoogide palkasid 12%, kui riigi antav palgafond suureneb 6,25%.

Gümnaasiumiosa kaotamise üle vaieldi tuliselt Pärnumaa koolivõrgu arengukava koostamise käigus. Õnneks ei viidud seda siis läbi, kutsehariduse praeguses madalseisus oleks see olnud laste hariduse seisukohalt lubamatu."

Hariduselu algusest Pärnu-Jaagupi kihelkonnas möödub käesoleval aastal 325 aastat. Mitte kõik Eesti vallad ei saa kiidelda sellise ajalooaga. Kuidas Haltinga vald seda nn rahvaalgustusaja aastapäeva tähistab?

"Kihelkonna hariduselu 325. aasta juubeliüritused algavad 16. märtsil Pärnu-Jaagupi Gümnaasiumis toimuva noortefoorumiga "Kuidas anda panus kohaliku arengusse". Gümnaasistid kirjutasid esseed teemal "Noor kui kogukonna alustala". Noortefoorum on alus noorte ideede rakendamiseks valla arengukava muutmisel ja täiendamisel. Tahame ärgitada aktiivsust ja näidata võimalusi, mida pakub noorele kohalik omavalitsus.

Vallavalitsus kuulutas kihelkonna koolides välja koolialjade kogumise võistluse, mille tulemusena tahame välja anda almanahhi "325 koolialja". Kaastöid ootame lastelt, nende vanematelt ja vanavanematelt.

Aprillis kutsutakse kõik lapsevanemad ja lapsed Libatse toimuvale traditsioonilisele perepeole, kihelkonna lapsed võistlevad laulukonkursil "Kuldne hääl". Toimub 7. pillimängupäev ning traditsiooniline jüriööjooks. 125. tegevusaasta juubelit tähistab Haltinga puhkpilliorkester.

Mais saavad kõik Haltinga valla laste-aedade lapsed ja nende vanemad kokku laste-aedade päeval. Üritused kulmineeruvad juuli alguses, mil saab teoks suur kihelkonna tantsupidu, saab vaadata näitusi, osaleda spordivõistlustel ja jalga keerutada."



Jaagupi 6-klasiline algkooli õpetajad ja lõpetajad 1940. a. Õpetajatest on pildil koolijuhataja A. Laur, L. Laatsalu, L. Puust, A. Laasma.

antud 325 aastat

Koolimuuseum saab 20-aastaseks

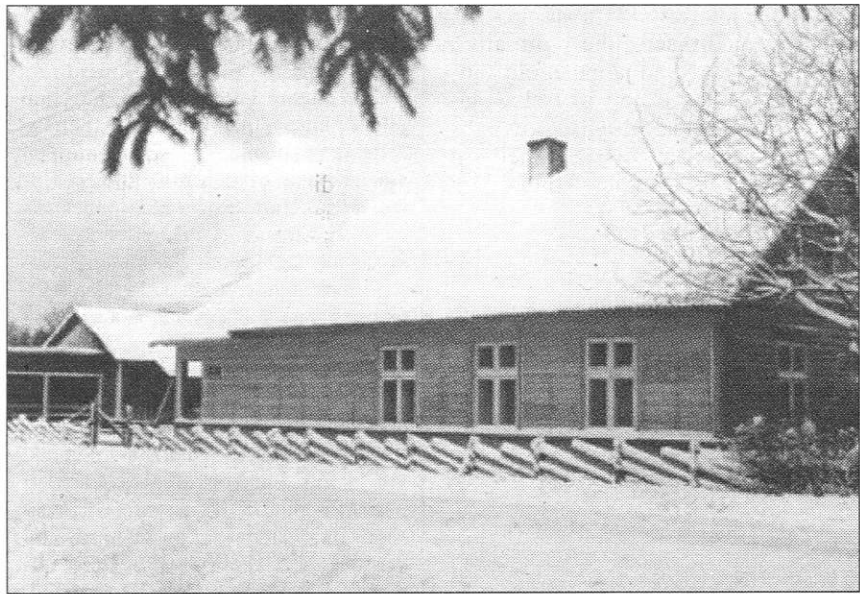
"Muuseum on üks ajaloo mälu säilitaja ja kultuuri arengu pidevuse kindlustaja. Sõnaga suur rahva kasvataja."

Voldemar Miller

(väljavõtte muuseumi külastajatearvamust)

Oli aasta 1969. Pärnu-Jaagupi Kesk-koolis hakati õpetama kodu-uurimise aluseid ja koostama uurimistöid. Eestvedaja oli kohalik geograafiaõpetaja May-Elisabet Maiste. Õpilased asusid usinasti koguma mälestustele lisaks vanu esemeid ning dokumente. Vana-vara kogumiskihk haaras ka täiskasvanuid. Kodukoha ajaloo esemeid kingiti ja müüdi koolile ning peagi selgus, et geograafiklassis jäi lastele õppetööks ruumi väheseks. Hädasti oli tarvis ruumi, kus esemeid hoida. Selleks sobis vana internaadihoone.

24. mail 1985. a avatigi pidulikult Pärnu-Jaagupi Koolimuuseum. Maja vajab põhjalikku remonti, mis kestis aastaid. 1994. a mais avati muuseumi kõrvalhoone esimene osa. Aasta pärast, koolimuuseumi 10. aastapäeval, sisustati kõrvalhoone teise ruumi ekspositsioon (hobuveokid, põllutööriistad, viljakiristud, voodid, lauad, kapid jm taludes kasutusel olnud esemed) ja lõpetati põhihoone juurdeehitus. Ja jälle aasta hiljem valmis "tõllakuur", kus hoitakse suuremaid töövahendeid, mis ei mahtunud kõrvalhoonesse.



Pärnu-Jaagupi koolimuuseum täna.



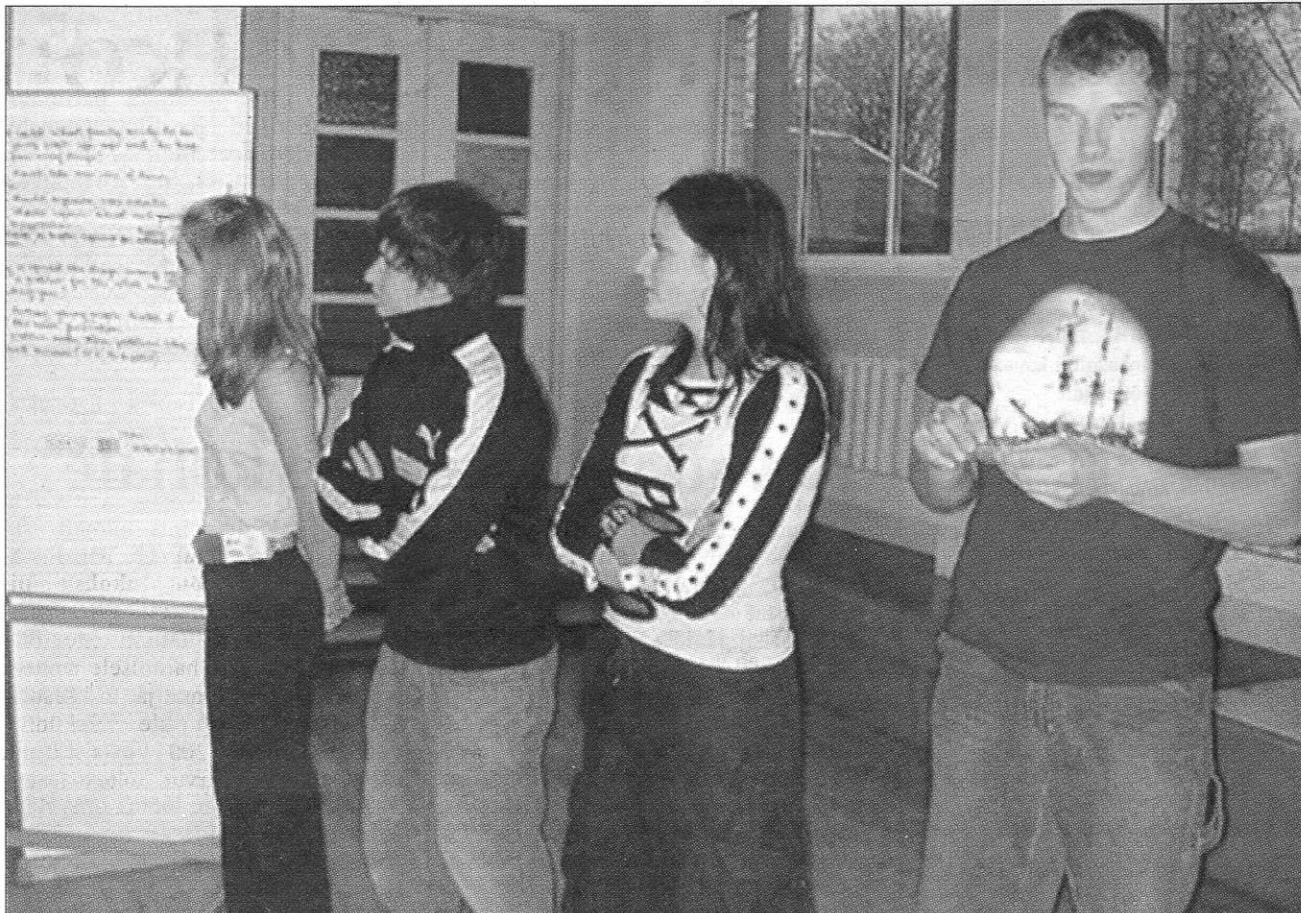
Ega sellega tööd hoonete korrastamisel veel lõppenud: muuseumi ümber rajati roigasaed, püstitati lipuvarras, puhastati krunt võsast ja liigsetest puudest ning heakorrastati õu.

Muuseumi asutaja ja juhataja 1999. aasta septembrini oli May-Elisabet Maiste. Teatepulgale andis ta üle Pärnu-Jaagupi kooli vilistlasele Anne Algole, kes juhatab muuseumi tänaseni.

Traditsiooniks on kujunemas koolipere pidulikud lipuheiskamised muuseumi õuel taasiseseisvuspäeval ja lipupäeval koos endiste õpetajatega. Korraldatud on vilistlaste kokkutulekuid, tähistatakse emade- ja isadepäeva, emakeelepäeva, rahvakalendri tähtpäevi jne. Muuseumis on oma kooskõitsemise koha leidnud kohalike loomeinimeste klubi Vaim ja Hing. Kogu tegevust aitab Anne Algot korraldada muuseuminõukogu.

Muuseumi aastapäeva avatüritus oli kooliaasta alguses. Kooli bioloogia- ja geograafiaõpetajad Eva Palk ja Daisy Kärner korraldasid septembris Eduard Kildema nimelise keskkonnanädala loodushuvilistele õpilastele.

Mais tähistatakse juubelit kodukoha päevaga. Sinna oodatakse endisi kodu-uurijaid ja muuseumi aktiviste. Õpilased koostavad ettekandeid, mille sisu on mälestused nende vanemate koolielust.



Mullu detsembris toimus koolis narkoennetusprojekt koos Mäntyharju ja Kuopio õpilastega.

Kool toetab lapse arengut

Küsimustele vastab Pärnu-Jaagupi Gümnaasiumi direktor
DIANA BELTADZE

Vaadates 325 aastat tagasi, poleks nagu midagi uut siin päikese all: paljud koolimajad on kehvakased, õppevahendid ja õpikud nigelad, lapsi napib, õpetajate kvalifikatsioon jätab soovida. Milline on Pärnu-Jaagupi Gümnaasiumi koolihoonete ja õppevahendite seisukord?

"Pärnu-Jaagupi Gümnaasiumi füüsiline õppekeskkond on aasta-aastalt paremaks läinud. 2003/2004. õa muutsime ruumidesse uue mööbli; 2004/2005. õa valmisid nõuetele vastav 150-kohaline söökla, garderoob ja õpilaste puhkenurk, vahetati välja maja aknad, poiste tööõpetuse klassid viidi parematesse ruumidesse ja valmis 25 kohaga arvutiklass. 2005. a on kavas vahetada välja elektrisüsteemid ja keskküttesüsteem, parandada tööõpetusklasside keskkonda. 2006. a on plaanis klassiruumide kapitaalremont. Pidevalt kujundatakse kooliparki ja uuendatakse arvutiparki.

Õppevahendeid hangiks rohkem, kui need poleks loodusainetes nii kal-

lid ja kui neid oleks humanitaarainetes piisavalt. Probleemiks on pea olematu ilukirjandus kooli raamatukogus."

Haridus- ja teadusministeeriumi seisukohtade järgi ei vasta hulk õpetajaid kvalifikatsiooninõuetele. Kuidas on lood teie koolis? Keda (mis õppevaldkonda) tõstaksite esile ning kus oleks vaja parandada ja mida selleks tuleks ette võtta?

"Koolis õpib 375 õpilast ja õpetajaid on 37, kokku 18 klassikomplekti. Õpetajad vastavad kvalifikatsioonile, kuid muret teeb nende vanus. Eriti käib see reaalarvete õpetajate kohta.

Problemaatiline on muusikaõpetus – kogukonnal on suuremad ootused, kui kool pakkuda suudab. Põhjuseks on noorte vähenenud huvi koorilaulu ja folkloori vastu. Üle hoovi on muusika-kool, kus õpivad muusikast huvitatud.

Tublisid õpetajaid on meie koolis palju – määrav osa õpetajaskonnast."

Põhikooliosas on Eestis suhteliselt suur hulk õpilasi, kes jätavad õpingud pooleli. Kas ka Pärnu-Jaagupis on õppetööle selja keerajaid ja mida teeb kool, et neid poleks?

"Meie koolis on suund toetada iga lapse arengut. Tööle on rakendatud kõik tugisüsteemid: parandusõpe, klass kasvatusraskustega õpilastele, koolis töötavad logopeed, psühholoog, võimaldatud on nii lihtsustatud õppekava, individuaalõppekava kui ka koduõpet. Töötame koostöös valla lastekaitse- ja sotsiaaltöötajatega, maakonna karjäärinõustajatega. Teeme koostööd kutseõppeasutustega, et ennetada haridustee katkestamist. Andekatele lastele pakume mitmekesist võimalust tegutseda huviringides. Tänu sellele on kool tuntud nii maakonnas kui ka kogu Eestis spordis ja ka ainealaselt. Tubli on Halina vald, kes võimaldab meie kooli lastele tasuta ringe 75 tundi nädalas."

Praegu on kuum teema gümnaasiumiklasside paljususe ja kesine kvaliteet ning samas kutseõppe madal populaarsus põhikoolilõpetanute hulgas. Kuidas olete rahul oma



Kooli logoga tort abiturientidele tutipäevaks.

kooli gümnaasiumi riigieksamite tulemustega ja miks peaks põhikoolilõpetaja valima gümnaasiumi-hariduse saamiseks Pärnu-Jaagupi Gümnaasiumi?

"Alati saab paremini, kuid meie kool teeb tööd iga lapsega. Meie ei sõelu lapsi välja ja tõsi on see, et võtame vastu ainult neid, kellel pole puudulikke hindede põhikoolitunnistusel. Läheb ka meie koolist paremik linna, kuid elame demokraatlikus ühiskonnas ja hea, kui valikuid on. Nii tuleb meilegi linnalapsi. Oluliseks peame toimetulekut elus ja ettevõtluse arendamist ning selleks pakume majandusõpet ja ärijuhtimist. Kohustus on õppida selgeks kolm võõrkeelt. Peale selle pakume soovijaile võimalust õppida riigikaitse aluseid."

Koolil on ees aastapäevapidustused. Missuguseid üritusi korraldate ja keda sinna ootate?

"Emakeelepäeval, 14. märtsil on kavas luua taas Jakobi Rahvaharidusselts, mis asutati esimest korda 1909. aastal. Seltsi loomise ajendiks on tänased heitlused haridusmaastikul koolivõrgu optimeerimiseks, aga ka soov leida vastuseid, kuidas säilitada kauemaks täisväärtuslikku maaelu.

Mais ootavad ees koolimuuseumi 20. aastapäeva üritused. 3. juunil kavandame kogu kooliperele käsitöömeistrite päeva, kus saavad kokku minevik ja tulevik."

Traditsiooniline jüriööjooks, taustal Pärnu-Jaagupi Spordikeskus.

ÕNNITLEME

100

ANNA MIRKA,
teenekas lasteaednik,
Tallinna 7. Lasteaia endine juhataja.

70

MALL-MESIKE INDERMITTE,
Kohila Gümnaasiumi kauaaegne
õpetaja.

ANTS TOMP,
Kärstna Põhikooli
endine kauaaegne koolijuht.

REET VIIRAND,
Loksa 1. Keskkooli õpetaja.

65

HEIVI MARGS,
Tamsalu Gümnaasiumi töötaja.

VALVE PEEBU,
Naha Algkooli juhataja.

60

OLEV VIITMAA,
studio Noorfilm meediapedagoog.

55

TIINA ESTER,
Tallinna Rõõmupesa Lasteaia
juhataja asetäitja.

EHA LÄTT,
Kallavere Keskkooli õpetaja.

50

MAIRE KAHU,
Paistu Põhikooli
kauaaegne õppealajuhataja.

HELI NEMVALTS,
Kuuste Põhikooli õpetaja.

KERSTI ROHTVÄLI,
Varbla Põhikooli õpetaja.

URVE SAAR,
Tallinna Vormsi Lasteaia õpetaja.

Viitmaa - 60, Noorfilm - 25

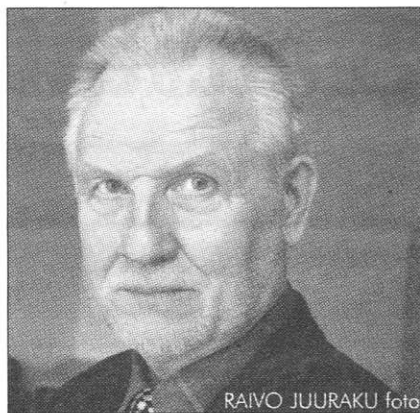
Saav. Rajav. Olev. Nii on oma Õpetajate iseloomustanud üks Olev Viitmaa teravapilguline jünger Noorfilmist.

Meediaõpetaja Olev Viitmaa (pildil) on nähtamatu mees, kuigi seisab otse värvaval. Tema valduses on sisse-, resp. väljapääsutee – multimeedia-maailma, animatsioonimaailma, semiootikamaailma. Noortele, üliõpilastele ja õpetajatele.

25 aastat Noorfilmi – see on Viitmaa töö ja tegu. Nimelt Noorfilmist on

kasvanud välja maailma parimaid noori filmiloojaid. Noorfilm on annete vabrik, tõdeti veel hiljuti. Varsti on põhjust öelda, et oli. Sest klienditeenindus on kõikjale jõudnud. Kümme aastat tagasi kadus Noorte Naturalistide Maja ja nende know-how, nüüd haihtub suur osa audiovisuaalset noormõtlemist. Kuid Tiigrihüpe – see-egi jääb audiovisuaalse mõtlemiseta õhku rippuma.

Eesti kunstiõpetajad



RAIMO JUURAKU foto

Kevad jutustatakse kohale

Ülemaailmsel jutuvestmise päeval vestavad jutuvestmisest pidavad inimesed üle kogu maailma lugusid. Päeva tähistatakse kevadisel pööripäeval, 20. märtsil ja idee pärineb Rootsist. Nii tähistab jutuvestmise päev ka rõõmu kevade saabumise üle. Alati lepatakse kokku kindel jututeema, milleks sellel aastal on "Sild".

Eestis tähistavad Rahvakultuuri Keskuse muinasjutukool, Eesti Luge-misühingu projekt "Lugemispesa" ja kirjastus Koolibri nimetatud päeva

kontserdiga "Sild", mis toimub 20. märtsil algusega kell 12 Vanalinna Muusikamajas (Uus t 16, Tallinn). Kontserdil jutustab lugusid Piret Päär, muusikat teeb ja laulab Meelika Hainsoo. Kirjastus Koolibri annab kontserdil lugemispesadele kingituse-na üle tuhat Koolibri patja.

"Lugemispesa" on Eesti Luge-misühingu projekt, mis kutsub laste-aia- ja kooliõpetajaid looma oma rüh-madesse ja klassidesse lugemispes-aside. Eestis on lugemispesakoolituse

läbinud ligi tuhat õpetajat. Lugemispesa on mõnus, mugav ja huvitav koht, kus laps saab uurida ja lugeda raamatut. Tänapäeva jutuvestjaski ammutavad oma lugusid lugedes ning õnneks on neil säilinud iidne tahe neid teistega jagada.

PIRET PÄÄR,

Rahvakultuuri Keskuse muinasjutukool

MAILI VESIKO,

"Lugemispesa" kontaktisik

KATRIN KLIIMASK,

Koolibri kontaktisik

Kevad tuleb!

15. 16. ja 17. märtsil toimub Tallinna Noorte klubis Kodulinn maalimiskursus "Kevad tuleb". Kolme päeva jooksul maalitakse pilte kevadest, vaadatakse videot Austraalias elava kunstniku

Leene Aaviku maalidest, tutvutakse kevadeteemaliste kunsti-teoste ja luuletustega. Kursus lõpeb loodud teoste näitusega. Oodatud on kõik huvilised!

EPP VIRES

TULE OSALEMA POKURÕÕMU RONGKÄIGUS!

Lastekaitsepäeval, 1. juunil
algusega kell 14.00
korraldab Pokumaa Sihtasutus
Tallinnas lustaka rongkäigu,
millest on teretulnud osa võtma
kõik soovijad kostumeeritult
pokuks või mõneks muuks
Edgar Valteri autoriraamatutest
pärinevaks tegelaseks.



Rongkäigus osalejad väljendavad oma toetust Pokumaale kui ainulaadsele looduslikule muinasmaale, mis ootab väljaehitamist. Uhtlasi saavad lapsed selle retke jooksul kõigile huvilistele oma toredat tegelaskostüümi näidata. Pokukostüümid peaks olema kas looduslikust või looduslähedasest materjalist (s.t. sünteetikat kasutamata).

Rongkäik algab Toompea lossi eest, kust siirdub Nukuteatri õuele. Seal toimuvall meeleolukal kontserdil saavad esinemisvõimaluse ka rongkäigus osalenud maakondade esindajad.

Rongkäigus osalema ootame kõiki lapsi. Selleks tuleb valmistada endale kostüümid ja mõelda välja tegelaskujudele iseloomulik liikumine.

Kui soovid osaleda rongkäigus, anna endast teada elektronposti teel aadressil annki@hot.ee või telefonil 669 1076. P.S. Lapsel või lastegrupil peab olema kaasas täiskasvanust saatja, kes vastutab laste turvalisuse eest.



Edgar Valteri autoriraamatud, millele rongkäigulised võiksid tugineda:

Pokuraamat * Kassike ja kakuke * Lugu lahkest lohe Justusest ja printsess Miniminnist * Ahaa, kummitab! * Kullast vilepill * Lika * Isand Tuutu ettevõtmised * Pintselsabad * Metsa pühapäev * Pokuaabits * Jahikoera memuaarid * Pokulood

Pokurõõmu rongkäiku aitavad korraldada:

Rongkäigu patroon Maret Maripuu * Pokumaa patroonid Mari-Ann ja Tunne Kelam * Tallinna Linnavalikogu * Eesti Riiklik Nukuteater * Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus * OÜ Ulvi Postkaart * Kultuuriselts Hirvepark * Kirjastus Elmatar * Ajakiri Hea Laps * Lastekraani Muusikastudio * Lõuna Leht

EESTI INTERPREETIDE LIIT Pühapäeval, 13. märtsil kell 18 Kadrioru lossis

Akadeemiline Kamermuusika

www.interpreet.ee

ARDO VÄSTRIK
TŠELLO

LEA LEITEN
KLAVER

DEBUSSY, JANÁČEK, OJA, HONEGGER

Piletid 60/30 müügil Piletipunkti müügikohtades ja tund enne algust kohapeal. www.piletipunkt.ee

EESTI KUNSTIMUUSEUM
Weizenbergi 37, Tallinn sponsor: dntalis

"Meie elukeskkond 2005"

Tartu Loodusmajas toimub 22. aprillil Maa päeva tähistamiseks 10. õpilaskonverents "Meie elukeskkond". Konverents on kujunenud keskkonnast hoolivatele õpilastele ning õpetajatele kogemuste vahetamise võimaluseks. Aastatega on osavõtjate arv kasvanud ning ettekannete teemad mitmekesisemad.

Maa päeva konverentsile oodatakse õpilasi ettekannetega keskkonnaprojektidest ja keskkonnateemalistest uurimistöödest, koolides edukalt toimunud keskkonnanäitustest jm.

Osavõtuks palume registreeruda hiljemalt 4. aprilliks aadressil sirje.janikson@teec.ee või tel 736 1693. Rohkem teavet Tartu Keskkonnahariduse Keskuse kodulehelt www.teec.ee.

SIRJE JANIKSON,
Tartu Loodusmaja koordinaator

INGLISE KEELE ÕPETAJAD!

Kirjastus Koolibri kutsub teid osa võtma kursusest Inglise keele õpetamine komplekti English Step by Step abil.

Kursusel näitavad komplekti autorid videot erinevate meetodiliste võtete kasutamisest tunnis.

Kursus toimub kirjastuses Koolibri, Lehola 8/Hiiu 38 (Tallinn) 18. märtsil 12.00–14.30

Osavõtusoovist palume teatada telefonil 6515300, e-postiga maire@koolibri.ee või kirjastuse kodulehel www.koolibri.ee

KIRJASTUS KOOLIBRI
RAAMATUD, MIS HARIVAD

Paide Linnavalitsus

kuulutab välja konkursi

Paide Ühisgümnaasiumi DIREKTORI

ametikohale perioodiks 15.04.2005.–15.04.2010.

KANDIDAADILT EELDAME lisaks pedagoogide kvalifikatsiooninõuetes (haridusministri 26. augusti 2002 määrus nr 65) sätestatule:

- organiseerimisvõimet,
- eesti keele oskust kõrgtasemel, ühe võõrkeele oskust kesktasemel,
- väga head suhtlemisoskust.

PAKUME:

- huvitavat tööd organisatsiooni täiustamisel,
- konkurentsivõimelist palka.

Kaaskiri ja CV ning haridust ja koolitust tõendavate dokumentide koopiad palume saata hiljemalt 29. märtsiks aadressil Keskväljak 14, 72711 Paide.

Info tel 383 8621, haridus- ja kultuuriosakonna juhataja ning 383 8631, abilinnapea.

TEISTEST LEHTEDEST

Pärnu Postimees

■ Kihnu vallavalikogu otsustas 1. märtsi erakorralisel istungil kujundada põhikooli gümnaasiumiks, ehkki neli päeva varem oli hääletanud gümnaasiumi loomise vastu. Põhikooli muutmist gümnaasiumiks pooldasid 1. märtsi istungil neli vallavalikogu liiget üheksast. Volikogu eelmisel, korralisel istungil osales kuus liiget, kellest gümnaasiumi vastu hääletas kolm, poolt oli kaks ja üks jäi erapooletuks. Volikogu esimehe Evi Vesiku sõnul olid jaanuaris gümnaasiumi poolt volikogu seitse liiget üheksast. Gümnaasiumiga seonduvaga tegeleb Vesiku sõnul nüüdsest vallavalitsus ja koolitusloa taotlemiseks vajalike dokumentide esitamiseks haridusministeeriumile on aega üks kuu. Praeguse kava järgi alustab gümnaasium sügisel kümne klassiga, esimene lend lõpetab 2008. a.

20. veebruaril lõppenud õpetajate konkursile laekus 28 soovivalt, 14 kandidaati said kutse ilmuda vestlusevooru. Kihnu vallavanema Johannes Leasi sõnul on valla eelarves gümnaasiumi asutamiseks 300 000 krooni, olemas on ka raha 10. klassile klassiruumi ehitamiseks. Kihnu Põhikoolis õpib 63 õpilast, neist 13 lõpuklassis. (2.03.)

■ 3. märtsil otsustas Pärnu linnavalitsus suunata volikokku eelnõu Rääma põhikooli projekti toetamiseks kolme miljoni krooniga. Kooli remonti soovitakse rahastada PHARE ESC 2003 kohalike omavalitsuste energiasästu toetuskeemist. Energiasästu eesmärgil on kavas soojustada kooli fassaad ja vahetada välja aknad. Projekti eeldatav maht on kuni 5,3 miljonit krooni, millest projektitoetusena taotletakse 2,3 miljonit ja kuni kolm miljonit krooni moodustab kaasfinantseering. Rääma kooli remont, mille kogumaksumuseks hinnatakse 24 miljonit krooni, on kirjas linna arengukavas. (4.03.)

Meie Maa

■ Kuressaare lasteaedade hoolekogud esitasid linnavalitsusele ühispooridumise lasteaia õppemaksu vähendamiseks. Hoolekogude esimehed tõdesid, et Kuressaare kehtiv lasteaedade õppemaks on Eesti kõrgemad. Praegu on lasteaia kohamaks 269 krooni ehk kümme protsenti miinimumpalgast. 1. lasteaia hoolekogu esimehe Jaanis Sarapuu sõnul on hoolekogude idee kehtestada Kuressaare lasteaedades õppemaksuks 200 krooni lapse kohta ning katkestada õppemaksu seotus miinimumpalgaga.

■ Kuressaare 3.–5. märtsini toimunud viie kooli ühiskonverentsil käsitleti uurivat õppimist. Kuressaare Gümnaasiumi ja Saaremaa Ühisgümnaasiumi korraldatud 8. konverentsist "Uuriv inime" võtsid osa veel Kreutzwaldi gümnaasium, Tallinna 32. Keskkool ja Tartu Descartes'i Lütseum – koolid, mille õpilased teevad uurimistöid. Kuressaare Gümnaasiumi õppealajuhataja Maidu Variku sõnul oli osalenud koolide eesmärk viia sisse võimalus sooritada üks lõpuksam uurimistöona. (4.03.)

Lähte Ühisgümnaasium

korraldab konkursi järgmiste ametikohtade täitmiseks:

✓ **põhikooli ÕPIABI ÕPETAJA**

(0,5 koormusega põhikoht, nõutavad eripedagoogiline ettevalmistus ning oskused tööks õpiraskustega õpilastega),

✓ **EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJA** (täiskoormusega asendukoht).

Dokumendid kandideerimiseks esitada 18. märtsiks.

Tööleasumine alates 4. õppeveerandist.

INFO telefonil 733 4184 või yllar@lahte.edu.ee.

Eesti Emakeeleõpetajate Selts

kutsub kõiki eesti keele ja kirjanduse õpetajaid

1. ja 2. aprillil KOOLITUSPÄEVADELE Tartusse:

"Iliasest Harry Potterini – maailmakirjandus kui humanitaarkasvatuse osa".

- ◆ Lektorite hulgas on Arja Puikkonen Soomest, Tiina Kirss Toronto ülikoolist.
- ◆ Ekskursioon TÜ muinasteaduste muuseumi.
- ◆ 1.04. õhtul etendus "Vladimiri väljak".

Kevadised koolituspäevad toimuvad

EV Haridus- ja Teadusministeeriumi suures saalis.

1.04. algus kell 11, registreerimine algab kell 10.

Osalemistasu 300 kr, koos teatripiletiga 360 kr.

Registreerida 25. märtsiks

e-aadressil heily@nrg.tartu.ee või p.jarvela@oishum.tln.edu.ee.Kodulehekülge www.eeselts.ee.**"Nuputa 2005"**

Rapla Vesiroosi Gümnaasium kutsub viiendat aastat nuputama. Võistlus toimub kahes vanuserühmas:

- ◆ 5.–6. klassi neljaliikmelised võistkonnad (maksimaalselt kaks 6. klassi õpilast)
- ◆ 9. aprillil kell 11;
- ◆ 7. klassi kolmeliikmelised võistkonnad
- ◆ 23. aprillil kell 11.

Ülesannete koostamisel arvestatakse klasside ainekavadega, kuid lisaks on vaja tähelepanu, täplikust ja kiirust.

VÕISTLUSE SISU**5. ja 6. klassid**

1. Peastarvutamine. Ülesandeid on kümme. Naturaalarvud, kümnendmurrud, arvude ruudud ja kuubid. Ülesanded esitatakse kirjalikult. Võistkonda esindab üks õpilane. Iga õige vastus 0,5 punkti.
2. Matemaatiline ristsõna. Definitsioonid, mõisted, geomeetrilised kujundid. Iga õige sõna 0,5 punkti. Ristsõna lahendussõna täidab ülesande tekstis lünga. Ülesande õige lahendus 2 punkti.
3. "Jah"/"ei"-vastustega küsimused. Küsimusi on viis. Iga õige vastus 0,5 punkti.
4. Nuputamises ülesanded. Ülesandeid on 12–13. Sõltuvalt ülesandest on võimalik saada 2–3 punkti.
5. Loovusülesanded. Ülesandeid on 1–2. Ülesandele on vaja leida erinevaid lahendusi. Iga leitud õige lahendus 0,5 punkti.

7. klassid

1. Peastarvutamine. Ülesandeid on kümme. Naturaalarvud, murdarvud, negatiivsed arvud, arvude ruudud ja kuubid. Võistlusest võtab osa üks õpilane. Peastarvutamise võistlus on eraldi. Ülesanded esitatakse lehel, vahemärkmeid teha ei tohi. Selgitatakse parim arvutaja. Õpilaste poolt peastarvutamises saadud punkte ei lisata võistkonnade punktidele.
2. "Jah"/"ei"-vastustega küsimused. Ülesandeid on kümme. Ülesanded antakse korraga kätte. Iga õige vastus 0,5 punkti.
3. Nuputamises ülesanded. Ülesandeid on kümme. Iga ülesande õige vastus 2 punkti.
4. Loovusülesanded. Ülesandeid on viis. Ülesandele on vaja leida võimalikult palju erinevaid lahendusi. Leitud lahenduste arv määrab ülesande eest saadavad punktid (maksimaalselt 3 punkti).

OSAVÕTUST TEATADA hiljemalt 1. aprilliks tel 489 6456, faksil 489 6080 või e-aadressil edvig.saidla@rvg.edu.ee. Üritust toetab Raplamaa Omavalitsuste Arengufond. Osavõtumaks 50 krooni tasuta Eesti Matemaatika Seltsi arveldusarvele nr 1120072904. Arved väljastatakse võistluspäeval.

Õpetajatele-saatjatele toimub võistluse ajal koolitus.

KOOLIJUTUD

Vikerraadios kolmapäeval kell 16.05

Saatejuht **MADLI LEIKOP.**E-post koolijutud@er.ee**Tallinna huvikeskus Kullo**

korraldab konkursi järgmistele ametikohtadele

- ✓ show-tantsu õpetaja (al aprillist),
- ✓ arvutiõpetaja (al septembrist),
- ✓ kooliks ettevalmistuse õpetaja (al septembrist).

Samas ootame

UUSI PAKKUMISI laste huvitegevuse arendamiseks kunsti-, tehnika- ja teistel erialadel.

Ideede kirjeldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata 25. märtsiks aadressil Mustamäe tee 59, 10621 Tallinn või e-aadressil kantselei@kullo.ee.

Lisainfo tel 650 3565.

Teated ja reklaam Õpetajate Lehes tel 683 3110, e-post artikkel@opleht.ee.**Nõo Põhikool**

kuulutab välja konkursi

HUVIJUHI

ametikoha täitmiseks:

- 1,0 kohta gümnaasiumiastmes,
- 1,0 kohta põhikooliastmes.

Avaldus ja CV esitada

hiljemalt 17. märtsiks

aadressil

Hariduse 3, Nõo, 61601 Tartumaa.

Info tel 745 5247, 745 5139.

Valga Gümnaasium

kuulutab konkursi

täiskoormusega

- ✓ ARVUTIÕPETAJA,
- ✓ AJALOOÕPETAJA,
- ✓ SAKSA KEELE ja
- ✓ INGLISE KEELE ÕPETAJA

leidmiseks.

Info tel 764 2009 või 520 6550.

Koolitus ei aegu.

Vastavalt PGS § 38 (2)-le kuulutab

Tallinna Nõmme Põhikool

konkursi

KOOLIPSÜHHOOGI

ametikohale.

Kandidaatidel esitada avaldus, elulookirjeldus (CV) ja koolipsühholoogi kvalifikatsiooninõuetele (haridusministri 26. augusti 2002. a määrus nr 65, § 33) vastavust tõendavad dokumendid hiljemalt 18. märtsiks aadressil **Raudtee 68, 11618 Tallinn** või kooli e-aadressil nommepk@nommepk.tln.edu.ee. Info telefonil 672 3933.

LOKSA LINNAVALITSUS kuulutab välja konkursi**Loksa Vene Gümnaasiumi (Posti 27, Loksa linn, 74805 Harjumaa) DIREKTORI;**

Loksa Lasteaia (Lasteaia 3, Loksa linn, 74805 Harjumaa)

JUHATAJA ametikohtade täitmiseks.**NÕUDED KÄNDIDAATIDELE:**

- pedagoogiline kõrgharidus või muu kõrgharidus pedagoogi ametijärgu omamisega,
- varasem pedagoogilise töö ja juhtimiskogemus vähemalt viis aastat,
- läbitud 240-tunnine juhtimiskoolitus (kooli direktor),
- läbitud 160-tunnine juhtimiskoolitus (lasteaia juhataja).

PAKUME:

- motiveerivat töötasu,
- erialast täienduskoolitust,
- meeldivat töökeskkonda,
- vajadusel elamispiinda,
- töölepingut kuni viieks aastaks.

ESITADA:

- kirjalik avaldus koos kontaktandmetega,
- elulookirjeldus,
- ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiad.

Soovitav tööleasumise aeg on 1. august.

Avaldus koos elulookirjelduse, palgasoovi ja teiste nõutavate dokumentide koopiatega esitada 25. märtsiks Loksa Linnavalitsusse aadressil

Tallinna t 45, Loksa linn, 74806 Harjumaa.

TÄIENDAVAT INFOT annab abilinnapea **Andrei Martõnjak**,tel 603 1253, faks 603 1251, e-post linn@loksa.ee.**TALLINNA HARIDUSAMET**

kuulutab välja avalikud konkursid järgmistele vabadele ametikohtadele:

- ◆ **Tallinna Rahumäe Põhikooli** (Vabaduse pst 50) **DIREKTORI** ametikoha täitmiseks tähtajaga viis aastat ja
- ◆ **Tallinna Nõmme Noortemaja** (Nurme 40) **DIREKTORI** ametikoha täitmiseks määramata ajaks.

KONKURSIL OSALEMISEKS ESITADA JÄRGMISED DOKUMENDID:

- avaldus,
- haridust tõendava dokumendi koopia,
- elulookirjeldus,
- ametikohale vastavust tõendavad dokumendid või nende ärakirjad,
- oma visioon haridusametuse töö korraldamisest ja arendamisest.

Koolidirektori kandidaadile esitatavad nõuded on kehtestatud haridusministri 26. augusti 2002. a määruses nr 65.

Dokumendid esitada 21. märtsiks Tallinna Haridusametile

aadressil Vabaduse väljak 10a, 10146 Tallinn, märgusõna "Konkurss".

Lisainformatsioon tel 640 4595, 640 4673.

Maardu Linnavalitsus kuulutab välja konkursi**lasteaia RÕÕM juhataja** (aadress Noorte 8, Maardu, 74116 Harjumaa) vaba ametikoha täitmiseks töölepingu tähtajaga viis aastat.**NÕUTAV**

- eelpedagoogikaalne kõrgharidus ja vähemalt kolmeaastane pedagoogilise töö staaž koolieelses lasteasutuses ning läbitud 160-tunnine juhtimiskoolitus või muu pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt viieaastane pedagoogilise töö staaž koolieelses lasteasutuses ning läbitud 160-tunnine eelpedagoogika kursus ja 160-tunnine juhtimiskoolitus;
- eesti ja vene keele oskus kõrgtasemel.

KANDIDEERIJATEL PALUME ESITADA:

- avaldus,
- CV,
- ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiad,
- oma visioon lasteaia töö korraldamisest ja arengusuundadest.

Tööleasumine 1. augustil.

Dokumendid esitada 15. aprilliks märgusõnaga "Konkurss"

Maardu Linnavalitsusele aadressil Kallasmaa 1, 74111 Maardu või e-posti aadressil linnavalitsus@maardu.ee.

Lisainfo tel 606 0706.

Kohila Vallavalitsus kuulutab välja avaliku konkursi**Kohila Gümnaasiumi (Kooli t 1) DIREKTORI**

1. juulil vabaneva ametikoha täitmiseks viieks aastaks.

KANDIDAADILT EELDAME

- vastavust HTM-i kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele;
- soovitatavalt koolijuhitöö kogemust;
- head suhtlemis- ja koostööoskust, otsustus- ja vastutusvõimet;
- võõrkeelte ja arvuti kasutamise oskust.

KANDIDAADIL PALUME ESITADA

- kirjalik avaldus kandideerimiseks;
- elulookirjeldus;
- ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiad;
- konkursil osaleja soovil muud dokumendid;
- essee hariduse valdkonnas kujunenud olude ja olukorra, seoste, sõltuvuste ja tendentside kohta. Kontekst peaks olema nii kultuurooloogiline, ideoloogiline ja majanduslik, aga kindlasti ka psühholoogilise, sotsiaalpsühholoogilise ja sotsioloogilise analüüsiga;
- kasuks tuleb oma visiooni esitamine kooli töö korraldamise ja arendamise kohta.

OMALT POOLT PAKUME

- eneseteostust üle 800 õpilasega ja kvalifitseeritud kaadriga koolis,
- konkurentsivõimelist palka ning ametiautot.

Konkursi võitnuga sõlmitakse tööleping tähtajaga kuni 1. juuli 2010.

Dokumendid esitada hiljemalt 15. aprilliks Kohila Vallavalitsuse kantseleisse aadressil Vabaduse 1, Kohila, 79801 Raplamaa.

Info telefonil 483 2959.

Ludmilla Siim – kunstnik ja kunstiõpetaja

MALLE ANTSON,
Eesti Kunstiakadeemia kunstiõpetaja

Maalikunstnik Ludmilla Siimust on saanud omamoodi legend, millele tema eemalolek Eestist on lisanud salapära. Kohtumine kunstniku Helsingi ateljees annab ehk vastused ajapikku kogunenud küsimustele.

Soomes elab ja töötab Ludmilla Siim, nüüd juba Milla Kaasinen, 1970. aastate lõpust peale. Tema tegevus Eestis jäi küllalt lühikeseks, algas 1960. aastate keskpaigast ja kestis Soome sõiduni, ent kuulub sulaajale järgnenud maalikunsti intensiivsete uuenduste perioodi.

Legendaarne kunstiõpetaja

Mitte alati ei selgu kunstiajaloo, kes kelle õpilane on olnud. Pigem selgub koolkondade loojad, stiilide esindajad. Ludmilla Siimu kohta ütleb "Lühike eesti kunstiajalugu" (S. Helme, J. Kangilaski, Kunst, 1999), et "juba professionaalse maalijana töötas ta mõnda aega kunstiõpetajana keskkoolis, kus õpetas muuhulgas Andres Toltsi ja Ando Keskküla". See oli aastatel 1965–1968 kunstikallakuga Tallinna 46. Keskkoolis, nüüdses Pelgulinna Gümnaasiumis, seejärel ettevalmistuskursustel tollases ERKI-is. Selle lühikese aja jooksul alustasid tema käe all ja jätkasid õpinguid paljud hiljem tunnustatud kunstnikud. Kuldse kolmiku, Ando Keskküla, Andres Toltsi ja Urmas Pedaniku kõrval on eredalt meeles Kai Koppel, Meelis Vulp, Jüri Kass, ettevalmistuskursustelt Anu Raud, Rait Prääts ja Riina Racheltsik.

"Kahtlemata mõjutas noori kõik aus, me imetlesime alati näitustel tema suurejoonelisi töid, tema looming oli meile väga tähtis. Alati ei pruugi hea kunstnik olla hea pedagoog – need võivad olla erinevad asjad, ent tema puhul toimusid koos," räägib õpilane Pedanik õpetaja Siimust.

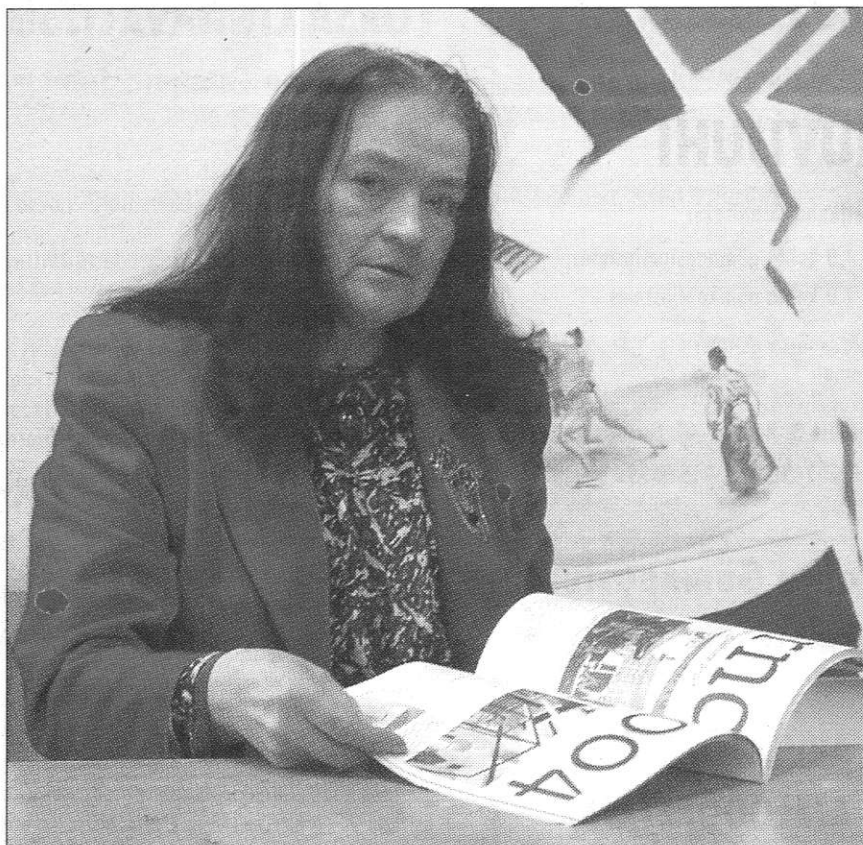
Helsingis on ta andnud kunstitunde riiklikus kunstikoolis, ettevalmistuskursustel ning ateljeetundides.

Ludmilla Siimu jaoks on loomingu ülesande-lummus ja õpilase tohutu fantaasia see, mis avab õpilase maailma, kui vaid püüda igapäevale respektiga lähenda. Noor inimene on väga tundlik ja täiesti lahtine, oluline on oskus jõuda kunstimaailma tajumiseni. "Joonistamist saab ikka õppida, aga küsimus, mida selle oskusega edasi teha, on keerulisem," ütleb õpetaja.

"Paljudel õpetajatel on see viga, et nad surevad ennast peale – see ei ole õige. Stiili järgi tunneb kohe ära, kes on kelle õpilane olnud. Asja tuum ei ole selles, et stiilid ei klapi, vaid et igal inimesel on oma natuur, talle omane mõttekäik, huvitav vaatenurk – just seda tuleb aidata esile tuua, inimest igati innustada, et ta ennast ei kaotaks ega kahtleks endas liialt. Tuleb viia lõpuni oma nägemus. See avab uusi võimalusi, ka võimaluse ennast muuta."

Modernistlikust õpetusest tänaste müütideni

20. sajandi modernistliku õpetamismudeli järgi peab põhitähelepanu pöörama isiksuse omapära kujundamisele. Ent mitte ainult. Üleilmsete kunstilmingutega kaasaminek tähendas omal ajal kõrvalekaldumist nõukogulikust ideoloogiast, see sai saatuseks kohalikule avangardiile, kelle hulka Lud-



Ludmilla Siim oma ateljees Helsingis.

Autori fotod

milla Siim kahtlemata kuulus. Täna kontekstis on ta olnud n-ö popkunsti maaletoojate hulgas. Sulaajal liikus kunstringkondades käest kätte kunsti-kirjandust välismaalt. "Ikka oli saada reprodid Läänest, sai kätte nii inglise kui USA popkultuuri rajajate töid. David Hockney, Richard Hamilton, Andy Warhol – kõik olid nähtud ja läbi vaadatud," meenutab Siim. Nende kunstnike loomingut võis originaalidena Tallinnas näha alles selle sajandi algusaastatel. "Enne seda oli aeg selline, et osa avangardistidest kunstnikke, nagu Leonhard Lapin ja Raul Meel, olid seotud Moskva kunstnike, näiteks Kazimir Malevitši suunaga, mida mina tookord ei tundnud, kuigi praegu mulle see autor väga meeldib. Tema "Must ruut" on lõpetatud tervik."

Ludmilla Siimu sõnul on maali probleemid natuke teised kui graafikas, kus põhirõhk on ideedel. Maali jaoks võib avaldada midagi sellist oma pildidel, mille vaataja võtab vastu otse tunnetega, ilma et seal suurt ideed oleks. Ent stiilid muutuvad ka maalil, paigal ei seisa miski.

Vormiprobleemidele pühendab Siim kunstiõpetajana palju tähelepanu ning peab oluliseks individuaalseid vestlusi, millele kuulub suur hulk kunstitundide ajast. "Kõik käib samal ajal. Võimatu on eraldada vormi sellest, mida kujutatakse, mida ja kuidas on maalil samaväärsed. Kui tegemist on loomingu, mitte puhtalt tehnilise probleemiga, tuleb kohe jutuks kõik, mis maailmas toimub, mis oli enne, mis tuleb." Meenub seegi, et kunstringis arutles õpetaja õpilastega väga palju vormi üle ehk siis, mida üldse panna pildile, mis on üldiselt kunsti objekt.

"Looming on juba kord selline, et pead millegagi üllatama. Võiks ju tänaseni maalida nagu El Greco, aga milleks – see on juba tehtud. Tuleb leida kas või veidi, aga midagi oma. Õpilastega suheldes on see mõte ehk olnud põhiline," tõdeb 40-aastase kogemusega kunstiõpetaja. Viimasel ajal Soomes on õpetaja Siimul oma õpilastega käsil uued sisust lähtuvad teemad. "Olen andnud oma 14–15-aastastele

õpilastele müüditema. Soome keeles on sõnad *satu*, *myytti*, mis võimaldavad muinasjutu, müüdi ja legendi kaudu käsitleda kõike ümbritsevat – nii kõrgemaid olendeid, inimesi, maailma loomist. Egiptuse ja Idamaade kunsti algusaegadest saati kuni Pablo Picassoni välja põhineb kunst allikal, mis oma olemuselt on müüt. Igaühel on oma lugu, mida ta oma loomingus kujutab, igaühel erinev." Need teemad on õpilastel andnud huvitavaid tulemusi ning inspireerinud õpetajatki, nagu näeme Ludmilla Siimu "Väikeses kavalpeas" aastast 2003.

Kunstniku ja õpetaja dilemma

Kunstniku ja kunstiõpetaja rolli ühitamine nõuab vastandlike iseloomujooni: ühelt poolt tolerantust, empaatiavõimet, teisalt oma metamaailma loomisele pühendumist. "Kunstnikuks olemine aitab ka õpetada. Väga lihtne on olla õpilaste suhtes aus, kui oled ise oma stiili läbi mõelnud ega matki kedagi. Siis suudad ka õpilasi näha sellistena, nagu nad on, suunata neid selle poole, milleks nad on võimelised, nähes, mida uut neis leida võib. Maailm vajab uusi inimesi ja uut kunstinägemist. Ma olen õnnelik, kui leian midagi uut ja huvipakkuvat, seda on alati põnev juhendada. Kui õpilasega tekib kontakt, on asi selge, mis inimeses on olemas, teda polegi siis vaja õpetada! See on nagu maagia või ühinemine maagilisse ringi," selgitab õpetaja.

Soomes jälgitakse rangelt, et kunstiõpetajal oleks ka pedagoogiline ettevalmistus. "Kunstnikuks olemine on ka väga tähtis, alles seejärel tuleb kõne alla, kas oled hea või veidi keskpärasem kunstnik, seda vahet on lausa võimatu üheselt hinnata. Aeg on kunsti sõel." Ka õpetaja töö viljad sõelub aeg. "Eesmärk ei ole õnnest see, et igaühel keegi saaks. See on õpetaja südame-tunnistuse asi, kuidas ta õpetab."

Elukäigu salapära

"Kes teab, võib-olla ma ei elaks Soomes, kui oleksin siin sündinud. Küllap oleksin leidnud mõne teise maa. Aga siin ma nüüd olen, rohkem ei tahaks

maad vahetada, see ei ole lihtne." Eestis olles püüdis ta vabaduse poole. "Tekkis küsimus, mis inimest üldse kinni peab. Lendu ta tõusta ei saa, aga lahti rabelda küll. Alati peab end vabaks saama," on Siim veendunud.

"Olen sündinud 1938. aastal Alma-Atas, mägede vahel. Minu vanaisa rändas Eestist välja vaba mehe, isa oli sepp, ema töötas raamatupidajana botaanikaaias – väiksest peale ümbritsesid mind mäd ja eksootilised taimed. Alles siis, kui olin kuuene, asusime tagasiteele Eestisse. Ema otsis kõiki võimalusi, et kaugelt ära tulla. See oli keeruline aeg, mil Saaremaal käisid veel lahingud. Jõudsimme kohale 1945. aasta veebruaris, just enne sõja lõppu, kui Tartu oli varemets.

Asusin õppima Miina Härma nimelises 2. Keskkoolis. Omaaegsel tütarlaste gümnaasiumil oli küllaltki hea tase, Hugo Treffneri kooliga käisime tihedalt läbi. Tartu Kunstikooli läksin juhuse tahtel, ehkki unistus oli ülikool ja hoopis füüsika.

Ma olen õnnelik, et Tartu Kunstikooli sattusin, need olid elu parimad aastad – vabaduse, seltskonna ning ka õpetajate mõttes! Leelo Kütt andis kirjandust, Lennart Meri oli ajalooõpetaja. Akvarelli õpetas Harri Pudersell, hiljem oli kõik need aastad maaliõpetajaks kunstiinstituudi äsja lõpetanud Efraim Allsalu. Vahel kui vaatan vanu fotosid, siis ei usukski, et on sõjajärgne aeg. Paljude vanemad olid Siberis, paljudel ei olnud üldse vanemaid, kuid keegi ei näidanud välja, oldi rõõmsad! Pildidel on kõigil õpetajatel tipp-topp ülikonnad nagu kuskil filmis – uskumatult tundub see tagantjäre. Minu diplomitöö põhjal otsustati ühiselt, et tegemist on maalikunstnikuga, ma ise veel kahtlesin, kas minna õppima arhitektuuri või graafikat."

Tallinna aastad kujunesid eneseleidmise aastateks. "Hakkasin küllalt kiiresti mõtlema maalivormi peale. Tegingi endaga palju tööd, et leida teistest erinev laad. Mulle tundus, et maalilisi maalijaid oli eesti kunstis palju. Püüdsin tookord maalilisusest, pallaslikust käsitlusest lahti lüüa. Pidin ennast otsima, et distantseeruda."

Siimu sõnul oli sulaaja läbimurre kunstis toimunud juba enne teda. "Selle olid kätte võidelnud eelmise põlvkonna kunstnikud, nagu Enn Põldroos, Nikolai Kormašov, kes ise parteisse kuuludes olid astunud samme kunstiniku vabaduse poole ajal, mil partei kontroll oli väga range. Pärast neid oli

uuendustega palju kergem välja tulla, sest näitusepilt oli muutunud vabameelsemaks, seal ei olnud viiekümne aastate stagnatsiooni. Enn Põldroosi tugi oli algusaastatel väga suur. Muidugi oli toetajaid rohkemgi."

Soomes siirdumine oli suur pööre elus. "Minu mõttemaailm jäi küll samaks, ent küsimus oli selles, kuidas kunstis ennast nähtavaks teha. See suund, millega Tallinnas esinesin, ei olnud Soomes vastuvõetav ega saadudki aru, mis Eestis toimub. Seal valitses vaoshoitud minimalistlik suund, tingimata nonfiguratiivne, inimese kujutamistest hoiduti. See mõjutas mindki, hakkasin nägema, et kunstitõeni võib ka lihtsamate kujunditega jõuda.

Muutus tuli soome kunsti 1990. aastate algul, seoses majandusliku langusega, kui galeristid ei suutnud enam kõrgtaset hoida ning üksnes abstraktselt kunsti müüa. Publik eelistab tavaliselt seda, millest ta aru saab. Üldmõju oli sedavõrd positiivne, et avardas kunstivälja, kus üks kindel suund mingil juhul enam ei valitse. Nüüd on kõik suunad vabad.

Praegu on õnnelik aeg kunstis, ma ei tea, mida 21. sajand kaasa toob, aga kõik liigub üha universaalsema suunas. Minu piltide hulgas leidub kosmilisi, kuid kuna ma ei ole oma maalidele tihti otsest nime andnud, siis leiab vaataja pildilt selle, mida ta ise tahab leida – mina näen pildil ühte, teine näeb teist, kolmas kolmandat. Olen teinud pilte, kus pole üldse midagi kujutatud, on vaid vaatepiir laiemas sfääris, kohati ei tahakski kujutada midagi lausa lõplikku. Iga töö on elav raku, mis jääb kunstnikust maailma."

Elu sool

"Soomes on nii, et need, kes on endale nime teinud, esinevad personaalnäitustel või muuseumide kutsel. Üldnäitused on rohkem karjääri alustavate noorte päralt. Galeriid on kunstivahendajad, kelle ümber koonduvad kindlad kunstnikud. Viimasel ajal olen üle paari aasta osalenud Kunstiühingu Galerii näitustel, mille tulud lähevad kunsti hüvanguks. Nüüd ma lihtsalt maalin, töö ise huvitab mind rohkem kui esinemine näitustel."

Eestis jääb püsima müüt 1960. aastate lõpu kunstnike põlvkonnast, kelle hulka kuulusid Ludmilla Siim ning tema õpilased Ando Keskküla, Andres Tolts ja Urmas Pedanik, kes muutsid senist maali paradigmat ja viisid kunstipildi muutusteni.

Oma töö õpetajana võtab Ludmilla Siim veel kord kokku nii: "Õpetajale on parim palk see, kui õpilastest saavad kõigele lisaks tema parimad sõbrad, kes jäävadki parimateks sõpradeks. Kas võib veel paremat palka tahta? Lihtsamalt öeldes: kui oled südamega õpetanud, on kontaktid püsivad. Olen õnnelik, et mul on õpilastega vedanud. Tõesti, see on olnud minu elu sool!"

Ludmilla Siimu maal "Väike kavalpea", 2003.



Õpetajate Lehes avaldatud artiklid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetuse jätab endale õiguse vajadusel kaastöid lühendada. Toimetuse ei tagasta kaastöid. Lehes ilmunud fotode ja kirjutiste reprodutseerimine, tõlkimine, edastamine ja teistes väljaannetes avaldamine ilma SA Kultuurileht loata on keelatud.

Lp autorid! Palun teatage meile e-posti teel oma aadress, arveldusarve number pangas ja isikukood. Lisage teave, kas olete liitunud pensionikindlustuse teise sambaga.

Peatoimetaja: TIIA PENJAM. **Üldinformatsioon, reklaam:** MARJU VEIKAT 683 3110. **Faks:** 683 3111. **Levi:** Expresspost 666 2535.

Aadress: Voorimehe 9, 10146 Tallinn. **E-post:** artikkel@opleht.ee. **Internetiaadress:** http://www.opleht.ee/.

Toimetajad: LINDA JÄRVE 683 3115, MARTIN KRÕLOV 683 3115, VIRVE LIIVANÕMM 683 3114, ANU MÖTTUS 683 3119, ÜLO TIKK 683 3116, SIRJE TOHVER 683 3120. **Hariduse toimetajad:** RAIVO JUURAK 683 3117, KARL KELLO 683 3118.

Keeletoimetaja: PIRET KLAUS 683 3121. **Arvutitöö, korrektuur:** ANNE RUMMO 683 3122. **Levi- ja reklaamijuht:** PRIIT PENJAM 683 3123.

VÄLJAANDJA: SA Kultuurileht, Voorimehe 9, Tallinn. **TRÜKK:** AS Kroonpress, Tähe 133, 51013 Tartu. **Tellimise indeks** 69783.

TOIMETUSE KOLLEGIUM: Jaak Aab, Kaidor Damberg, Mati Heidmets, Janar Holm, Lehte Jõemaa, Martin Kaasik, Veronika Kalmus, Birute Klaas, Peeter Kreitzberg, Agu Laius, Ly Lumiste, Krista Mägi, Agu Ojasoo, Sven Rondik.

ISSN 1406-6319

